

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 3. FEBRUARJA 1983

ŠTEVILKA: 5 • LETO: XXXII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varš - Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

MARJAN OROŽEN OBISKAL NAŠO ŽELEZARNO

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen je s sodelavci v četrtek, 27. januarja, obiskal železarno Jesenice. S člani poslovnega odbora ter predstavniki družbenopolitičnih in samoupravnih organizacij v občini in Železarni se je pogovarjal o poslovanju Železarne v letu 1982, o gradnji jeklarne 2 ter o aktivnosti in organiziranosti sindikata Železarne.

Boris Bregant, predsednik poslovnega odbora Železarne, je goste seznanil s proizvodnim programom in samoupravno organiziranostjo Železarne ter s poslovanjem v letu 1982. V tem letu je bilo zaradi velikih težav s polizdelki in surovinami ter

uvoznimi deli veliko problemov in planski cilji niso bili v celoti uresničeni.

Kljub temu, je nadaljeval predsednik, je bil dosežen velik napredek pri izvozu, saj je bil plan izvoza na konvertibilno področje presežen. Na

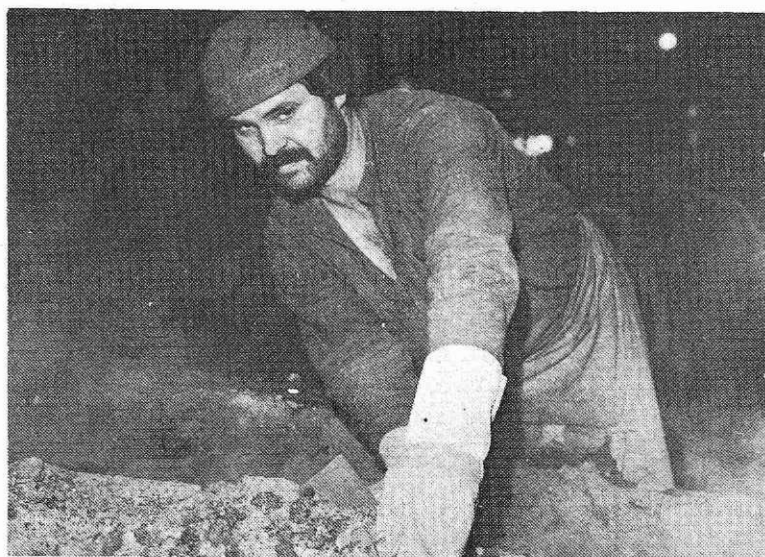
klirinškem področju niso bili realizirani vsi programi, zato so nastali problemi s protidobavami, posledica tega pa je bila manjša oskrbljenost.

Celotni prihodek je v primerjavi z letom 1981 narasel. Dohodek pa je za odstotek nižji. Poprečni letni osebni dohodek je bil za 21 odstotkov večji kot v letu 1981 in je znašal okrog 15.800 dinarjev na zaposlenega. Najvišji poprečni osebni dohodki so bili v TOZD Jeklarne, pod poprečjem Železarne pa so bili dohodki v TOZD Elektrode, Družbena prehrana in Željalna.

V nadaljevanju je predsednik razložil planske cilje za leto 1983 in goste seznanil s pripravami na gradnjo jeklarne 2.

Neodložljivost naložbe terja zastarela in draga sedanja tehnologija, ki ne omogoča izdelave kvalitetnejših jekel.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Obzidava livnega žleba pri SM peči (Foto I. Kučina)

OB OBRAVNAVI ZAKLJUČNIH RAČUNOV ZA LETO 1982

Že od leta 1979 slovenski sindikati namenijo posebno pozornost obravnavi letnih zaključnih računov z namenom, da bi se v obravnavo vključile vse organizacije zveze sindikatov in da bi celovito ocenili rezultate gospodarjenja v preteklem letu skupaj s pregledom in oceno uresničevanja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov. Kljub taki politični orientaciji in aktivnosti v sindikatih ugotavljajo, pa tudi praksa v naši železarni kaže, da so letna in periodična poslovna poročila pripravljena kot računovodski, bilančni prikazi stanja s skromnimi kvalitativnimi ocenami rezultatov gospodarjenja in opisi dejavnosti delovnih skupnosti skupnih služb. Obravnave in ocenjevanje rezultatov dela in poslovanja v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih bi morale potekati že pred ugotovitvijo periodičnega obračuna oziroma zaključnega računa, kot opredeljuje zakon o združenem delu. Te ocene pa bi morale biti vsebovane v poslovnih poročilih.

Ker gospodarske in politične razmere, v katerih letos ugotavljamo in ocenjujemo rezultate gospodarjenja, niso lahke, morajo biti obravnave še bolj kritične in samokritične. Tudi med nalogami desetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije je poudarjeno, da bodo »sindikati zaostrili odgovornost poslovnih organov za pravočasno in razumljivo pripravo poročil, ki so podlaga za odločanje delavcev o gospodarjenju«.

Zaradi močno prisotnega oportunizma v sindikalnih organizacijah, le-te niso zahtevale take vsebinske priprave poslovnih poročil od poslovnega odbora Železarne in vodij temeljnih organizacij, kot jih je Zveza sindikatov Slovenije opredelila že leta 1979. Tako so bile tudi obravnave na zbiorih delavcev oziroma sestankih samoupravnih delovnih skupin usmerjene bolj v številke o doseženih proizvodnih in finančno poslovnih rezultatih, ob kar smo navadno dodajali še vse objektivne vzroke, ki so pogojevali slabše rezultate, kot so: redukcije električne energije, nepredvideni zastoji, pomanjkanje delavcev, surovin, polizdelkov in podobno, čeprav bi ob bolj kritični in samokritični presoji morali v ocenah ugotavljati tudi druge vzroke oziroma slabosti, ki so spremljale naše delo v določenem obdobju oziroma v preteklem letu.

Sicer v temeljnih organizacijah združenega dela, vsaj v večini primerov, dokaj redno preverjajo uresničevanje sprejetih stabilizacijskih programov, mnogo manj pa uveljavljanje kvalitativnih dejavnikov razvoja, kot so produktivnost dela, ekonomičnost, rentabilnost poslovanja. Ob tem bi morali tudi lastne dosežke primerjati z dosežki sorodnih temeljnih organizacij, ker je šele tako možno objektivno ocenjevati tak ali drugačen kvalitativni napredek. Za objektivno presojo doseženih poslovnih rezultatov bi morali tudi oceniti kvaliteto ustvarjenega dohodka, in sicer kakšen delež dohodka izhaja iz realnih rezultatov v proizvodnji — večje produktivnosti dela, ekonomičnejšega poslovanja, boljše izkoriščenosti poslovnih sredstev, varčevalnih ukrepov — in kolikšen delež je posledica višjih cen. Ti kazalci bodo namreč letos edino merilo za rast sredstev za osebne dohodke. Temeljne organizacije izvoznice in uvoznice morajo oceniti svoj delež pri izvozu, predvsem na konvertibilno področje in možnosti nadaljnega povečanja, oziroma koliko so uspele zmanjšati svoj uvoz.

V ta sklop obravnave in ocen seveda sodijo tudi vprašanja delitve sredstev za osebne dohodke in skupno porabo in koliko smo ob tem upoštevali in spoštovali družbene usmeritve, kakor tudi vprašanja v zvezi z boljšim vrednotenjem proizvodnega dela, težjih pogojev dela, strokovnega in kreativnega dela. Ugotoviti in oceniti bi morali tudi, kakšna je socialna in materialna varnost delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki.

Poslovna poročila bi morala delavcem tudi povedati, kako se v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih uresničujejo dohodkovni odnosi, kot imenujemo ekonomske odnose med delavci oziroma temeljnimi organizacijami združenega dela pri pridobivanju, razporejanju, združevanju in skupni porabi dohodka, kakor tudi vprašanja svobodne menjave dela. Kritično in objektivno, brez kakršnegakoli prizvoka oportunizma, moramo oceniti samoupravno delovanje nasploh, kako nam deluje delegatski sistem in delegatski odnosi, kakšna je informiranost delavcev, njihov vpliv na informiranost in podobno.

Osnovne organizacije zveze sindikatov in konferenca osnovnih organizacij zveze sindikatov se bodo morali politično opredeliti do poslovnih poročil, presoditi, ali so sestavljena v obravnavanem smislu in svoja stališča posredovati zborom delavcev oziroma samoupravnim delovnim skupinam in delavskim svetom. Poslovna poročila morajo oceniti tudi odbori samoupravne delavske kontrole. V akciji ocenjevanja lanskega letnega gospodarskih in poslovnih rezultatov bodo sodelovali tudi Gospodarska zbornica Slovenije, Služba družbenega knjigovodstva, družbe in pravobranilci samoupravljanja, izvršni sveti skupščin občin, samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje.

Tako pripravljena poslovna poročila za leto 1982 morajo delavce spodbuditi k zavzetosti in kritičnejši obravnavi poslovnih rezultatov, kar mora prispevati k povečanju produktivnosti dela in boljše izkoriščenosti obstoječih zmogljivosti.

PRIPRAVE NA RAZPRAVO O ZAKLJUČNIH RAČUNIH

V torek, 25. januarja, so se v sejni sobi Skupščine občine Jesenice sestali predsedniki delavskih svetov in poslovodni organi organizacij združenega dela, da bi se s predstavniki skupščine občine, družbenopolitičnimi organizacijami in predstavniki medobčinske gospodarske zbornice in službe družbenega knjigovodstva pogovorili o organizaciji razprav o zaključnih računih.

(Nadaljevanje na 3. strani)

POLITIKA RAZVOJA DRUŽBENIH DEJAVNOSTI KOT FAKTOR GOSPODARSKE STABILIZACIJE

Pod naslovom je komisija zveznih družbenih svetov za vprašanja gospodarske stabilizacije 6. januarja letos objavila dokument, ki obravnava analizo stanja in vzrokov za različna odstopanja, glavne cilje razvoja družbenih dejavnosti v okviru politike gospodarske stabilizacije in potrebne spremembe, da bi lahko družbene dejavnosti uresničevale svoje funkcije na področju gospodarske stabilizacije in razvoja naše države.

Dokument v prvem delu ugotavlja, da so po splošnem mnenju družbene dejavnosti pri uresničevanju svojih funkcij na področju družbene reprodukcije, življenjskega standarda in razvoja družbe veliko prispevale k našemu celotnemu gospodarskemu in družbenemu razvoju. Družbene dejavnosti so skladno s sprejetimi cilji politike njihovega razvoja znatno prispevale k povečanju skupnih ustvarjalnih potencia-

lov gospodarstva in družbe (z razvojem znanosti in izobraževanja), izboljševanju delovne in socialne varnosti (z zdravstvenim, otroškim in socialnim zavarovanjem), razširitvi možnosti za šestranski razvoj osebnosti delovnega človeka kot proizvajalca in samoupravljalca, pa tudi k uresničevanju splošnih kulturnih, etičnih in humanitarnih ciljev družbenega razvoja (s kulturo). V tem, poudarja dokument, se

tudi kaže bistven pomen in vloga pri ustvarjanju in uresničevanju dolgoročnih stabilizacijskih osnov gospodarstva in družbe.

Da bi navedene cilje lahko dosegli, je treba kritično proučiti razvoj družbenih dejavnosti — izobraževanje, znanost, kulturo in umetnost, zdravstvo, socialno varstvo in telesno kulturo — in določiti smeri za reševanje ugotovljenih problemov. To je potrebno tudi zato, ker se brez primerne vključevanja družbenih dejavnosti v proces družbene reprodukcije neizogibno povečuje nestabilnost.

Dosedanji razvoj družbenih dejavnosti je bil usmerjen v čim večjo in hitrejšo rast ter razvoj, da bi se država čimprej izvlekla iz podedovane zaostalosti. To pa je povzročilo vrsto problemov, ker je bilo prisotno preveč spontanosti, nenačnosti, neselektivnosti in podobno, kar je povzročilo vrsto neskladij.

Nadaljevanje na 7. strani

VEČJI SISTEMI PREDNJAČIJO PRI SKLEPANJU SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV

Naložbe v razvoj črne metalurgije predstavljajo nujen pogoj za industrijski razvoj nekega gospodarstva tako na ožjem kot na širšem prostoru. Tega dejstva smo se zavedali tako v SOZD Slovenske železarnice kot na Jesenicah in pristopili k samoupravnemu dogovarjanju o skupni naložbi, ki bi omogočila za jeklarje modernejši tehnološki postopek, za predelovalno industrijo pa sigurnejši kos kruha.

Najbrž ni treba posebej poudarjati, da smo bili zaradi zastarele tehnologije, dragega postopka proizvodnje SM jekla in energetske krize na področju tekočih goriv to pot železarni na potezi, posebno ker se zavedamo, kako težko je priti do sredstev, ki jih kapitalno intenzivne investicije zahtevajo. Priprave na samo združevanje sredstev so trajale več kot eno leto, izdelali smo vrsto osnutkov samoupravnih sporazumov in iskali opti-

malne rešitve pri sodelovanju med proizvajalci in porabniki jekla.

Med naložbami v okviru SOZD Slovenske železarnice je projekt izgradnje jeklarne 2 po obsegu in investicijskih vlaganjih vsekakor največji, saj pomeni celotno nadomestilo proizvodnje SM jekla, to je postopka, ki so ga v Ravnah in Štorah že pred leti ukinili kot nerentabilnega.

(Nadaljevanje na 2. strani)

PREDLOG PLANA SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE ZA LETO 1983

Na jutrišnji, peti redni seji delavskega sveta SOZD Slovenske železarnice, ki jo predsednik Alojz Janežič sklicuje v TOVILU v Ljubljani, bodo kot osrednjo točko dnevnega reda obravnavali in sprejemali predlog plana SOZD Slovenske železarnice za leto 1983, ki ga v nadaljevanju tudi v celoti objavljamo.

Ob pripravljanju in sprejemanju letnih planov za leto 1983 v delovnih organizacijah in v SOZD smo bili neprestano v precepu, ali sprejeti plan pravočasno ali pa počakati na vse predvidene spremembe in kasnit s sprejemanjem plana. V podobnih, čeprav vseeno manjših zadregah, smo bili tudi v preteklem letu, ko smo plan SOZD sprejemali šele v maju; komaj mesec dni kasneje pa je že prišlo do novih, večjih sprememb v zunanjetrgovinskem poslovanju. Glede na to, da so v planu najpomembnejše poslovne odločitve, na

primer o asortimentu izdelkov, o višini izvoza, o nabavi surovin, ki so večinoma dane zaradi zaključevanja naročil že ob koncu leta in upoštevanje, da bo prihajalo do sprememb tudi v teku leta, smo se odločili, da bomo pripravili in sprejeli plan najkasneje v januarju 1983. Z operativnimi odločitvami bomo sledili spremembam v teku leta; v primeru potrebe po večjih spremembah naših odločitev pa bomo dopolnili, ali spremenili ustrezne plane.

(Nadaljevanje na 8. strani)

PLAVŽARJI SPODBUDNO ZAČELI NOVO LETO

Sklenili smo prvi mesec tretjega leta sedanega srednjeročnega programa, ki nas je predvsem razveselil z izrednim uspehom delavcev v TOZD Plavž, ki so kljub mirovanju enega plavža ob novoletnih praznikih izdelali 15.414,2 tone grodlja in mesečno obvezo presegli za 1,4 %, čeprav so bili zastoji pogostejši kot normalno. Ob tem moramo tudi poudariti, da je bil odvzem tekočega grodlja s strani TOZD Jeklarne izredno dober, kar je tudi olajšalo delo plavžarjev.

Močno so se približali mesečni planski obveznosti tudi delavci v TOZD Jeklarne, ki so kljub znanim težavam izdelali 40.892 ton surovega jekla in za mesečnim družbenim načrtom, ki je enak operativnemu programu, zaostali le 2,6 %.

Le za malenkost so zgrešile mesečni družbeni načrt, ki je bil enak operativnemu programu, ostale proizvodne temeljne organizacije, ki so dosegle 126.016,9 tone skupne proizvodnje in za planirano količino zaostale le 1,4 %.

Najslabše je bil v preteklem mesecu izvršen plan proizvodnje za prodajo. Izdelanih je bilo 29.282,8 tone izdelkov in zaostanek za mesečnim družbenim načrtom znaša 14,2 %, za nekoliko zmanjšanim operativnim programom pa 13,5 %.

O POTEKU SAMOUPRAVNIH AKTIVNOSTI V DECEMBRU

V mesecu decembru je bilo treba skladno s programom, ki ga je temeljni organizaciji in delovnih skupnostih poslal CPSI, organizirati samoupravno aktivnost o osmih zadevah, oziroma, če sem pristejemo še poravnava osebnega dohodka ob koncu leta, ki v programu ni bila zajeta, o devetih zadevah. Vendar se je kar o petih zadevah samoupravna aktivnost v posameznih TOZD in delovnih skupnostih, kot bomo videli, prenesla v januar.

Kot zaključeno lahko štejemo pravno o gospodarskem načrtu za leto 1983 ter o poročanju osebnega dohodka, saj so tem razpravljali delavski sveti v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, poleg tega pa še obravnavo samoupravnega sporazuma o sovlaganju zaradi deviznega poslovanja (z DO Gorenjka — TOZD Žičnice). Za delovno organizacijo Železarna Jesenice je na osnovi poprejšnje obravnave na zboru delavcev o tem sklepala delavski svet TOZD Valjarna bluming-štel. O samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev v razvoj premogovnikov (z DO Merkur — TOZD prodaja na drobno) je na osnovi poprejšnje obravnave na zboru delavcev sklepala delavski svet TOZD Energetika in ga sprejel z zahtevo po nekaterih dopolnitvah. Določiti je treba minimalno toplotno vrednost premoga (15000 J/kg), granulacijo (0—15 mm) in osnovno ceno premoga (din/t). Sprejel je tudi sklep, da se samoupravni sporazum z rudnikom »TITO« Banovič o povračilnem sovlaganju lahko sklene, da pa naj komercialna služba glede tega ugotovi, če ni boljše odstopiti nepovratna sredstva »zaradi plačevanja obresti oziroma obveznosti, ki jih imamo od teh sredstev«.

O sprejemanju samoupravnega sporazuma o ustanovitvi občinske skupnosti za ceste smo poročali že v Železarju št. 4 z dne 27. januarja. Opozorimo naj le, da rezultat razprave o njem v mesecu decembru nista ugotavljala delavska sveta TOZD Plavž in Remontne delavnice ter delavski svet delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje ter da je bil v TOZD Žičarna in Vratni podboji ter v delovni skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje zavrnjen, v TOZD Energetiki pa je od 247 delavcev zanj glasovalo 120 delavcev (18 jih je bilo proti sprejetju sporazuma). Precej SDS v tej temeljni organizaciji o njem ni razpravljalo, češ da niso dobili gradiva.

Pravilnika o popisu (inventuri) sredstev in njihovih virov v decembru se niso obravnavali delavski sveti TOZD Jeklovlek, Elektrode in Monter Dravograd ter delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Delovna skupnost za komercialne in finančne zadeve ga je potrdila s pripombami na posamezne člene, ki pa »ne menjaajo bistva pravilnika o popisu, temveč le njegova določila še bolj natančno opredeljujejo, oziroma izključujejo popis knjig v strokovni knjižnici, ker v naši železarni knjižnica vodi le strokovno literaturo«.

Samoupravni sporazum o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja za leto 1983 v decembru nista uvrstila v svoj dnevni red delavska sveta TOZD Elektrode in delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Delavski svet TOZD Žičarna ga je sprejel s pripombo, »da je treba problematiko in gibanje zaposlovanja zasledovati in spremljati na nivoju delovne organizacije«.

Na decembrskih sejah bi morali delavski sveti uskladiti tudi pripombe iz javne razprave o sporazumu o združevanju dela delavcev v TOZD. Ugotavljamo, da to ni bilo opravljeno.

no na delavskih svetih TOZD Plavž, Željarna, Monter in Remontne delavnice ter v vseh treh delovnih skupnostih. Delavski svet delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve je imel glede obravnave določene pomisleke, češ, da »ni sklepal o sporazumu, ker se omenjeni sporazum navezuje na sporazum o svobodni menjavi dela, ki pa še ni sprejet«. Z določenimi pripombami so ga potrdili delavski sveti TOZD Livarna, Valjarna bluming-štel, Hladna valjarna Bela, Elektrode, Strojne delavnice, Vzdrževanje ter Energetika. V TOZD, ki jih nismo navajali, je bil osnutek sporazuma potrjen v predloženi obliki.

Kako je bilo z referendumom (dne 23. decembra), na katerem smo glasovali za sprejem samoupravnega sporazuma o urejanju stanovanjskih vprašanj? Na delavskem svetu železarne Jesenice 30. decembra 1982 je bilo v zvezi s poročilom o izidu referenduma sklenjeno, da bo delavski svet Železarne ugotoviti sklep o končnem izidu glasovanja sprejel, ko bodo tudi v TOZD Monter Dravograd izvedli referendum.

Vidimo torej, da se organizatorjem samoupravnih aktivnosti v posameznih TOZD in delovnih skupnostih pri izvajanju mesečnih programov nekaj zatika. So temu krive objektivne ali subjektivne težave? Kje tiče vzroki? — Mar ne bi o tem vprašanje kazalo spregovoriti v okviru sindikalnih organizacij?

CPSI — Božidar Lakota

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ SIS ZA KULTURO IN ZDRAVSTVO

27. januarja se je na svoji peti redni seji sestala KONFERenca DELEGACIJ SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI ZA KULTURO. Konferenca delegacij je obravnavala dve točki dnevnega reda.

Po razpravi o programu izvajalcev kulturne skupnosti Jesenice za leto 1983 in predlogu selekcije je konferenca zavzela naslednja stališča:

Konferenca delegacij je ugotovila, da so bili programi izvajalcev kulturne skupnosti Jesenice pripravljeni v taki obliki, da delegacije niso mogle opraviti selekcije med posameznimi nalogami. Programi bi namreč morali biti prikazani tako, da bi bilo iz njih razvidno, koliko je predvidenih posameznih prireditvev v primerjavi z letnim letom oz. v primerjavi z morebitnimi normativnimi kulturnih potreb. Sredstva za izvajanje programa bi morala biti prikazana za vse izvajalce v tabeli, iz katere bi bilo razvidno, koliko ta predvidena sredstva odstopajo od planiranih sredstev, dogovorjenih z dodatkom k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana kulturne skupnosti Jesenice za obdobje 1981 do 1985 v letu 1983.

Konferenca delegacij meni, da je potrebno sredstva, ki so (po mnenju izvajalcev) potrebna za izvedbo programov, uskladiti z sredstvi, za katere smo se dogovorili z dodatkom k že omenjenemu sporazumu. Te uskladitve pa ni potrebno izvesti linearno (zmanjšati vsakemu enako), temveč po prednostnem vrstnem redu posameznih dejavnosti na področju kulture (npr. prednost naj ima knjižničarstvo).

Glede na pomanjkanje sredstev se morajo izvajalci organizirati tako, da bo program ostal na že doseženi kvalitetni ravni, lahko pa se zmanjša količina prireditvev (pri programiranju prireditvev se je treba ustrezno

dogovarjati in ne izvesti prireditve za vsako ceno, kot je pripomnila ena od delegatki).

Pripombe so se nanašale tudi na program lokalne radijske postaje Triglav Jesenice, v katero je potrebno vključiti več informacij o kulturni dejavnosti v jeseniški občini.

Med člane izvajalskih organizacij kulturnih organizacij je potrebno ustrezno vključevati tudi mlade!

Postavljeno je bilo tudi vprašanje, zakaj se zbor uporabnikov ni sestel pred sejo konference delegacij in ni obravnaval programa izvajalcev kulturne dejavnosti že prej.

V nadaljevanju je bilo devet delegatov delegiranih za sejo zbora uporabnikov skupščine kulturne skupnosti Jesenice.

28. januarja se je na redni seji sestala konferenca delegacij samoupravnih interesne skupnosti za zdravstvo. Konference delegacij se je udeležilo samo deset delegatov TOZD in delovnih skupnosti (od možnih 23), vendar so kljub neplečnim gradivo za 5. sejo skupščine zdravstvene skupnosti obravnavali.

Obravnavali so spremembe in dopolnitve sklepa o varčevalnih ukrepih na področju zdravstvenega varstva z valorizacijo participacije. Konferenca delegacij se je s povečanjem participacije strinjala, vendar je bila mnenja, da to povečanje ne more biti varčevalni ukrep. Poudarila je tudi, da je visoka participacija v nasprotju s tendenco bolj preventivna kot kurativna. Konferenca delegacij je tudi menila, da bi morali imeti v Sloveniji enotne kriterije za participacijo, zato je bilo postavljeno vprašanje, zakaj nastopajo tako velike razlike med regijami.

V nadaljevanju so obravnavali predlog o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o temeljnih plana medobčinske zdravstvene skupnosti Kranj za obdobje 1981 do 1985, sklep o prispevkih za zdravstveno varstvo za leto 1983, delovni načrt skupščine in samoupravnih organov občinske zdravstvene skupnosti Jesenice in poročilo o delu strokovne službe. Na vsa obravnavana gradiva ni bilo pripomb. Pri obravnavi poročila o delu skupščine in njenih organov v novem mandatu obdobju v letu 1982 je konferenca delegacij menila, naj se zaključek poročila spremeni v ravno nasprotno ugotovitev: »Glede na ugotovitve, da je dve tretjini obravnavanih vlog utemeljenih, pomeni, da je dejavnost v odboru za varstvo pravic pri občinski zdravstveni skupnosti potrebna.«

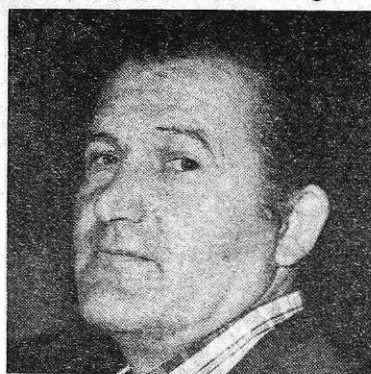
Eden od delegatov je tudi pripomnil, da bi moralo biti gradivo za obravnavo napisano v bolj razumljivi obliki, zlasti še za delegate — proizvajalce delavce.

Na koncu seje so delegirali deset delegatov za sejo skupščine skupnosti zdravstvenega varstva.

CPSI — D.L.

INOVATORJI O NOVATORSTVU

PETER FRELIH dela kot valjavec v TOZD Valjarna bluming-štel kot je od vsega začetka. Ko je leta 1966 valjarna začela obratovati, je postal vodilni valjavec na blumingu, čez nekako pol leta pa je prišel na štel. Pravzaprav je on prvi pognal tako bluming kot štel progo.

»Lepo je delati tukaj. Delo je zanimivo in ko bi bil še enkrat mlad bi se ponovno odločil za ta poklic,« je povedal. »Nisem eden tistih, ki zaradi težkega dela menjajo službo. Ko je bilo treba, sem zmeraj poprijel.«

Med inovatorje se je Peter vpisal 1974. leta, ko je vložil inovacijski predlog za centriranje jarma na štelu. Z inovacijami se je ukvarjal tudi že prej, toda svojih izboljšav ni prijavljal. S to inovacijo je nacentriral vreteno s pomočjo zagozde tako, da pride točno v sredino valja.

Vretena niso vedno postavljena na sredino valja. Na valjavnem ogrožju sicer obstaja možnost reguliranja vretena, toda ta način so opustili že po prvem letu obratovanja. Sedaj se tega zaradi umazanih nihče več ne loti, pa tudi regulacija matic je zaradi močnih vzmeti fizično zelo naporno delo. Moja ideja je v tem, da bi vreteno reguliral, oziroma ga prilagajal valju s pomočjo zagode. Vemo, da vsaka naprava bolje deluje, če so vsi elementi natančno nastavljeni, toda pri nas temu nihče ne posveča kakšne posebne pozornosti. Samo da se vrta, pa ni važno kako. Za to idejo sem dobil petdeset starih tisočakov, toda storjenega ni bilo nič. Inovacijski predlog se je enostavno izgubil. Še danes se sprašujem, kako je to mogoče.

Težava je v tem, da nas od vodilnih nihče ne posluša. Nekaterim se to ne zdi vredno, drugi niso zainteresirani. Le eni in isti lahko uveljavljajo svoje ideje, za nas ostale pa najbrž mislijo, da smo brez lastne pameti.«

Drugi inovacijski predlog je vložil za fiksiranje ležajev delovnih valjev na štelu. »Grozil nam je že lom valjev na štelu. Pa tudi plan proizvodnje je bil vprašljiv, saj niti najmekkejšega materiala nismo mogli valjati. Potem sem opazoval valje in opazil, da so tako obrabljeni, da so se med vrtenjem premikali sem in tja. Poklical sem nadrejene in vzdrževalce ter jim pokazal, v čem je problem. Z navadnimi kosi dvomilimetrsk pločevine sem zložil valje, tako da se niso več premikali v stran. Bili so fiksirani in valjanje se je lahko začelo. Kar devet mesecev je štel obratoval na ta način brez kakršnihkoli težav in šele potem so zamenjali obrabljene dele z novimi. Za to inovacijo mi je odbor za gospodarstvo odobril dvanajst starih tisočakov nagrade, kar sem odklonil. Po pritožbi so mi dodelili tristo tisočakov, pa tudi to je bilo odmerjeno kar tako pavšalno.«

Njegova tretja inovacija je odstranjevanje dovodov pri menjavi valjev. Že pred desetimi leti je začel razmišljati, kako bi olajšali delo vzdrževalcem, ki so pri menjavi izbijali valje s težkimi klavidi. To delo je bilo zelo naporno in so ga vzdrževalci enkrat celo odklonili. Doma v svoji delavnici je naredil tri različne modelčke naprave za odstranjevanje dovodov. »Dolgo časa to ni nikogar zanimalo. Potem pa so me prosili, naj modelčke pokažem in izbrali so tistega, ki se jim je zdel najboljši. V tehničnem biroju so potem izdelali čisto nekaj drugega. Nihče me ni poklical, nihče me ni vprašal, kaj mislim o tem. Ne vem, zakaj niso delali po mojem načrtu, toda ko je ideja dana, se jo da izpeljati na več načinov. Še danes ni ta zamisel do konca realizirana, tako da bi delo potekalo povsem avtomatsko. Le dva majhna cilindra na komprimirani zrak bi bilo treba vgraditi. To sem predvidel že 1973. leta na modelčku, toda nihče ni zainteresiran, da bi to izpeljal.«

Čeprav sem dal sam idejo za to inovacijo, sta svoja lončka brž postavila še dva delavca. Taki soavtorji so resničnemu avtorju samo v breme. Ni bila moja delovna dolžnost, da sem delal modelčke. Dovolj bi bilo, če bi dal idejo, izpeljati pa bi jo moral, oz. bi jo morali drugi po svoji delovni dolžnosti.

Podobne težave je imel sodelavec, ki je predlagal, da bi na progi vgradili elektro motor z reduktorjem, ki bi se prav počasi vrtil in uravnaval zgornji valj tako, da bi šel trak skozi valjčnice naravnost. Če je namreč zgornji valj le za malenkost postra-

ni, gre trak pri valjanju v stran. Z regulacijo zgornjega valja bi dosegli, da se predtrak za štel pri valjanju ne bi odmikal.

Takoj ko je svojo zamisel pojasnil, so se oglasili vzdrževalci, da jo bodo sami že po svoje uredili. Zakaj pa se prej ni nihče spomnil, da bi to naredil. Brž ko je sodelavec nakazal, kje je problem, so ga takoj odrinili.«

Svoj inovacijski predlog je Peter vložil že 1977. leta, rešen pa je bil šele letos. Pravi, da so ga hoteli odpraviti s tisoč dinarji, toda ni jih sprejel, ampak se je pritožil. Sedaj je zadeva rešena in pravi, da je zadovoljen. »Celo dnino sem povabil na večerjo k Trebušniku, da bomo skupaj proslavili rešitev te zadeve in še kaj poklepali zraven. Pri inovacijah mi ni toliko za denar ampak za princip, da se vsi inovacijski predlogi obravnavajo enako.« Povedal je, da bo v štirinajstih dneh vložil nov inovacijski predlog, toda o njem še noče govoriti, saj se, kot je dejal, lahko pojavi spet kdo in reče, to bomo pa mi naredili. Inovacija se nanaša na štel. Meni da bo zelo koristna in dokaj poceni. Prepričan je tudi, da bo stvar v redu delovala, saj je vse skupaj dobro premislil.

»Včasih si mislim, da se sploh ne izplača niti misliti več na inovacije zaradi krivic, ki se delajo avtorju. Toda če imaš žilico za to, ki ti ne da miru, moraš spet kaj gruntnati. Človek je včasih res čuden: tolikokrat ga prinesejo okrog pa še ne odneha. Moje delo je valjati pločevino, če pa naredim še kaj zraven, so nekateri nevoščljivi.«

Ko sva govorila o odnosu do inovatorjev v tej temeljni organizaciji, je opisal primer sodelavca, ki je oddal na vodstvo TOZD inovacijski predlog za neko izboljšavo. Tam je nekdo zložil predlog v predal, ki je tam obležal več kot leto dni, tako da je rok za prijavo že potekel. Inovacija je bila izvedena, toda avtor je bil zaradi malomarnosti opeharjen. »Pri inovacijskih predlogih se le redko nič ne zatake. Če ima kdo od nadrejenih še sam koristi od inovacije, se zanjo potruji, sicer pa ni nikomur nič mar.«

Za nas, ki delamo na strojih, nekateri mislijo, da naj samo delamo, drugo pa nas nič ne briga. Ali pa, ti samo nakazi kako bi to rešil, potem bomo že mi to uredili, toda brez tebe.«

Opisal je tudi enega od primerov, do kakršnih pri proizvodnji lahko večkrat pride in takrat pride do izražanja iznajdljivosti posameznika, pri reševanju izplena in zmanjšanju zastojev. Zgodilo se je, da se je zdobil ležaj oprijemne valjčnice. Z leseniimi zagodami so valjčnico spet postavili v njen stari položaj. Valj se sicer ni vrtil, toda trak je le še čezenj v trn, kjer se potem navija v kolobarje. Tako ko zdrži cel teden do remonta. »Ko hladni navijalec ne dela, je treba valjanje ustaviti in trak pognati nazaj, pri tem pa en del traku ostane vedno neizvaljan. Tako pride do razlik v debelini traku, kar lahko povzroči težave pri nadaljnjem predelavi v Hladni valjarni ali v profilarni.«

Če pride do rene, sem jaz kot valjavec prvi kriv zanjo. Toda na dobro delo vpliva cel kup faktorjev, predvsem pa morajo biti naprave, na katerih delamo, brezhibne. Vsak pošten človek bo gledal, da bo delal čim bolje. Nič nimam od tega, če naprave tri ure stojijo. Če bom ta čas delal, bom lahko izvaljal 160 do 180 ton pločevine. To pa je nekaj.

Valjavci smo velikokrat predlagali, da bi na dotoku vode za hlajenje valjev vgradili preprost filter, ki bi lovil razne večje predmete, ki ne morejo skozi šobo, pa nas še do danes ni nihče uslišal. Danes smo prav zaradi tega imeli celo uro zastoja. Kos lesa se je zagodil v ventilu, tako da se vode ni dalo zapreti. To se večkrat zgodi. Včasih zaide tja kamen, drugi kos lesa pa še kaj. Toda na naša opozorila nihče ne reagira, kot da bi bila ta tovarna od koga drugega in ne naša.«

Predno je prišel na štel, je Peter 14 let delal na težki progi na Javorniku, ki je bila ukinjena 1970. leta. Doma je iz Sorice, z družino pa živi na Koroski Beli, kjer si je postavil hišo. Pravi, da bo tu kar ostal do konca svojih dni. Še štiri leta ima do upokojitve in kot pravi, ima že načrt, kako bo takrat preživljal svoj prosti čas. Predvsem bo veliko v naravi: ali bo šel za oskrbnika v kakšno kočjo ali pa se bo ukvarjal z ovci. Dolg čas mu tudi sicer ne bo, saj ima doma delavnico, v kateri stalno nekaj dela. Med drugim je pred hišo naredil tudi sončni kolektor, v katerega je gradil 56 ogledal. »Prejšnji teden se je glizantin v rezervoarju segrel kar dva dni zapored na 56 stopinj celzija. Poleti pa, če ne vključim črpalke, voda zavre v dvajsetih minutah.«

VEČJI SISTEMI PREDNJAČIJO PRI SKLEPANJU SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

Medsebojno dogovarjanje ter skrbne priprave pri izdelavi sporazumov so vsekakor dali uspešne rezultate. S kupci naših izdelkov se že od polovice decembra intenzivno pogovarjamo vzporedno s sklepanjem pogodb, tako da je v preteklih tednih večina naših kupcev že podpisala ustrezne dokumente, pri čemer seveda prednjačijo večji sistemi, kot so Iskra, Rade Končar, oziroma celotna poslovna skupnost za predelavo jekla v Sloveniji. V tem primeru gre tudi za velike izvoznike, kar dolgoročno prinaša izboljšanje devizne bilance v celoti.

Pri večini primerov, ko je šlo za podpisovanje sporazumov, ni bil problem pisanja proizvodov, ampak težave, kako zadovoljiti potrebe kup-

cev tako glede količine kot tudi asortimenta. Tako se vsak dan srečujemo s problemom, da je jekla premalo in da je izgradnja vemo jeklarne nujno potrebna. V tem trenutku je večina jeklenih izdelkov oziroma proizvodnje jekla že prodane, kar pomeni, da je bila naša akcija pravilno usmerjena.

Ni pa treba posebej omenjati, da so si s podpisom sporazuma o združevanju sredstev tudi naši kupci zagotovili nemoteno preskrbo z reproductivnim materialom. Naša obveza je, da to tudi dosledno izpolnjujemo.

Ce smo rekli, da sklepamo pogodbe zato, da jih spoštujemo, potem velja to za samoupravne sporazume še v večji meri. Železarji se namreč zavedamo, da pomeni združevanje sredstev v razvoj črne metalurgije veliko breme, zato bomo vložili tudi vse napore, da bomo svoje obveznosti ob izgradnji jeklarne tudi izpolnili.

NEKAJ ANOMALIJ IZ NAŠE SAMOUPRAVNE PRAKSE

Po »programu samoupravnih aktivnosti za januar« se je bilo treba v januarju na zborih delavcev odločiti tudi o dodatkih k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov SIS občine Jesenice za obdobje 1981—1985. Samoupravna delovna skupina oddelka investicijske dokumentacije, investicijskega razvoja in oddelka za osnovna sredstva in materialno poslovanje investicijske opreme je to razpravo opredelila: »Za zaključek obravnave dodatkov samoupravnih sporazumov o temeljnih planov SIS je SDS sklenila, da se odpoveduje glasovanju, ker so bile prispevne stopnje že objavljene v Uradnem vestniku Gorenjske, in so bile že tudi upoštevane pri izplačilu osebnega dohodka za december 1982«. Zbora se je udeležilo 34 delavcev.

Na podobno, a dosti bolj kritično razmišljanje naletimo tudi v zapisniku SDS računovodstvo osebnega dohodka: »Čas za obravnavo planov je do konca meseca januarja, vendar smo 15. januarja morali od osebnih dohodkov že odvzeti prispevke po novih prispevnih stopnjah. Sprašujemo se, kje je tukaj naša naloga in dolžnost vseh samoupravno kreirati našo stvarnost, ko se le-ta kreira mimo nas. Kdo je dal sekretariatu za finance možnost in pravice, da o prispevnih stopnjah sam odloča in jih tudi uzakoni?« Stališče 21 delavcev. Tudi 28 delavcem prodajnega oddelka se takšen postopek ne zdi pravilen.

Vsakemu od nas se ob teh ugotovitvah samo po sebi postavlja vprašanje, čemu je potem sploh potrebno organizirati javno razpravo, natisniti, razposlati in prebrati kuje papirja? Čemu zgubiti toliko in toliko ur ter razpravljati, medtem pa stroji stojijo. Je vsa razprava, ves papir, pisanje, zbiranje, usklajevanje pripomb vsa šara okrog programov in stopenj samo pesek v oči? Kateri bi- rokrate si dovoli na tak prozoren način briti norce iz vseh delavcev in iz sistema samoupravnega sporazumevanja? Čemu takšna farsa, ki zadržarja že kar po nekajni sabotaži, zavestnem razvedrojenju samoupravljanja, ki z izvršenim dejstvom prepričuje delavca, da tako ne more nič in da je vseeno, če molči, ker je že tako vse naprej odločeno. Farsa, ki toliko bolj sili v malodušje in nejevero, ker je v živem nasprotju hvalnicam samoupravljanja na raznih slovesnostih, konferencah, kongresih in drugih visokih organih.

Ta boleča vprašanja je predsedstvo občinske konference SZDL Jesenice, ko je ugotavljalo, da je do postavljenega roka (20. januar) razpravljalo o dodatkih le 55 delovnih organizacij s približno 2600 delavci, preprosto obšlo. Obregnilo pa se je, kot smo imeli priliko slišati po radiu Triglav Jesenice dne 26. januarja, ob center za proučevanje samoupravljanja in informiranje, češ da v zvezi z razpravo o dodatkih ni izpolnil svoje naloge. Če to kritiko nekoliko obrnemo, potem si lahko domisljamo, da predsedstvo OK SZDL kritizira CPSI zato, ker se drži glede roka razprave določil 113. člena zakona o združenem delu.

Ne bo odveč, da se kot samoupravljanci z vsebino tega člena seznanimo. Glasi se takole: »Da bi bili ustvarjeni pogoji za to, da lahko delavci pri odločanju o obveznostih za zadovoljevanje skupnih potreb in splošnih družbenih potreb spoznajo možnosti temeljne organizacije in potrebe njenega razvoja, se predlogi za te obveznosti enkrat na leto praviloma sočasno predložijo delavcem temeljne organizacije, da se o njih izjavijo.

Zakon ureja, kako se uresničuje načelo iz prvega odstavka tega člena, vendar mora biti s predpisanimi roki zagotovljeno delavcem v temeljni organizaciji najmanj 30 dni časa, da se izjavijo o obveznostih, ki se poravnajo iz njenega dohodka.

Ob tem kaže omeniti, da je CPSI prejel gradivo zadnje dni v decembru in ga takoj posredoval v razpravo.

Mogoče pa kritika CPSI na predsedstvu OK SZDL ni povsem naključna in vezana le na problem razprave okrog »dodatkov SIS«. V različnih krogih je namreč moč slišati nekakšne neprimerne, poslovene ocene, da samoupravljanje v Železarni stagnira in da je temu kriv predvsem CPSI (?), iz katerih se potem prehaja na iskanje primerne človeka za vodjo CPSI, na razmišljanje o spremembi sedaj samostojnega sektorja v oddelk kadrovskega sektorja in celo na trditve, da je na CPSI potrebna »trdna roka«.

Odveč je sedaj razmišljati, ali so takšne ocene plod kritičnega odnosa do samoupravnega odločanja, ki naj bi ga zagotavljal center, ali pa poskus CPSI (in delavce centra) čim bolj diskreditirati v očeh javnosti, ker s svojimi opozorili na razne nepravilnosti marsikomu postaja trn v peti. Hkrati tudi ne moremo odmisli- ti nekaterih indikacij, ki kažejo, da nekoga moti vloga CPSI kot samostojnega sektorja. Zakaj se, na primer, vse bolj šušlja o priključitvi CPSI kadrovskemu sektorju, zakaj namerava Franjo Kragolnik iz SEO, ki sicer dela tudi na projektu reorganizacije delovnih skupnosti, v di-

plomski nalogi dokazati, da je proučevanje samoupravljanja in informiranje kadrovske funkcije, zakaj se toliko časa že ne razpišejo opravila in naloge vodje CPSI. Se išče primerne človeka, se čaka na reorganizacijo, ki naj spremeni samostojni sektor v oddelk, da javni razpis ne bo več potreben? — Čemu takšna prizadevanja v smeri, ki ne prispeva k izboljšanju dela na CPSI, ko je obenem jasno, da iz samega sistema samoupravljanja izhaja, da bi se morala funkcija informiranja in proučevanja samoupravljanja opravljati čim bolj neodvisno in samostojno, ne pod pritiski in v podrejenosti drugim funkcijam v delovni organizaciji.

Že iz povedanega se vidi, da prihaja v naši samoupravni praksi do svojvrstnih anomalij (nepravilnost, posebnost). Zanimiv primer takšne anomalije nam razkriva tudi razprava na odboru za delovna razmerja v TOZD Družbena prehrana 18. januarja, ko je odbor sklepal o zaposlitvi nekega hokejista, ne da bi bila objavljena prosta dela in naloge in o zaposlitvi dveh nezaposlenih žensk, ki sta se prijavili za opravljanje objavljenih prostih del in nalog sobarice. Primer je zanimiv zlasti zato, ker je bila ena od kandidatki — mati samohranilka, ki je delala deset let tudi v Železarni — zavrnjena »glede na mnenje strokovne komisije, ki po novnega sprejema ne priporoča zaradi bolezenske odsotnosti, ki jo je imela imenovana v času, ko je bila zaposlena v Železarni« (te si gotovo ni pisala sama). V nasprotju s tem pa je bil hokejist sprejet v delovno razmerje kljub temu, da je kadrovi- ca na seji odbora poudarila, »da je za sprejem novega delavca potrebno imeti na razpolago prosta dela in naloge po normativu, kar v tem primeru ni in se s sprejemom odbor ne more strinjati«. V primeru hokejista odsotnost z dela zaradi igranja hokeja, ki bo gotovo večja, kot je bila po ugotovitvah strokovne službe odsotnost matere samohranilke zaradi bolezni, ne igra nobene vloge. Pomembno ni niti to, ali so v TOZD prosta dela in naloge.

Ta anomalija je razumljiva, kajti na odboru je glede zaposlitve posredoval tudi predsednik tovarniške konference osnovnih organizacij sindikata, ki je »kot predstavnik hokejskega društva pojasnil potrebo zaposlitve petih hokejistov«, sicer pa je bilo »o sprejemu dogovorjeno z vodjem kadrovskega sektorja Janežom Tušarjem in Jožem Kobentarjem«.

PRIPRAVE NA RAZPRAVO O ZAKLJUČNIH RAČUNIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za uvod je Srečo Mlinarič, predsednik izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice, ocenil gospodarske rezultate v letu 1982.

Industrijska proizvodnja je v primerjavi z decembrom 1981 narasla za 2,7 odstotka, plan proizvodnje je bil izpolnjen 97,2 %. V gostinstvu in turizmu so plan izpolnili 95,6 %, zadovoljivo je bilo tudi število tujih nočitev, saj jih je bilo kar 80 odstotkov.

Skupna poraba v samoupravnih interesnih skupnostih se je povečala za 23,6 odstotka, z upoštevanjem neporabljenih sredstev pa je povečanje le 19-odstotno. Presežki s področja splošne porabe so bili usmerjeni za intervencije v kmetijstvo.

Izvoz se je povečal za 11 odstotkov, na konvertibilno področje za četrtino. Uvoz je v primerjavi z letom 1981 manjši, pokrivanje uvoza z izvozom pa za tri odstotke boljše.

O vsebinski pripravi zaključnih računov je govoril Franc Brelih, predsednik Skupščine občine Jesenice. Poudaril je, da morajo delavci o njih razpravljati že v fazi oblikovanja, da se bodo lahko demokratično opredelili do posameznih vprašanj. Predvsem morajo biti poročila kvalitativnejša, v njih morajo biti vsebovane kvalitativne ocene gospodarjenja. Poročila morajo vsebovati oceno o tem, kako so se uresničevali planski cilji organizacije združenega dela, kakšni so učinki varčevanja z energetskimi mediji, surovinami in podobno, rezultate izvoznovo-voznih ciljev, kakšna je likvidnost, produktivnost dela, ekonomika poslovanja, delež dohodka za osebne dohodke in skupno porabo, nagrajevanje krea-

Tudi vodja TOZD je v tem primeru — v nasprotju s stališčem do matere samohranilke — poudarila, da se »strinja s sprejemom v TOZD Družbena prehrana, ker je treba gledati širše, ozkost nas je v naši družbi že veliko stala«. Vseeno bi bil prikaz te anomalije preveč enostranski, če bi obšli mnenje vodje oddelka za kadre, ki je »poudaril, da se na kadrovskem sektorju niso menili o konkretnih delovnih nalogah... temveč samo, da v kolikor so v TOZD proste delovne naloge, da se skuša zaposliti v TOZD; za konkreten predlog pa je odgovorna vodja TOZD«. Kljub temu pa ne moremo ostati neprizadeti pri teh jasno razvidnih dvojnih merilih in prizadevanjih, še zlasti, ker gre za mater samohranilko. Kje so naša moralna merila, da smo za šport pripravljени storiti vse (prav je, da se v okviru enakih meril poskrbi tudi za to), za socialno varno in s tem zdravno okolje, v katerem naj bi odrasel otrok, pa tako malo?

Anomalije so tudi na področju delitve osebnega dohodka. Kako je mogoče, se, na primer, sprašujejo delavci, da je v delovni skupnosti izplačan tako nesorazmeren gibljivi del osebnega dohodka (premijske), čeprav se dela samo dopolnje, v primerjavi s temeljnimi organizacijami, ki delajo tudi na več izmen. »Oglej si vašo plačilno listo in napiši, zakaj ste imeli v januarju kar 69 % gibljivega dela osebnega dohodka«, me je pred dnevi opozoril po telefonu nek delavec, ki se ni hotel predstaviti. Ali pa nek drug: »Tvoji prijatelji (zaradi članka Nekaj besed o prijateljstvu) v TOZD Transport so imeli samo malenkost več kot 40 % gibljivega dela. Ali je to prav?« — No, pravi naslov za pojasnjevanje tovrstnih anomalij je tovariš Penič z oddelka za študij dela in nagrajevanje.

In mar ni anomalija to, da se določenim posameznikom v Železarni določa kategorija ne glede na izobrazbo in dela in naloge, ki jih opravljajo (kar bi bilo zakonito), temveč na osnovi nekakšnih mlahavih obzračij, ki bi jih bilo mogoče na koncu zreducirati v okvir nekakšne zaslужnosti?

Verjetno bo tole razmišljanje v določenih krogih spet sprožilo kakšno razpravo o naravnosti posameznikov, ki dopisujejo idejno-politično sporne članke v Železarni — takšno vprašanje je bilo, na primer, zastavljeno prejšnji teden, 27. januarja, na sestanku osnovne organizacije zveze komunistov v delovni skupnosti — KSI — kar seveda ni popolnoma nič narobe. Toda poprej si moramo biti na jasnem, kaj je bolje: ali o anomalijah, napakah molčati ali o njih odkrito spregovoriti? Je problem odpravljen, če se ga zamolči, ali če se tistega, ki o njem hoče govoriti, »likvidira«? Mar hinavščine in zahrbtnosti ni več, če jo spretno pri- krijemo s prijaznim vserezumeva- čim, sladkim, sočutnim smehljajem? Božidar Lakota

sredstev za potrebe teritorialne obrambe. Po tem sporazumu bi na nivoju občin Jesenice in Radovljica združili tista sredstva, ki jih temeljne organizacije v ta namen niso porabile. S takšnim zbiranjem sredstev bi dobili 4 milijone din za obe občini, sporazum pa naj bi obravnavali skupaj z zaključnimi računi.

Zakon o energetskega gospodarstvu predlaga ustanavljanje regio-

nalnih energetskih skupnosti, posebnih energetskih skupnosti in podobno. Zato naj bi ob sprejemanju zaključnih računov obravnavali tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi energetske skupnosti za Gorenjsko. Namen ustanovitve te skupnosti je, da bi se na enem mestu na samoupraven način reševali vsi problemi s področja energetike.

Lilijana Kos

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 7. DO 13. FEBRUARJA

7. februarja, VITO GRIČAR, vodja TOZD Valjarna debele pločevine, Jesenice, Titova 2, štev. tel. 81-279;
8. februarja, JANEZ BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarca 9, štev. tel. 83-193;
9. februarja, BERTI BRUN, vodja TOZD Jeklovlek, Jesenice, Cesta revolucije 1 A, štev. tel. 82-798;
10. februarja, STANKO ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90 a, štev. tel. 80-036;
11. februarja, ZDRAVKO ČRV, strokovni sodelavec, Jesenice, Cesta 1. maja 32, štev. tel. doma 2660;
12. februarja, MARIN GABROVŠEK, vodja TKR, Bled, Ribenska 8 c, štev. tel. 78-157;
13. februarja, FRANC GASSER, vodja TOZD Profilarna, Žirovnica, Moste štev. 22 b.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

BEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 7. 2.	MIHA ŠLIBAR	IVAN KAVČIČ
TOREK — 8. 2.	MARJAN ERMAN	DUŠAN BAK
SREDA — 9. 2.	BOŽIDAR ČERNE	MARJAN PINTAR
ČETRTEK — 10. 2.	JANEZ ARH	JANEZ VEHAR
PETEK — 11. 2.	ANTON BURJA, st.	AVGUSTIN NOVŠAK
SOBOTA — 12. 2.	PETER SEKLOČA	ANTON SITAR
NEDELJA — 13. 2.	STANE MENCINGER	IVAN SLAMNIK

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja st. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 7. do 12. februarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.
DISPANZER ZA BORCE — dr. Marija Može-Kovačič.
POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.
V soboto, 12. februarja, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.
Za borce vsak dan od 11. do 12. ure — dr. Alojz Smolej.
POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.
V soboto, 12. februarja, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

SOZD SZ — ŽELEZARNA JESENICE z o. sol. o., 64270 Jesenice, Cesta železarjev 8, po sklepu delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Bela in na osnovi določil statuta TOZD razpisna komisija TOZD Hladna valjarna Bela

razpisuje naslednja prosta dela in naloge:

1. POMOČNIK VODJE TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Poleg splošnih pogojev, predpisanih z zakonom, morajo kandidati za opravljanje navedenih del in nalog izpolnjevati še naslednje pogoje:
— da imajo visokošolsko izobrazbo in pet let uspešnega dela v industriji;

— da imajo moralno-politične in etične kvalitete ter aktiven odnos do razvijanja samoupravnih odnosov.

Mandat izbranega kandidata bo trajal štiri leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev (diplomo, opravljanje dosedanjih del in nalog, delovni dobi) v zaprti ovojnici z oznako »za razpisno komisijo TOZD Hladna valjarna Bela« v roku 15 dni po objavi od vključno 18. februarja 1983 na naslov: Železarna Jesenice — kadrovskega sektorja, 64270 Jesenice, C. železarjev 8.

Po sklepu odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI z dne 21. januarja 1983

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge za določen čas — 6 mesecev:

»medicinski tehnik« šifra 5430 U-3 9. ktg. 2 osebi

POGOJI—

— srednja šola za zdravstvene delavce,
— eno leto delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni po objavi na kadrovskega sektorja železarne Jesenice, z oznako »za delovno skupnost KSI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna valjarna Bela

5. SEJA KOMITEJA ZA SLO IN DRUŽBENO SAMOZAŠČITO

Predsednik komiteja za SLO in družbeno samozaščito TOZD Hladna valjarna Bela Mujaga Haskič je sklical 5. sejo 18. januarja. Na seji so najprej obravnavali pregled ukrepov iz ocene varnostno-političnih razmer, ki jih je posredoval predsednik komiteja. Pri tem je prisotnim posredoval nekatere najspecifičnejše probleme, ki jih je potrebno dodatno oceniti varnostno-političnih razmer in jih bo tudi v bodoče potrebno kontinuirno dodajati glede na trenutna stanja.

Ob problematiki varstva ustavnega reda so ugotovili, da je glede na zelo zaostreno gospodarsko situacijo v državi pogostokrat slišati, ali je samoupravna pot pravilna ali ne. To so redke in posamezne izjave, ki nimajo odziva in privržencev, kajti večina je enotna, da je edina alternativa razvoja na osnovi socialističnih samoupravnih odnosov v okviru ustavnih določb.

Vendar delavci v zadnjem času čutijo, da se njihov vpliv, moč in pravica vse preveč odmakajo (urejanju po administrativni poti), odmaknjena je pravica do odločanja o dohodku (poravnava OD, premije, avtomatsko prilščanje OD za družbene dejavnosti).

Zato bodo varstvu samoupravnih pravic delavcev v združenem delu morali posvetiti večjo odgovornost in odklanjati take negativne pojave, so poudarili.

Vpliva tujega tiska, tujih sredstev javnega obveščanja ni čutiti, prav ta-

ko vpliva tujcev, s katerimi prihajamo v kontakt. Niso opazili primera narodne nestrpnosti, pa tudi verske ne.

Do izdajanja poslovne tajnosti ni prihajalo in tudi ni bilo opaziti odnosa dokumentov iz TOZD.

Glede na odmaknjeno delavcev od odločanja premijskega nagrajevanja je pojasnilo podal Bogdan Ravnik. Menil je, da postopek sprejemanja premijskega nagrajevanja ni bil odmaknjen od delavcev, ker so pravilnik obravnavali delavci prek SDS. Namen takega nagrajevanja je bil stimulirati boljše delavce in samoupravni proces o tem se traja, oziroma je nekje na sredini. Poudarjeno pa je bilo, da bi bilo v bodoče potrebno take stvari urejati z enotno akcijo v vsej Železarni.

Janez Jamar je dodal, da postopek dejansko ni bil čisto pravilen, ker se v celotni delovni organizaciji nismo mogli dogovoriti, kako bi to akcijo izpeljali. Potrebno pa bo ob zaklju-

čnem računu prikazati, koliko dohodka se odvaja za premijsko nagrajevanje. Ponovno je potrebno pregledati, katere aktivnosti je potrebno obravnavati prek delavskih svetov ali zborov delavcev oz. posameznih samoupravnih organov.

Tov. Koselj je bil mnenja, da ne realizacija sprejetih sklepov povzroča nezaupanje ljudi, pa tudi pomanjkanje raznih življenjskih artiklov.

Tov. Ravnik je menil, da je, če je ocena takšna, potrebno sprožiti akcijo, v kateri naj se ljudi obvesti, kaj je krivo takšni situaciji. Glede na trenutno situacijo v Jugoslaviji lahko le ugotovimo, da samoupravljanje ni krivo za take gospodarske težave.

Tov. Sajovic je poudaril, da do takih mnenj prihaja zaradi sprejemanja sklepov, ki največkrat niso dobro proučeni in se jih nato spreminja.

Tov. Haskič je dejal, da v posameznih krajih in sredinah samoupravljanje še ni povsem zaživel. Vsekakor samoupravljanje ni krivo za vse pomanjkljivosti, kajti le v okviru samoupravnih odločitev bo lahko tako stanje izboljšali. Menil je, da je bilo obravnavanje o poravnavi prepozno in bo v bodoče o poravnavi treba razpravljati ob zaključnem računu.

Tov. Kikelj je govoril o nesamoupravnem določanju prispevnih stopenj za družbene dejavnosti. Menil je, da odnos do družbene lastnine posameznikov ni zadovoljiv, občasno prihaja do poškodb delovnih naprav in

VABILO NA POSVETOVANJE RAČUNOVODSKIH IN FINANČNIH DELAVCEV

Društvo računovodskih in finančnih delavcev Jesenice organizira v torek, 8. februarja, ob 9. uri zjutraj v prostorih restavracije KAZINA na JESENICAH (sejna soba v pritličju)

POSVETOVANJE O ZAKLJUČNEM RAČUNU 1982.

Posvetovanje bo vodila na podlagi razporeda posvetovanj Romana HIENG, strokovna svetovalka pri zvezi računovodskih in finančnih delavcev SRS.

malomarnosti proizvodnih in vzdrževalnih delavcev. Zelo so se povečale kraje pomožnih sredstev, predvsem sanitarij.

V letu 1981 je bil registriran samo en primer nezakonitega prilščanja sredstev družbene lastnine, v letu 1982 pa je bilo primerov več in zato je potrebno varstvu družbene lastnine posvetiti največjo pozornost.

Več odgovornosti bo treba pri ravnanju z rezervnimi deli, poškodovane in iztrošene rezervne dele je potrebno popravljati.

Na splošno komite ugotavlja, da odnos do naprav, reprovromateriala, pomožnih sredstev še ni zadovoljiv. Prav tako ni zadovoljiv odnos do dela, še vedno je preveč neopravičen izostanek, zlasti ob praznikih, ko se delavci iz drugih republik ne vračajo pravočasno na delo. Sicer neopravičeno izostajanje ni problematično, razen ko je neopravičeno izostajanje namerno zaradi prenehanja delovnega razmerja.

Poročilo o nezakonitem prilščanju v TOZD je prisotnim posredoval Bogdan Ravnik. Pri tem je poudaril, da večina delavcev skrbi za sredstva družbene lastnine, zato bi ta večina morala nadzorovati in bedeti nad

manjšino v vseh primerih zaščite družbene lastnine.

Tov. Bernard je v razpravi opozoril, da je skladišče nafte in ostalih energetskih medijev premalo zavarovano.

V zvezi s prometno varnostjo so ugotovili, da je TOZD postala vse preveč prometna pot za ostale TOZD, kar povečuje nevarnost za poškodbe, ker so prehodi nekontrolirani. Zaradi tega prihaja tudi do zastojev, povzroča se prah, ki škoduje napravam in materialu, zaradi tega prihaja tudi do nezakonitega prilščanja sredstev družbene lastnine, na kar je bilo v preteklem letu tudi opozarjeno.

Člani so opozorili še na več drugih problemov, ki jih bo treba obravnavati tudi v ostalih TOZD na Beli.

Člani komiteja so razpravljali še o zakonu o LO in družbeni samozaščiti. Glede na zakonska določila je komite zadalžil predsednika in vodja TOZD, da pripravita poročilo o aktivnosti, ki so bile že opravljene do sedaj.

O obravnavani oceni bodo razpravljale tudi družbenopolitične organizacije v TOZD in delavski svet TOZD.

NK

PREGLED SESTANKOV SDS

Na dnevne redke sestankov samoupravnih delovnih skupin, katerih smo zapisnike prejeli minuli teden, so bile uvrščene predvsem zadeve iz programa samoupravnih aktivnosti za januar, in sicer: dodatki k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov samoupravnih interesnih skupnosti občine Jesenice za obdobje 1981-1985, predlog sprememb samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb v krajevnih skupnostih v občini Jesenice za obdobje 1981-1985, ter predlog samoupravnega sporazuma o solidarnem združevanju sredstev za nadaljnji kvaliteten razvoj hokeja na Jesenicah v obdobju 1981-1985. Nekaj skupin je razpravljalo že tudi o pravilnikih, ki so bili objavljeni kot priloga v četrti številki Železarnja (pravilnik o varstvu pri delu, pravilnik o delovnih razmerjih ter pravilnik o disciplinski in odškodninski odgovornosti). V našem pregledu bomo kot običajno povzeli predvsem pripombe, opozorila in vprašanja delavcev v zvezi z ožjo obratno problematiko in premijskim načinom nagrajevanja.

Iz TOZD PLAVŽ smo prejeli zapisnike SDS aglomeracija 1, 2 in 3 ter plavž 1, 2 in 3. SDS plavž 1 opozarja na »vse bolj slabo kvaliteto toplega obroka«. SDS plavž 2 je razpravljala tudi o vprašanju nadurnega dela. Strinja se, da se nadurno delo ukine, še zlasti na delih s priznanimi beneficirano dobo. Dodaja pa, da bi bilo zato treba posodo dopolniti z zdravimi delavci, ki prenesejo težak fizični napor, tiste delavce, ki stalno bolujejo, pa premestiti na lažja dela. Na sestanku SDS plavž 3 so vozači vsipnih vozov opozorili na neprestane okvare. Zanimaja jih, kdaj bo ta problem odpravljen.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS SM peči 1, 2, 3 in 4, livna jama 1, 2, 3 in 4, elektropeči 1, 2, 3 in 4, kontiliv 1 in 2, predelava talilniških odpadkov ter kamnomol Trebež. SDS elektropeči 1 in 3 opozarjata, da imajo v livni jami problem z mešalcem malte. Mešalec je last ponvičnega gospodarstva in ga ne puste uporabljati. Zato se je treba dogovoriti o souporabi tega mešalca ali pa nabaviti svojega in v stari »žični« urediti zanj primeren prostor. Ugotavljajo tudi, da je posadka v livni jami že dalj časa brez enega mošta. Treba jo je popolniti, kajti vedno je kdo bolan, tako da morata delati na peči le po dva delavca. SDS elektropeči 2 in 4 sta na sestanku, kot je videti iz zapisnika, obravnavali tudi vse tri v uvodu navedene pravilnike, v kar pa kaže resno podvomiti. Sestanek so namreč imeli dne 25. januarja, pravilniki pa so bili objavljeni kot priloga Železarnja šele dne 27. januarja.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEREL smo prejeli zapisnike SDS adjustaža blumning 2, 3 in 4. SDS adjustaža blumning 2 in 4 sta na sestanku dne 30. januarja med drugim obravnavali že tudi vse tri pravilnike.

Iz TOZD VALJARNA ŽICE smo prejeli zapisnika SDS vodstvo TOZD in valjarna žice 1. SDS vodstvo TOZD pod razno predlaga, da naj se razmisli o pranju jeseniških cest. To bi lahko izvajala komunalna skupnost v sodelovanju z gasilci. Menijo, da bi bila to lahko tudi vaja za akcijsko pripravljenost gasilske službe.

SDS proga 2400-2 (TOZD VALJARNA DEBELE PLOČE-VINE) je ponovno obravnavala predlog za izračun premij za izjemno proizvodnjo. Na predlog SDS sicer nima več pripomb, vendar pa jo še vedno zanima, kako imajo premije prirejene vzdrževalci: ali imajo fiksne premije (za vsak delovni dan določen znesek), ali so vezani na proizvodne temeljne organizacije?

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna valjarna 1, 2 in 3, adjustaža hladne valjarne, skladišče vložnega materiala, žarilnica 1, 2, 3 in 4, lužilnica, karisti ter odprema. Razen o samoupravnih aktivnostih za januar (brez pravilnikov) so SDS razpravljale tudi o decembrski proizvodnji ter o proizvodnih rezultatih, ki so jih dosegli v lanskem letu. Precej SDS se je seznanilo (in se strinjalo) tudi s povišanjem cen izdelkov Železarnje. SDS so izbirale in predlagale za nagrado tudi najboljše delavca — samoupravljavca. SDS hladna valjarna 1 je pod razno zahtevala, da se uredi ogrevanje obrata in da se na Siemagu potegneta zavese do kraja. Zanimaja jih tudi, zakaj vzdrževalci dobivajo premije, čeprav niso vezani na proizvodnjo (kot primer navajajo elektrookvaro na V. Demagu, ko je na 11. izmeni dne 21. januarja prišlo do skoraj šesturnega za-

stoja: oceni naj se, kakšna okvara je to bila, da je bilo potrebnega toliko zastoj). SDS žarilnica 3 pod razno navaja, da žarilci konti peči opozarjajo na zelo slabo stanje varilnih aparatov, na zvonasti peči pa je vse več zastojev zaradi slabega vzdrževanja in pomanjkanja rezervnih delov. Zanimaja jih tudi, zakaj niso bili upoštevani pri delitvi nagrad za predelavo slabih kvalitet MD trakov. Tudi SDS lužilnica se pritožuje nad vzdrževalci. Pravijo, da okvar v lužilnici ne odpravljajo in da so zato pogoji dela vse slabši. Zanimaja jih tudi, kaj bo z novo lužilnico oziroma sanacijo stare ter z galičarno. Za reševanje tega problema so ustanovljene tri komisije, rezultatov pa ni nobenih. Opozarjajo tudi na kadrovske probleme. Po normativu jim manjkata dva delavca, tako da mora sedaj en delavec opravljati dvojno delo. Toda za to ni plačan, če ne dela v normi. SDS karisti spet opozarja na potrebo po popravilu poti za vilčarje.

SDS hladna predelava 2 ter adjustaža 1 (TOZD JEKLO-VLEK) sta obravnavali zadeve iz programa samoupravnih aktivnosti za januar (brez pravilnikov). SDS adjustaža 1 pa se je poleg tega seznanila še z dopolnitvami pravilnika za izračun premij za višjo produktivnost.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela, materialna služba, težka obdelava Javornik, strugarna 1 in 2, orodjarna 1 in 2, konstrukcijska delavnica 1 in 2, strugarna valjev Javornik in Bela, ključavničarji strojev ter kovačnica-kalilnica. Poleg sporazumov, ki jih omenjamo v uvodu, so SDS obravnavale tudi »pravilnik o izračunu premij za višjo produktivnost v TOZD Strojne delavnice« in nanj izrekle nekaj pripomb. SDS vodstvo TOZD v zvezi z njim pripominja, da bi morala biti participacija oblikovana tako, da bi minimalni delež premije znašal 50 %. Zajeti bi morali biti tudi vsi tisti s posrednim vplivom na povečanje produktivnosti, ki so sedaj izpuščeni. SDS priprava dela predlaga, da bi morali biti do premij upravičeni vsi, in to v višini 100 %. Če bi ostala razlika v deležih (100 %, 70 %, 50 %, 30 %), menijo člani te SDS, se mora izračun vrednosti dnevne premije, oziroma penale, izražati po teh deležnih odstotkih. Tudi pod točko razno je bilo govora o premijah (problem je izračun norm za posamezne oddelke v temeljni organizaciji). Sestanek se je zaključil s sklepom, da bi morali počasi, tam kjer je pač možno, preiti na tehniško normo. SDS materialna služba meni, da so do premije upravičeni vsi delavci te SDS in da naj se poveča poprečje od 70—100 %. SDS v zvezi s premijskim nagrajevanjem omenja svoja zapažanja, da v vseh ostalih oddelkih te temeljne organizacije, razen v strugarni, vsi delavci normirana dela presegajo nad povprečjem, čeprav niso vsi delavci enako sposobni (so slabi, dobri, izredno dobri). Zato zahtevajo, »da se v vseh oddelkih TOZD Strojne delavnicenormirana dela uskladijo, da bo vsak delavec plačan po svojem delu«. SDS strugarna 1 predlaga, da se premije popravi pri žerjavovodjih, delavcih pod žerjavi ter pri čistilnikih. Pod razno so menili, da bi prostor za sestanek kazalo urediti na prostoru, kjer so bile prej postavljene male stružnice. SDS strugarna 2 meni, da so do 30-odstotne premije upravičeni tudi tisti delavci, ki so v sedanjem pravilniku izpuščeni. Po mnenju SDS konstrukcijska delavnica 1 so vsi delavci odgovorni za doseganje večje produktivnosti ter naj bi bili zato tudi vsi soudeleženi pri delitvi premij. Premije naj bi se gibale od 50 % do 100 %. Ugotavlja tudi, da so premije v proizvodnih obratih v primerjavi s premijami v njihovi temeljni organizaciji previsoke. SDS konstrukcijska delavnica 2 se sklicuje na to, da izdeluje rezervne dele in meni, da bi morale biti premije višje. Tudi ta SDS predlaga, naj se gibljejo med 50 in 100 %. Povečanje deleža premije (od 0 do 50 %, od 30 do 50 %, od 70 do 100 %) predlagata tudi SDS strugarna valjev Javornik in Bela. SDS kovačnica-kalilnica predlaga, naj bi bila v premijskem nagrajevanju soudeležena tudi čistilka in skladiščnik orodja. Pod razno ponovno opozarjajo na potrebo po pomožnem delavcu.

SDS RTA 2 (TOZD REMONTNE DELAVNICE) je obravnavala sporazume, ki so bili omenjeni v programu samoupravnih aktivnosti za januar.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vzdrževanje Bela 1, 2, 3, 4 in 5. SDS vzdrževanje Bela 3 je pod razno zadalžila enega izmed svojih sodelavcev, da naj poskrbi za spisek tistih, ki so upravičeni do brezokavnih bund, prosijo pa tudi za nabavo ročnih škarij. SDS vzdrževanje Bela 4 zanima, zakaj se ne nadaljuje z montažo VED za menjavo motorjev na žerjavih. O montaži motorjev na dvigalih je bilo govora tudi na sestanku SDS vzdrževanje Bela 5. To delo je s sedanjim tehniko zelo nevarno, zato prosijo, da se čimprej montirajo dvigala.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS promet + vleka 1, 2, 3 in 4, avtomobilski prevozi, lokomotivna delavnica, delavnica motornih vozil, vozovna delavnica, vzdrževanje proge, elektromotorna delavnica in vodstvo TOZD. Na

skupnem sestanku šestih zadnje naštetih skupin je bilo omejeno, da še vedno niso prejeli odgovora na vprašanje, ki je bilo zastavljeno na sestanku SDS lokomotivna delavnica dne 7. januarja letos. Obravnavale so sporazume, ki jih omenjamo v uvodu.

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA so se delavci zbrali na skupnem zboru (prisotnih 70, upravičeno odsotnih 40 delavcev). Tudi tu so razpravljali o sporazumih, ki jih omenjamo v uvodu.

Podoben je bil dnevni red tudi na sestankih SDS prodaja in računovodstvo osebnega dohodka (DELOVNA SKUPNOST ZA KOMERCIJALNE IN FINANČNE ZADEVE). SDS prodaja pod razno med drugim ugotavlja, da je vse več primerov, ko se naši kupci brez soglasja in odobritve s strani prodaje sprehajajo po Železarni. Zato ponovno zahtevajo od varnostne službe, da temu vprašanju posveti vso pozornost. Ponovno so razpravljali tudi o problematiki delovnih prostorov, ki so potrebni temeljite obnove. SDS računovodstvo osebnega dohodka pod razno ponovno apelira na disciplinsko komisijo, naj ažurno rešuje probleme in delavce obračunava. Na računovodstvu osebnih dohodkov imajo namreč z delavci, ki delajo izostanke, pa še niso obračunani, kopico problemov, saj prihaja do vrste nepravilnosti, če se to vprašanje predolgo rešuje. Opozarjajo tudi, da je z novim zakonom o delovnih razmerjih glede obračunavanja delavca uzakonjen avtomatizem (5—7 dni neupravičenih izostankov kumulativno) po katerem je delavec odpuščen iz delovne organizacije. Izjemoma objavljamo tudi njihovo stališče v zvezi s samoupravnim sporazumom o solidarnem združevanju sredstev za nadaljnji kvaliteten razvoj hokeja na Jesenicah (v razpravi je bilo tudi po drugih SDS izrečeno ničkoliko pripomb na ta sporazum, ki pa jih nismo povzemali). Takole pišejo: »Po obrazložitvi je prišlo do burne razprave. Ogorčeni smo, ker vsako leto izstavljamo fakture na zagotovilo, da bosta Športno društvo Jesenice in Hokejska zveza Jugoslavije plačala zahtevke za refundacijo osebnih dohodkov. Ko pa pride konec leta, dobimo od obeh dopis, da sredstev ni, naj jim sredstva odpisemo! Zakaj vse precizno delo, na kupe papirja in lažno zagotovilo, da bodo plačali?«

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS oddelke za organizacijo dela, oddelke za investicijsko dokumentacijo, investicijski razvoj, oddelke za osnovna sredstva in materialno poslovanje investicijske opreme, raziskovalni oddelke ter kemični laboratorij hladne valjarne Bela. SDS raziskovalnega oddelka se je sestala na zahtevo tistih delavcev raziskovalnega oddelka, ki delajo v normi. Ti namreč v decembru niso dobili izplačane posebnega dodatka za učinkovitost dela, ki je bil formiran za december na osnovi sklepov 16. seje delavskega sveta njihove delovne skupnosti. Delavci (fizični) preiskusne mehanične delavnice in kalilnice so zahtevali, da se jim mora za mesec december naknadno izplačati dodatni učinek, tako kot vsem delavcem v delovni skupnosti. SDS je v zvezi s tem sklenila, da je treba pri delitvi osebnih dohodkov dosledno izvajati sprejete samoupravne dogovore in sklepe delavskega sveta ter da je treba, dokler ne bo sklep o formiranju in delitvi »dodatnega učinka dela« popravljen, izplačevati osebne dohodke vsem delavcem SDS raziskovalni oddelke v skladu s pravilniki in sklepi delavskega sveta. Delavcem, ki jim ni bil izplačan dodatek za posebno učinkovitost dela za december, pa se mora ta v februarju nadomestiti.

Na koncu objavljamo še odstavek iz pregleda, ki zaradi pomanjkanja prostora ni bil objavljen v prejšnji številki Železarnja:

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS mehanska preskuševalnica, mehanična delavnica, operativna novogradnja, ter odelke za operativno planiranje proizvodnje. Na sestanku SDS operativna novogradnja je pod razno najprej tekla razprava o težavah, s katerimi se srečujejo delegati SDS v samoupravnih organih. SDS ugotavlja, da se stališča SDS težko uveljavljajo, »ker SDS določen predlog sicer izglasujejo, vendar dodajajo pogoje ali pripombe«. Razumljivo je sicer, menijo, da se glasovanja SDS enostavno prestejejo, ne zdi pa se jim sprejemljivo, da pripombe ostanejo le brezpomembna, gola formalnost. Predlagala je tudi, naj bi se obravnavala delitve sklada skupne porabe pričela čimprej, in sicer zato, da odločitve glede delitve ne bi sprejemali v časovni stiski. Na koncu so se pogovarjali še o pristojnosti in mestu sektorja novogradnje v Železarni, o poslovanju z zunanjimi firmami in o poteku naročil. V zvezi s temi vprašanji SDS meni, da bi se moral sektor novogradnje bolj in z več pristojnosti vključevati v naročila znotraj Železarnje, razmisliti pa bi kazalo tudi o tem, da bi sektor poskal možnosti za prodajanje svojih uslug tudi izven Železarnje.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

MARJAN OROŽEN OBISKAL NAŠO ŽELEZARNO

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za gradnjo jeklarne 2 je v finančni konstrukciji zajeto 30 odstotkov domačih in 16 % tujih kreditov, ostalo so lastna sredstva in sredstva sovlagateljev. Uvoz opreme bo Železarna pokrila z izvozom svojih izdelkov.

Jeklarne 2 bo v prvih treh letih poslovala z izgubo, ki pa bo pokrita tudi s sredstvi SOZD Slovenske železarnice.

Po obširni razlagi je Marjana Orožna zanimalo, ali bodo oblikovani vsaj minimalni skladi skupne porabe in kakšna je solidarnost med temeljnimi organizacijami. Zanimalo ga je tudi, kakšen je socialni položaj delavca v Železarni, saj je smisel proizvodnje jekla v tem, da ustvari pogoje, da delavec od tega jekla živi.

V odgovoru na vprašanje je Jelka Vidali, članica poslovnega odbora Železarnice, poudarila, da ocenjujejo, da bo leto 1983 za Železarno bolj ugodno kot lansko in da bodo temeljne organizacije Železarnice ustvarile toliko skupnih skladov, da bodo solidarnostno pokrile tudi izgubo v TOZD Jeklarne. Naprave v tej temeljni organizaciji so namreč popolnoma iztrošene in so zaradi dragih vzdrževanja stroškov poslovanja vedno večji. Tudi zaradi tega z gradnjo jeklarne 2 ne bi smeli odlašati.

O delu sindikata v Železarni je govoril predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Štefan Ščerbic. V lanskem letu so izvedli več pomembnejših akcij, predvsem glede obravnave zaključnih računov in sprotnega obveščanja o pogojih in rezultatih poslovanja. Poleg tega so naredili analizo upravičencev za beneficirano delovno dobo in sli v akcijo za večjo pokojninsko osnovo železarjev.

Ob koncu razgovora je Marjan Orožen izrekel priznanje delavcem Železarnice, da zavestno skupno in solidarno rešujejo gospodarske probleme.

Glede jeklarne 2 je dejal, da je to v prvi vrsti strokovno vprašanje in mora zato odgovor nanj dati stroka. Če za to odločitvijo stoji celotno slovensko železarstvo in samoupravni organi SOZD, potem ni razloga, da bi republikanski sindikat zaviral investicijo.

Pri tem pa mora sindikat vedeti, kakšen bo po tej investiciji socialni položaj delavca in celotnega kolektiva. Treba je vedeti, kakšen bo delavčev osebni dohodek in kakšen bo prispevek za splošno in skupno porabo. V tem primeru mora biti sindikat še kako zainteresiran in angažiran pri tako veliki naložbi.

Ko je predsednik Orožen razmišljal o dohodkovnih odnosih, je poudaril, da mora biti sindikat gonilna sila pri uresničevanju te ustavne na-

loge in zato je treba pogledati, kakšna je njegova aktivnost na tem področju. Osrednja naloga je dosledno uveljavljanje delitve dohodka po delu in rezultatih dela in pri tem upoštevati učinke varčevanja in izkoriščanja materiala in podobno. Največja neznanka je minulo delo, zato je treba razčleniti sedanji osebni dohodek in ugotoviti, koliko je delavčev osebni dohodek rezultat minelega dela, koliko varčevanja in koliko produktivnosti oziroma tekočega dela.

Po končanem razgovoru si je predsednik republikanskega sveta zveze sindikatov ogledal proizvodnjo v temeljnih organizacijah Plavž in Jeklarne.

Lilijana Kos

MARJAN OROŽEN NA RAZŠIRJENI SEJI PRESEDSTVA OBČINSKEGA SVETA ZSS

Potem, ko je predsednik republikanskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen obiskal Železarno in gostinsko-turistične delavce v Kranjski gori, se je ob zaključku svojega obiska v naši občini udeležil še razširjene seje predsedstva občinskega sveta ZSS Jesenice, ki jo je vodil predsednik Janez Jamar.

Predsednik Marjan Orožen je najprej strnil svoje misli o vtisih enodnevnega delovnega obiska v naši občini. V svojih razgovorih je ugotovil določeno stopnjo organiziranosti za reševanje problemov, ki jih prinaša zaostrena gospodarska situacija in nadaljnji razvoj gospodarstva v občini. Kljub očitnim težavam in problemom se je predsednik v vseh razgovorih srečal s pozitivnim razpoloženjem in optimizmom ter pripravljenostjo, da se

presežejo težave tako objektivnega kot subjektivnega značaja. S podobno situacijo, je menil, se srečujejo v vseh občinah in organizacijah združenega dela vendar ko stanje ocenjujejo na nivoju republike ali zveze, ugotavljajo drugačno sliko.

V nadaljevanju je predsednik razgrnil nekaj temeljnih vprašanj in vzrokov za sedanje zaostrene družbenoekonomske razmere, ki so pogojene z našimi lastnimi odstopanji in slabostmi, kakor tudi s političnimi in ekonomskimi razmerami v svetu. Med zunanjimi vzroki se je predvsem zadržal pri kreditno-monetarni situaciji, ki je najtesneje povezana z novimi oblikami pritiska kapitala in ki jo najbolj občutimo tako mi kot manj razvite države. Na svetovno gospodarstvo je imela močan vpliv tudi naftna kriza poleg drugih stvari, ki so in še pretresajo svet.

Sedanje težave so tudi posledica 20 do 30-letnega pretrganega notranjega razvoja, da bi se čim prej izklopali iz zaostalosti, pri tem pa smo pozabili na ceno takega razvoja. Takega razvoja seveda nismo mogli več vzdržati z lastno akumulacijo in smo se vedno bolj opirali na zunanje kredite ob istočasnem upadanju našega izvoza. Tudi na področju proizvodnje hrane je prišlo do drastičnih disproporcij. Zaradi neustrezne stimulacije je predvsem v Vojvodini, pa tudi drugje, močno upadla živinoreja. V SR Sloveniji smo v tem pogledu že dosegli nekatere premike, pri čemer je pomembna tudi skrb za socialno varnost kmetovalcev in živinorejcev, pa tudi drugje se stvari premikajo, vendar bodo potrebni še napori, da se razmere na tem področju še izboljšajo.

Zaradi sedanjih zaostrenih družbenoekonomskih razmer je SFR Jugoslavija v središču opazovanja tako na vzhodu kot na zahodu, kakor tudi v deželah v razvoju. To pa je tudi osnova za različne propagandne manevre proti Jugoslaviji od ideoloških do popolnoma destruktivnih. Pri ocenjevanju naših sedanjih razmer so najbolj objektivne države v razvoju, je menil predsednik Orožen. Odnosi do nas pa so se začeli močno spreminjati, ko smo se v zvezi komunistov začeli zavzemati za politiko oprtjo na lastne sile in ko smo to vgradili tudi v dolgoročne programe gospodarske stabilizacije.

Za tem je predsednik govoril o aktivnostih na področju naših gospodarskih odnosov s tujino, oziroma naših obveznostih na področju izvoza in uvoza, kreditno-monetarni politiki in naših obveznostih do zunanjetrgovinske bilance.

V vsakodnevni praksi, je menil predsednik Marjan Orožen, se še prevečkrat srečujemo z neekonomskimi obnašanji in neekonomskimi pogledi na probleme in njihovo reševanje. Poudaril je, da je potrebno predvsem pospešiti integracijske procese združevanja dela in sredstev. Politika naslanjanja na lastne sile, ki smo jo sprejeli, narekuje pomembno povečanje izvoza, predvsem na konvertibilno področje, pa tudi skupno in splošno porabo spraviti v realne okvire, v okvir realno ustvarjenega dohodka, kar mora postati tudi realna osnova za gibanje osebnih dohodkov.

Predsednik je omenjal tudi nekatere nujne korekture cen blaga in storitev, pri čemer bomo morali biti zelo dosledni, da temu ne bo sledilo avtomatično povečevanje osebnih dohodkov, ker bi se s tem ponašali

Obisk predsednika sveta ZSS Marjana Orožna v Železarni (Foto I. Kučina)

protistabilizacijsko, saj smo v programu ekonomske stabilizacije sprejeli usmeritev, da se morajo zmanjšati vse vrste porabe.

V svojem razmišljanju je predsednik omenjal tudi mednarodne odnose, ki se skrivajo pod različnimi obrambnimi interesi, ki jih bo mogoče preseči le z ekonomsko politiko, s povezovanjem dela in sredstev in uresničevanjem enotnega jugoslovanskega trga.

Predsednik Marjan Orožen je ob sklepu svojega razmišljanja poudaril, da materialno-politična situacija v SR Sloveniji ni rožnata in da se bomo morali dosledno, disciplinirano in odgovorno ravnati po sprejetem dolgoročnem stabilizacijskem programu.

Sledila je razprava, v kateri je bilo najprej izpostavljeno vprašanje togosti in prevelikega administriranja pri urejanju uvoznih zadev ter poudarjena večkrat prisotna resnica, da je pri različnih stabilizacijskih ukrepih največkrat najbolj prizadet tisti, ki se je dosledno stabilizacijsko obnašal, boljši konec pa potegnejo tisti, ki so obšli različne stabilizacijske ukrepe. Govora je bilo tudi o povezovanju dela in sredstev kovinsko predelovalne industrije, ki se že več let ne premakne z mrtve točke, zato pa tudi v nekaterih delovnih organizacijah nastajajo težave s polizdelki, rezervnimi deli, uvozom in podobno.

Zelo kritična razprava je bila v zvezi s preveliko uniformiranostjo temeljnih organizacij, za katere se je v republiki zahtevalo lastno knjigovodstvo, lasten žiro račun in podobno, čemur smo se v naši občini dolgo upirali, kar je prineslo pojave zapiranja posameznih TOZD pa

tudi izredno veliko razne bančniško-finančne administracije in podobno, kar danes vsi od kraja kritiziramo.

Beseda je bila tudi o usmerjenem izobraževanju, ki po mnenju razpravljalca ni bilo dovolj politično pripravljeno, pa tudi v strokovnem pogledu je še vrsta vrzeli.

V zvezi z izvozom jeseniške občine je bilo rečeno, da smo pri blagovnem izvozu dosegli zelo veliko, da pa pri neblagovnem izvozu nismo naredili nič ali vsaj premalo. Pri tem je razpravljal predvsem navedel izvoz intelektualnih storitev, ki bi jih morali izvažati skupaj s celotno tehnologijo, za kar imamo v občini močen potencial.

Izneseni so bili tudi problemi zdravstvenega varstva, ki so v najtesnejši povezavi z ostalimi gospodarskimi problemi gospodarstva v občini, še posebno z Železarno. Omenjena je bila problematika jeseniške bolnišnice, ki je povezana z različno vrednotenimi zdravstvenimi storitvami v posameznih občinah, oziroma nedodelanim sistemom svobodne menjave dela, kar povzroča, da imajo zdravstveni delavci za enake storitve različne osebne dohodeke in da morajo delavci v zdravstvu nositi riziko za nepokrite storitve.

Precej je bilo govora tudi o redni preskrbi, oziroma problemih, ki se pojavljajo in so nemalokrat posledica slabe organiziranosti in neodgovornosti posameznih ljudi, pa tudi premajhne dohodkovne povezanosti trgovine in občine z viri prehranbenih artiklov. Podobno je ob sklepu razgovora o teh vprašanjih razmišljal tudi Lojze Fortuna, član predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je spremljal Marjana Orožna.

PERSPEKTIVE TURIZMA V GORNJESAVSKI DOLINI

Predsednik republikanskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen je s sodelavci obiskala tudi Kranjsko goro, kjer so ga predstavniki izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice in tamkajšnji turistični in gostinski delavci seznanili z razvojem in perspektivami turizma v tem našem najbolj znanem zimsko-turističnem središču, opozorili pa tudi na vrsto problemov, s katerimi se srečujejo pri delu.

Ko govorimo o turizmu v jeseniški občini, moramo poudariti, da je za težko industrijo (železarna Jesenice), ki predstavlja 60 odstotkov družbenega proizvoda v jeseniški občini, gostinstvo in turizem druga najpomembnejša gospodarska panoga. Pri tem očitno še niso izkoriščene vse naravne lepote, ki se ponujajo v okolici, predvsem v Kranjski gori. Turizem je bil brez dvoma več let dokaj zanemarjena panoga in potisnjena na stranski tir. Danes se stvari sicer spreminjajo. V jeseniški občini vidimo v tem pomemben vir dohodka, tudi deviznega, vendar napak iz preteklih let ni moč odpraviti čez noč.

Pri tem ne gre le za turistični razvoj Kranjske gore, temveč celotne Gornjesavske doline. V zadnjem obdobju je čutili še posebno zavzetost, da se odpravi sedanja nepovezanost in razdrobljenost turizma in da se utrdijo nove smernice razvoja, ki v nekaterih primerih že prihajajo od besed k dejanjem. Tako je že zažive la skupnost organizacij združenega dela za izgradnjo turistične infrastrukture, v katero je sedaj vključenih že 27 organizacij združenega dela iz jeseniške občine in tudi drugih krajev. Pri tej nalogi je namreč treba poudariti, da gre za združevanje vseh tistih, ki nameravajo v Kranjski gori oziroma v Gornjesavski dolini graditi in združevati sredstva za skupni nastop in turistično ponudbo. Že letos v Kranjski gori nameravajo začeti z gradnjo sistema žičnic na Trebežu, urejati smučišča, obnavljati sedanje naprave ter z gradnjo novih prenočitvenih zmogljivosti.

Poleg najpomembnejše naloge gospodarskega povezovanja gre še za druge kot, na primer, enotno sistemsko politiko na področju gostinstva, reorganizacijo urbanistične dejavnosti, skupno recepcijsko službo in naloge, ki je bila v preteklosti še posebno očitno zanemarjena: to je sodelovanje z obmejnimi občinami v Avstriji in Italiji. Zaenkrat so vzpostavi

vljeni stiki predvsem pri organizaciji večjih turističnih in športnih prireditvev, nove oblike pa je treba iskati v gospodarskem povezovanju.

Pri uresničevanju nalog v razvoju turizma je treba še posebno pohvaliti akcije komunistov v gostinskih in turističnih delovnih organizacijah v Kranjski gori, kjer so pripravili problemsko konferenco o problemih turizma in gostinstva v jeseniški občini in v pohvalno je, da so se prav na podlagi sprejetih sklepov nekatere stvari že premaknile.

Kljub temu optimizmu so še vedno prisotne številne ovire, težave in problemi. Slaba preskrba je velik problem za vsak turistični kraj in seveda tudi Kranjska gora ni izjema. Najbolj sveže podatke, ki smo ga slišali na sestanku, je, da so za največjo zimsko smučarsko prireditev, 22. pokal Vitran, komaj uspeli zagotoviti dovolj hrane za tekmovalce in druge udeležence. Za boljše oskrbo bo treba izboljšati odnose z dobavitelji, to je ABC Pomurke in Emono Ljubljana, razmišljati pa bo treba tudi o direktni povezavi z neko kmetijsko in živilsko organizacijo, kot je poudaril Marjan Orožen.

Prav tako se srečujejo z velikimi stroški ogrevanja hotelov, saj v Kranjski gori kurilna sezona traja kar osem mesecev. Velik problem predstavljajo nizki osebni dohodki gostincev in zato ni nenavadno, da zapuščajo svoj poklic in odhajajo za boljšim delom v Železarno in druge kolektive, kjer je seveda boljše zaslužek. Pri tem bodo v gostinskih delovnih organizacijah sami poiskali boljše način nagrajevanja, pomembno vlogo pa bo pri tem moral odigrati tudi sindikat.

Marjan Orožen je ob koncu razgovora pohvalil prizadevanja za hitrejši razvoj turizma v jeseniški občini, še posebno v Gornjesavski dolini in Kranjski gori in še posebej naglasil, da je rešitve treba iskati na širši osnovi in v skupnem povezovanju.

J. Rabič

TEŽKI PALETNI TRANSPORT V ŽELEZARNI RAVNE

V ravenski železarni so že pred osmimi leti dokončno ukinili ozkotirni promet v notranjem transportu in prešli na čestnega. Uvedli so vlečne stroje s prikolicami in težke kamione, kar je bil velik korak k poenostavitvi notranjega transporta.

Vendar se niso zadovoljili samo z ukinitvijo tirov. Ugotovili so, da so drugod po svetu začeli uvajati paletni transport tudi za težke tovore. Takih sistemov za transport težkih tovorov je več, zato so jih skrbno analizirali. Ugotovili so, da njihovim razmeram najbolj ustrezajo cestna samonakladalna paletna vozila.

Na nekaterih linijah v ravenski železarni že tri leta opravljajo transport težkih bremen na paletah. Da bi bila zanesljivost paletnega vozila večja, so ga angažirali in obremenjevali manj, kot bi ga lahko. Tako je bila kapaciteta vozila izkoriščena le delno. Kljub temu so bili neposredni stroški na tono transportnega materiala s paletnim vozilom v prvem tromesečju leta 1982 za okoli 29 % nižji od transporta z vlečnimi stroji in okoli 47 % nižji od transporta s težkimi kamioni. Produktivnost na vozilo in voznika je bila skoraj trikrat večja. Pri večjem obsegu transporta pa bodo ti podatki še ugodnejši.

To paletno vozilo je dosedaj opravljal predvsem transport ingotov iz jeklarne v valjarno, občasno pa še transport ingotov v kovačnico, transport livarskih okvirov, livnih plošč in investicijske opreme.

Zaradi vseh pozitivnih strani takega transporta se jim zdi potrebno, da paletni transport uvedejo povsod tam, kjer je to mogoče in upravičljivo. Neupravičljivo je namreč transport lahkih tovorov s takim vozilom ali vožnje zaradi osebnih potreb. K znižanju stroškov morajo predvsem prispevati tiste temeljne organizacije, ki tak transport najbolj potrebujejo. Kupiti morajo ustrezne palete, urediti odlagališča za palete in dostope v objekte. Paletni transport bo učinkovit le, če bo kompleksno stekel na vseh relacijah, na katerih je načrtovan.

Načrtujejo naslednje transportne naloge: transport vložka za jeklarne I, transport vročih in hladnih ingotov, medoddelčni transport v Valjarno, Jeklolivarno in Jeklarni, transport odpadka iz metalurških obratov na pripravo vložka, transport žilindrov iz jeklarne I v sortirnico na pripravi vložka in transport investicijske opreme (težki stroji).

Izkušnje so pokazale, da je paletni transportni sistem zelo prilagodljiv. Po modernizaciji jeklarne in uvedbi paletnega transporta bodo na vseh

načrtovanih transportnih poteh morali letno transportirati okoli 600.000 do 700.000 ton tovara. To za načrtovani vozni park ni pretirana količina, če bi bila časovno in po teži enakomerno porazdeljena. Zato se načrtovali vozni park, s katerim bodo pokrili ne pretirano visoke konice, odprto pa bo ostalo vprašanje železne rezerve. V kritični situaciji pri izpadu (okvari) enega vozila bodo lahko potrebe po transportu še pokrili, ni pa rezerve, če odpove naslednje vozilo.

Prvo paletno vozilo, ki so ga kupili v ravenski železarni, ima nosilnost 72.000 dN in je izdelek firme Kamag iz Zahodne Nemčije. Kupili so tudi že drugo vozilo, in sicer pri isti firmi in z enakimi karakteristikami kot prvo vozilo. V transport ga bodo vključili takoj, ko bodo dani vsi pogoji.

Tretje vozilo bodo dobili v marcu letos. Izdelano je doma, in sicer so ga izdelali v Vozilih iz Nove Gorice. Vozilo je triosno z nosilnostjo 55.000 dN. Druge karakteristike so približno enake kot pri uvoženih vozilih firme Kamag. Ta vozni park naj bi bil sposoben pokriti vse transportne potrebe. Zaradi novih vozil naj bi bila tudi možnost okvare oziroma izpada enega od vozil manjša. Čez dve ali tri leta, ko bo prvo kupljeno vozilo fizično iztrošeno do te mere, ko se začnejo pojavljati večje in pogostejše napake, bodo morali kupiti še četrto vozilo.

INFORMATIVNI

fuzinar
GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Zaradi uvajanja paletnega transporta bo sedanji vozni park za transport težkih tovorov počasi odmiral in ga ne bodo obnavljali. To je bilo že sedaj, saj so nekateri vlečni stroji, prikolice in kamioni že popolnoma iztrošeni.

Z uvedbo paletnega transporta v ravenski železarno sicer ne bo več jekla, bo pa manj stroškov. Torej jim bo od že zaslužene denarja brez dodatnih naporov v proizvodnji in prodaji ostalo nekaj več.

(Iz članka Mihaela Lotriča v letošnji 1. številki Informativnega fužinara)

POLITIKA RAZVOJA DRUŽBENIH DEJAVNOSTI KOT FAKTOR GOSPODARSKE STABILIZACIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ukrepi gospodarske politike in različne administrativne intervencije so na področju družbenih dejavnosti v bistvu delovali antistabilizacijsko, ker smo družbene dejavnosti obravnavali samo kot porabo, ne pa kot bistven pogoj za napredek proizvodnje in družbe in ker so bili običajno ti ukrepi omejitveni, linearni in neselektivni, namesto grajeni na dolgoročni razvojni politiki.

Dokument navaja, da je z vidika uresničevanja politike gospodarske stabilizacije treba ugotoviti, kakšna je udeležba družbenih dejavnosti v delitvi družbenega proizvoda in narodnega dohodka, v tej zvezi pa tudi, kakšna je bila politika razvoja družbenih dejavnosti. Analiza za Jugoslavijo kaže, da so bile stopnje vlaganja v družbene dejavnosti v obdobju 1960 do 1978 višje od stopnje povečanja družbenega proizvoda, po letu 1979 pa se je udeležba družbenih dejavnosti v narodnem dohodku začela zmanjševati.

Tako je udeležba družbenih dejavnosti v delitvi družbenega proizvoda leta 1960 znašala 11,7, leta 1970 14,7, leta 1978 pa 16,5 odstotka; po omejitvah se je leta 1980 zmanjšala na 14,8 %, kolikor je znašala celih deset let prej. Po oceni se je udeležba tudi v letih 1981 in 1982 zmanjševala. Dokument ugotavlja, da je zaradi ne dovolj analitičnih analiz in informacij o razporejanju dohodka in ker sam mehanizem omejevanja porabe zakonito ustvarja presežke v SIS, v javnosti nastal napačen vtis, da se v razporejanju dohodka stalno povečuje delež za družbene dejavnosti. Ob tem je seveda treba poudariti, da so izdatki za družbene dejavnosti v naši državi pogojeni z velikim obsegom pridobitvenih in institucionaliziranih pravic uporabnikov.

K vsemu temu, ugotavlja dokument, je treba še dodati neustrezen način načrtovanja, raztrganost in razdrobljenost organizacijske strukture družbenih dejavnosti, neekonomično poslovanje (nezadostna izkoriščenost delovnega časa, opreme in prostorov), zato je jasno, katere bistvene omejitve je treba upoštevati pri oblikovanju in izvajanju gospodarske politike v teh dejavnostih, še zlasti z vidika stabilizacije.

Gradivo obravnava tudi materialni položaj družbenih dejavnosti in delavcev v družbenih dejavnostih, kar opozarja na številne protislovne tendence.

Gradivo izpostavlja tudi vprašanje, kakšen je prispevek družbenih dejavnosti (v okviru obstoječih materialnih možnosti) k zadovoljevanju potreb, naraščanju produktivnosti dela in razvoju družbe kot celote. Na to vprašanje, navaja dokument, ni mogoče odgovoriti s kvantitativnimi razmerji in enotno za vse dejavnike, ker za kaj takega ni na voljo razvite metodologije, pa tudi ni nujno. Obstaja pa potreba po ugotavljanju kriterijev, na podlagi katerih bi za posamezne dejavnosti oziroma njihove dele ovrednotili prispevke, ki jih dajejo na področju reprodukcije, življenjskega standarda in razvoja družbe. Pri tem gre predvsem za kakovostne kvalitete. Nekatera neskladja med doseženo razvojno stopnjo pri nekaterih družbenih dejavnostih in doseženimi kakovostnimi učinki opozarjajo, da bi morali razvoj družbenih dejavnosti, kakovost in učinkovitost njihovega dela v večji meri in dosledneje usmeriti v zadovoljevanje potreb združenega dela.

Dokument v nadaljevanju poudarja, da je eno najpomembnejših vprašanj v razvoju družbenih dejavnosti sistem upravljanja tega razvoja, ki je v bistvu še hibernen, saj vsebuje samoupravljanje, administriranje, trg in volonterizem. Opi-

sana je ocena sedanjih razmer, ki jih je moč premostiti le z doslednejšim razvijanjem samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na osnovi svobodne menjave dela.

V drugem delu dokument navaja analizo vzrokov za sedanje razmere v družbenih dejavnostih, ki so:

- v poudarjenem parceliziranju interesov in ekstenzivnem razvoju,
- v sedanji neustreznosti financiranja družbenih dejavnosti (velikanski del iz prispevkov od osebnih dohodkov),
- v skrajno formaliziranem sistemu ugotavljanja in načrtovanja skupnih potreb (brez preciziranih programov, cen in kakovosti storitev, brez kakršnihkoli ekonomskih kriterijev in standardov),
- v posploševanju posebnega družbenega interesa za vse družbene dejavnosti oziroma storitve, oziroma izenačevanja razvojnih meril, kar je tudi vzrok za linearne in neselektivne ukrepe, ki niso spodbuda za nikogar,
- v premajhnem upoštevanju soodvisnosti ekonomskih in socialnih dejavnikov ter razvoja družbenih dejavnosti (ni trdne povezave med rastjo dohodka gospodarstva in dohodkom družbenih dejavnosti),
- v upiranju spoznanju, da je svobodna menjava dela izmenjava ekvivalentov in da mora biti materialni položaj delavcev tudi v družbenih dejavnostih odvisen od njihovega dela in delovnih uspehov,
- v odsotnosti opredelitev področij in vrst skupnih potreb, ki jih je edino ali pretežno mogoče, oziroma treba zadovoljevati v svobodni menjavi dela v vseh odnosih neposrednega združevanja dela in sredstev (uveljavljanje neposredne menjave dela),
- v premajhnem vplivu porabnikov storitev v samoupravnih interesnih skupnostih in v neposredni menjavi dela,
- v počasnosti obvladovanja delavcev tistega dela dohodka, ki ga izdajajo za zadovoljevanje skupnih potreb in za razvoj družbenih dejavnosti,
- v pomanjkanju standardov in normativov ter iz njih izhajajočih cen storitev in vrednosti programov v družbenih dejavnostih.

V tretjem poglavju, ki obravnava glavne cilje razvoja družbenih dejavnosti v okviru politike gospodarske stabilizacije, navaja:

Z vidika dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije ne smemo zanemariti dejstva, da potrebuje socialistična samoupravna družba izobraženega, kulturnega, zdravega in socialno zavarovanega delavca, oziroma delovnega človeka in občana. Z razvojem družbenih dejavnosti nastajajo možnosti za večjo delovno storilnost ter hkrati s tem dohodek, kakor tudi materialna podlaga za osvoboditev človekove osebnosti, etičnih, humanih in kulturnih vrednot vsakega delovnega človeka in občana. Če hočemo ta cilj doseči, moramo s stališča dolgoročnega razvoja nujno računati z večjim deležem sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb.

Cepprav, navaja gradivo v nadaljevanju, se na prvi stopnji uresničevanja stabilizacijskega programa ne bo mogoče izogniti omejitvi sredstev za družbene dejavnosti. Zato morajo biti v fazi, ko se država rešuje iz gospodarskih težav, sredstva za družbene dejavnosti nižja od rasti družbenega proizvoda. To pa v prvih letih uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije zahteva tudi na področju skupnih potreb politiko varčevanja in nadaljnje zmanjševanje deleža pri delitvi družbenega proizvoda. Po protinflacijskem programu naj bi se delež sredstev za splošno in skupno porabo pri delitvi družbenega proizvoda zmanjšal s 35 %, kolikor je znašal v letu 1981, na 30 % v letu 1985.

V okviru tega je potrebno izrecno opredeliti globalno razmerje zmanjševanja sredstev najprej med »splošnimi« in »skupnimi potrebami«. Zatem bo treba v okviru »skupnih potreb« nujno ločiti družbene dejavnosti (znanost, zdravstvo, izobraževanje, kulturo, telesno kulturo in socialno varstvo) od drugih potreb, ki jih naša statistika zbirno spremlja. To so pokojninsko-invalidsko zavarovanje, stanovanjske potrebe itd.

V nadaljevanju dokument opredeljuje konkretne naloge selektivnega obravnavanja družbenih dejavnosti oziroma programov posameznih dejavnosti v prehodnem obdobju do leta 1985, ko se steče prva etapa gospodarske stabilizacije. Potrebno je, zaključuje to poglavje dokument, natanko precizirati ustrezna merila za določanje prioritete razvoja in razmejiti skupno in posamično odgovornost nosilcev družbenega

načrtovanja (vštevši tudi organe družbenopolitičnih skupnosti) za skladno in dosledno uresničevanje selektivne razvojne politike družbenih dejavnosti.

Sklepni del dokumenta o politiki razvoja družbenih dejavnosti kot faktorja gospodarske stabilizacije navaja potrebne spremembe, da bi lahko družbene dejavnosti uresničevale svoje funkcije na področju gospodarske stabilizacije in razvoja naše družbe, ki se nanašajo na naslednja področja:

- krepitev samoupravnega položaja temeljnih subjektov svobodne menjave dela,
- vzpostavljane in razvijanje družbeno-gospodarskih odnosov na temeljih ustvarjanja dohodka, da bi obvladali parafiskalne odnose pri zagotavljanju sredstev in pri fondovskem vrednotenju rezultatov dela družbenih dejavnosti,
- uveljavljanje večjega vpliva ekonomskih zakonitosti v družbenih dejavnostih in
- razvoj oblik samoupravnega interesnega organiziranja in odločanja v družbenih dejavnostih.

Nekoliko več o tem bomo zapisali v naši prihodnji številki.

Formiranje glave gorilnika za hidroelektrarno Mavčiče (foto S. Kokač)

DRUŽBENA SAMOZAŠČITA VSAKDANJA POTREBA DELOVNEGA ČLOVEKA

Ko gradimo svoje stališče do družbene samozaščite, moramo najti dovolj moči, da ne molčimo in da ne gremo ravnodušno mimo izvirov nevarnosti, ki kar bodejo v oči. To moramo storiti zaradi nas samih, zaradi dostojanstva, zaradi človečnosti. Za kaj takega je treba imeti samo nekaj znanja in občutek dolžnosti.

Družbena samozaščita je tisto področje delovanja, kjer pošten človek ne bi smel ostati ravnodušen. Ne gre za to, da sprejemamo nekaj, kar je vsiljeno, temveč za to, da potrebe in nevarnosti izhajajo iz našega delovnega in življenjskega okolja. Nastaja vprašanje, kako naj se upremo tem nevarnostim.

Znano je, da vse tisto, kar krepí našo skupnost in zagotavlja pogoje za graditev socialističnega samoupravljanja, krepí tudi njen obrambno-zaščitni sistem. Na tej osnovi so skrb za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, bratstvo in enotnost ter jugoslovanski socialistični patriotizem v najbolj neposredni zvezi z obrambo in zaščito ter pomembni pogoj za nemoteno in stalno rast njihove moči in učinkovitosti. Z naraščanjem napadov na te vrednote, družbena sredstva, na fizično varnost občanov in drugih oblik ogrožanja postaja družbena samozaščita vse bolj aktualna dnevna potreba ljudi v organizacijah združenega dela, delovnih in krajevnih ter družbenopolitičnih skupnostih.

Res je, da smo na tem področju veliko dosegli, vendar pa je tudi res, da družbene samozaščite nismo povzdignili na stopnjo, ki ji ustreza. Nastaja vtis, da v posameznih okoliščinah nismo dosegli ciljev samozaščite. Zaradi tega je treba, da samozaščito stalno razvijamo, dopolnjujemo in odpravljamo slabosti, ki se pojavljajo. Predvsem moramo biti nenehno budni in pravočasno ugotavljati, odkrivati poskuse delovanja raznih sovražnih sil. Če jim dopustimo, da se v nekem okolju močneje organizirajo in delujejo, počasi nastanejo hude posledice, predvsem prav za to okolje.

Samozaščita ne trpi oportunističnega odnosa, biti mora obveznost prav vseh. Zaradi tega je podružbljanje in množično vključevanje ljudi v samozaščito eden bistvenih pogojev za njeno učinkovitost. Škodljivo je, če se družbena samozaščita tako po organizacijskih oblikah kakor tudi po načinu delovanja zapira v ozke kroge z izgovorom, da gre za skrivnost, ki pa v večini primerov prav gotovo niso in tudi ne morejo biti.

O družbeni samozaščiti pri nas veliko govorimo in pišemo. Zadevami družbene samozaščite se ukvarjajo in se morajo tudi vse več ukvarjati vsi družbeni subjekti. Takšno prakso je treba razvijati in podpirati. Za to sta dva temeljna razloga:

Prvi: Družbena samozaščita ima obenem s SLO velik vpliv na politično stabilnost države in vsakega delovnega okolja; od te stabilnosti je odvisen naš celoten družbeni razvoj, kakor tudi socialna varnost vsakega posameznika.

Drugi: Družbena samozaščita prav tako kakor SLO deluje po svoji družbeni funkciji preventivno tako nasproti zunanjemu, kakor tudi notranjemu sovražniku, kar je posebnega pomena za našo neuvrščeno usmeritev in neodvisnost, še posebno v sedanjih neurejenih mednarodnih odnosih.

Aktivno delovanje družbene samozaščite pomeni razkrinkavanje in boj proti pojavom, ki ovirajo socialistično samoupravljanje in nosilec teh pojavov. Kriminal in nepoštenost spremljata vse družbene sisteme. Delujeta tudi danes, verjetno jim bomo priče še dolgo. Zaradi tega se ne sme umetno ustvarjati vtisa popolne poštenosti. Razvijati moramo zavest o tem, da kriminala ne smemo prikrivati, temveč ga moramo organizirano preprečevati. Prikrivanje kriminala, razbojništva, ropanja in tatvin je največja sramota, boj proti njim pa dolžnost vsakega državljana SFRJ in pomembna funkcija družbene samozaščite.

Neredkokdaj v posameznih okoliščinah razpravljajo o slabem delu oziroma o nedelu, o zvezah in zvezicah, vendar brez imen in brez priimkov, kar ne prinaša nobenih rezultatov. Zaradi tega bi se bilo treba učinkoviteje bojevati proti tem napakam. Če se ne bojujemo proti slabostim v svojem okolju, ali če gremo molče mimo njih, je isto, kakor če bi zapirali oči pred nevarnostjo v prometu, ali pa če bi tiščali glavo v pesek, da bi se zavarovali pred zadržljivostjo.

Pogosto smo priče nedisciplini, neodgovornosti in rušenju medčloveških odnosov z drastičnimi posledicami. To se odraža na družbeni lastnini. Do njenih poškodb in okrnitev prihaja tudi zaradi neposrednih kriminalnih dejanj in nedovoljenega obnašanja, ki se kaže v malomarnem odnosu do delovnih obveznosti. Poznamo tudi primere malomarnosti, ki povzročajo požare, človeške žrtve in veliko materialno škodo.

Se posebej prihajajo do izraza napadi na družbeno lastnino. Resna nevarnost za družbeno lastnino so slaba poslovna morala in negatorsko stališče do samoupravnih normativnih aktov, še posebno pa do sporazumov in dogovorov. Na teh skrajnostih in zaradi velike tolerance nastajajo tako imenovane »koristne malverzacije«, o katerih v posameznih okoliščinah oportunistično molčijo in jih potlačijo.

Da bi družbena samozaščita postala množična sila, eden od dejavnikov samoupravljanja in vir zaupanja, mora biti vsak dan navzoča. O načrtih ukrepov in o dejavnosti družbene samozaščite, s katerimi zagotavljamo njeno uresničevanje in o poročilih o tem, kako so te naloge izpolnjene, morajo razpravljati zbori delovnih ljudi, družbenopolitične organizacije in organi upravljanja, ne pa samo ozek krog ljudi. To mora postati glavna naloga v splošnem interesu.

Komiteji za SLO in družbeno samozaščito imajo vodilno mesto v družbeni samozaščiti. Komunisti so, morajo pa biti še izraziteje v prvih vrstah delavcev. To mora postati temeljno merilo in kriterij idejno-politične opredelitve ter pripravljenosti vsakega člana zveze komunistov, vsake organizacije in vodstva.

Najbolj bomo razvili samoupravljanje in družbeno samozaščito, če bomo aktivirali vse delovne ljudi ter

vzpostavili ustvarjalne odnose, ki bodo omogočili popolnejše uresničevanje vseh njihovih vlog. Samoupravljanje v OZD in krajevnih skupnostih ni mogoče uspešno izvajati, če ni ustrezne akcije organov upravljanja, samoupravne delavske kontrole in delovnih ljudi v družbenopolitičnih organizacijah.

Nujno je treba razviti zavest ljudi o tem, kako potrebno je sodelovanje ter praktično uresničevanje sodelovanja med milico in občani. V družbeni samozaščiti je naloga milice predvsem ta, da zagotovi varnostni del zaščite. Vendar je njena dolžnost tudi pomagati ljudem na najrazličnejše načine: voditi mora ostarele ljudi in otroke čez ulico, poiskati mora starše otrokom, ki so se izgubili in podobno. Njena posebna naloga je redno nadziranje ulic, rajonov in četrti. Na teh temeljih se razvija sodelovanje in zaupanje med milicniki in občani. Tako večkrat skupaj najdejo kršilce.

Cepprav nihče ne more bolje varovati delovnih ljudi in občanov pred raznimi nevarnostmi in škodljivimi pojavi, kakor se lahko varujejo sami, ima pri tem družbena samozaščita svojo ustrezno nalogo. Vendar pa družbena samozaščita povsod le še ni postala v celoti način življenja. Neracionalna in čezmerna poraba, ropanje družbene lastnine, nesreče pri delu, prometne nesreče in požari najzgovorneje pričajo o tem.

Nekateri porabijo vso svojo energijo za javno deklariranje, premalo ali nič pa za samoupravno delovanje v krajevnih skupnostih in v TOZD. Vedno čakajo na akcijo od zgoraj, kar mrtvi dejavnosti.

Premalo storimo za samoorganiziranje in razvijanje družbene samozaščite na samoupravnih osnovah, zato bi bilo treba v zvezi s temi nalogami storiti več in vso akcijo usmeriti tako, da bi se povezali vsi subjekti, ki delujejo v obrambnosamozaščitnem mehanizmu in ki so — če naj uspešno delujejo — nujno potrebni drug drugemu. Ta proces je treba nenehno spodbujati, kajti organiziranje in razvijanje družbene samozaščite in SLO na osnovah samoupravnega združevanja je pomemben vzvod pri izvajanju družbene samozaščite.

Akcijski programi za razvoj družbene samozaščite bi morali biti takšni, da se v njih ne bi ponavljale načelne opredelitve iz kongresnih resolucij. Z njimi je treba zagotoviti in v organizacijskem pogledu aktivirati vse družbene sile v politično akcijo za reševanje vprašanj nadaljnega razvoja družbene samozaščite. Organizacijska in akcijska nedograjena sta krivi za počasno realizacijo nekaterih družbenih opredelitev v TOZD in krajevnih skupnostih. V naši strategiji graditve političnega sistema socialističnega samoupravljanja mora biti problematika družbene samozaščite stalno prisotna na vseh nivojih družbeno-političnega delovnega in teritorialnega organiziranja. V tej zvezi je še posebnega pomena visoka stopnja preventivnega angažiranja vsakega človeka pri odpravljanju virov nevarnosti.

J. Urh

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Kokan nadaljuje z naporji pri razvijanju tehnologij, ki omogočajo izkoriščanje odpadnih materialov in energije. Eden izmed rezultatov teh naporov je tudi prva naprava na svetu, ki omogoča predelavo žlindre kisikovih konverterjev v koristne namene in izkoriščanje njene občutne toplote. Ta naprava obratuje v železarni Fukuyama in omogoča predelavo 12.000 ton žlindre iz kisikovih konverterjev na mesec in proizvodnjo 5 ton vodne pare na uro. S pomočjo komprimiranega zraka razprši raztaljeno žlindro v drobne kroglice s premerom pod 3 mm in z občutno toploto vročega zraka in žlindre pridobivajo vodno paro. Tako predelano žlindro uporabljajo v različne gradbene namene.

PREDLOG PLANA SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE ZA LETO 1983

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ob pripravljanju letošnjega plana smo sicer poznali že sprejeto republiško resolucijo, ki pa vključuje predvsem skupne cilje, premalo pa gospodarsko politiko; spremljajoči dokumenti so večinoma še dani v osnutkih. Razmeroma najbolj nepoznani sta zlasti dve področji: področje zunanjetrgovinskega poslovanja in področje investiranja. Prvo je šele nakazano z ustreznim zakonom, ki pa mu bodo še sledili razni odloki in navodila; drugo pa je še v razpravi ob pripravi rebalansiranih srednjeročnih planskih dokumentov.

V letnem planu SOZD bodo tako predlagani usklajeni plani združenih DO, ki izhajajo iz že sprejetih planskih izhodišč in v čim večji meri upoštevajo naša predvidevanja pogojev poslovanja v letu 1983. Predlog letnega plana SOZD je sestavljen iz treh delov. Prvi obsega področje poslovnih funkcij proizvodnje, prodaje,

nabave, kadrov in investicij. Vsi delni plani se združujejo v planu dohodka v drugem delu. V zadnjem, tretjem delu pa je prikazan program glavnih dejavnosti in ukrepov za izvedbo letnega plana.

I. PLANI POSLOVNIH FUNKCIJ

1. Plan proizvodnje

Železarnice so v letu 1982 izdelale 207.000 ton grodlja, pri čemer je proizvodnja v železarni Jesenice višja, v železarni Štore pa nižja od planirane. Proizvodnja surovega jekla (podatki za plan grodlja in jekla so v tabeli 1) je v letu 1982 znašala 795.000 ton, kar je 23.000 ton več kot v letu 1981. Obenem pa je to bistveno manj, kot smo planirali za leto 1982, saj je zlasti železarna Štore bistveno pod planom; v absolutnem odstopanju sta na istem ostali dve železarni, ki pa imata, zlasti Jesenice, precej večjo proizvodnjo jekla.

Tabela 1: Plan proizvodnje grodlja in surovega jekla v SZ v letu 1983 (v tonah)

DO	izdelek	leto 1982	leto 1983	indeks 83/82
Železarna Jesenice	grodlj	162.310	180.000	111
Železarna Štore	grodlj	45.284	48.000	106
Skupaj	grodlj	207.594	228.000	110
Železarna Jesenice	jeklo	471.313	490.000	104
od tega SM jeklo		312.901	313.000	100
Železarna Ravne	jeklo	206.200	225.000	109
Železarna Štore	jeklo	117.846	131.580	112
Skupaj	jeklo	795.359	846.580	106

Upošteva se, da so bili nekateri problemi v proizvodnji v letu 1982 bolj enkratnega značaja, delovne organizacije za leto 1983 spet optimistično planirajo proizvodnjo jekla 846.580 ton. Ocenjujemo, da bi bilo to količino ob redni oskrbi s surovinami in energijo možno doseči, ali

pa se ji vsaj približati. Pri tem se bo malenkostno povečal tudi delež jekla v električnih pečeh.

V letu 1982 so v delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarnice izdelali 771.000 ton izdelkov (podatki o proizvodnji gotovih izdelkov so v tabeli 2).

Tabela 2: Plan proizvodnje gotovih izdelkov SZ v letu 1983 (v tonah)

DO	leto 1982	leto 1983	indeks 83/82
Železarna Jesenice	414.969	426.740	103
Železarna Ravne	141.806	141.632	100
Železarna Štore	179.279	179.263	100
Skupaj železarnice	736.054	747.635	102
Plamen	9.053	9.000	99
Tovil	2.116	2.133	106
Veriga	12.756	13.153	103
Žična	11.624	22.212	191
Skupaj predelovalci	35.549	46.618	131
Skupaj SZ	771.603	794.253	103

kar je 25.000 ton manj kot v letu 1981. Manjša proizvodnja je predvsem posledica pomanjkanja polizdelkov, kar velja zlasti za Jesenice in Žično. Tako plan za leto 1983 predstavlja v letu 1981 doseženo proizvodnjo in ne sledi izhodiščem, v katerih smo predvidevali v vsaki DO vsaj 1-2 % povečanje proizvodnje. Tako tudi ni planiran eden osnovnih ciljev — preseči proizvodnjo 800.000 ton jekla v letu 1983. Ocenjujemo pa, da je to predvsem posledica planiranja, ki si v posameznih delovnih organizacijah pušča nekaj več rezerve, saj bi ob normalni oskrbi s obstoječimi zmogljivostmi morali prekoračiti 800.000 ton proizvodnje gotovih izdelkov.

Med železarnami nekaj več povečanja planira železarna Jesenice, med predelovalci pa Tovil in zlasti Žična, kjer pa je količina v veliki meri odvisna od vlečenja valjane žice za SZ.

V proizvodnji si DO prizadevajo izboljšati tako asortiment kot tehnologijo. Večji poudarek je dan tudi raziskovalnemu delu, saj bomo v to delo vložili okrog 160 mio din.

Medtem ko je v letu 1982 teklo v okviru Metalurškega inštituta 46 raziskovalnih nalog, je za leto 1983 sprejetih že 55 nalog, kar predstavlja tri četrtine vseh raziskovalnih nalog za leto 1983.

V jeklarstvu bo dan poudarek predvsem razvoju in preizkušanju računalniškega vodenja procesov, čim hitrejšemu uvajanju novih tehnologij, vakuumski oksidaciji nerjavnega jekla, intenziviranju metalurških reakcij z novimi pomožnimi materiali in podobno. Metalurški inštitut bo sodeloval pri osvajanju in proizvodnji novih kvalitet iz asortimenta konstrukcijskih, orodnih in specialnih jekel po EPŽ tehnologiji.

S področja predelave jekla bo tudi tekla vrsta raziskav. Tako raziskujejo vpliv temperature na preoblikovalno sposobnost jekla OCR 12sp. za vlečenje v obliki žice, vpliv večjih količin kokska na predelavno sposobnost in fizikalne lastnosti nizkolegiranega vzmetnega jekla, toplotno in površinsko obdelavo zaščitnih verig

Prav tako so pomembne tudi raziskave s področja kemije, livarske in toplotne tehnike.

2. Plan prodaje

Skupna prodana količina, planirana za leto 1983, znaša 794.253 ton. V letu 1981 smo dosegli že prodajo 787.000 ton, lani pa le dobrih 771.000 ton. Podrobnejši količinski podatki o prodaji in njeni razčlenitvi na domači in izvozni trg so po delovnih organizacijah prikazani v tabeli 3.

Medtem ko smo v letu 1982 planirali 16,2 % izdelkov za izvoz, dosegli pa 18,7 % izdelkov, planiramo v letu 1983 kar 21,3 % prodaje za izvoz. Pri tem planirajo enakomerno povečanje deleža izvoza vse tri železarnice ter Tovil. Veriga v primerjavi z lanskim letom planira povečanje, Plamen pa ga znižuje. Žična planira večjo storitev za SZ in s tem predvideva bistveno povečanje deleža izvoza. Povedano velja za celoten izvoz, saj se stanje precej spremeni ob upoštevanju samo konvertibilnega izvoza. Povečanje deleža konvertibilnega izvoza v celoti prodaji je še bolj značilno pri železarnah, medtem ko pri predelovalcih ta celota upada. Po planiranem količinskem deležu konvertibilnega izvoza je največji izvoznik železarna Ravne, ki ji sledita Veriga in železarna Štore, tema pa Plamen in železarna Jesenice.

Groba struktura asortimenta se v letu 1983 ne bo bistveno menjala. Največji del proizvodnje predstavljajo: valjana paličasta jekla (188.000 ton), HVT in HVP (121.000 ton), debela pločevina (85.000 ton), ki predstavljajo polovico naše proizvodnje, tanka pločevina (61.000 ton), vlečeno, luščeno, brušeno jeklo (47.000 ton) itd.

V tabeli 4 je prikazana planirana prodaja in njena razčlenitev po panogah dejavnosti.

Skoraj 83 % proizvodnje Slovenskih železarn predstavljajo izdelki črne metalurgije. Dobrih 14 % predstavljajo izdelki kovinske predelave in le 3 % izdelki strojogradnje, deli za prometna sredstva in šamotni izdelki. Struktura po panogah se bi

stveno ne menja in ne izboljšuje v smeri povečevanja deleža više predelanih izdelkov. V izvozu so relativno bolj udeleženi izdelki strojogradnje in kovinske predelave.

V tabeli 5 prikazujemo celotni izvoz, razdeljen na konvertibilni in klirinški del.

Medtem ko se količinski izvoz povečuje za 11 %, so DO planirale 9 % povečanje konvertibilnega in 56 % klirinškega izvoza. Večje povečanje konvertibilnega izvoza imajo Tovil, Veriga, Plamen, železarna Štore in železarna Ravne.

Podobno kot smo doslej prikazovali količine prodaje in njeno strukturo, si oglejmo še planirane vrednosti prodaje, prodaje doma in izvoza, prikazane v tabeli 6.

Medtem ko Slovenske železarnice planirajo delež količinskega izvoza 21,3 %, znaša delež vrednostnega izvoza blizu 19 %. Pri tem pa moramo opozoriti, da izvozna vrednost upošteva tečajno vrednost dolarja 70,00 din, zaradi česar je verjetno vrednost izvoza nekoliko precejšena v primerjavi s prodajo doma. To pomeni, da je razlika med vrednostnim in količinskim deležem najbrž v resnici nekaj višja, oziroma da se pri tej tečajni vrednosti razlike med uspešnostjo prodaje doma in v izvozu že precej znižajo. Še vedno so seveda pri približno istem asortimentu v izvozu planirane (pri danem tečaju) poprečno za 20-30 % nižje prodajne cene kot na domačem trgu. Primerjava planirane strukture prodaje, izražene v dinarjih, z letom 1982 je precej težka, saj je bila vrednost dolarja v letu 1982 bistveno drugačna, kot je planirana.

Zato si vrednostni plan izvoza in njegovo strukturo oglejmo kar v dolarjih, da s tem omogočimo enostavno primerjavo z letom 1982. Ustrezni podatki so prikazani v tabeli 7.

Delovne organizacije planirajo skupni izvoz v vrednosti 114 mio dolarjev ali 19 % več, kot je bilo doseženo v letu 1982. Pri tem konvertibilni izvoz planirajo večji za 20 %, kar pomeni povečanje z 58 na 70 mio dolarjev. Konvertibilni izvoz v največji meri povečujejo predelovalci — razen Žične in železarni Ravne in Jesenice. Železarna Štore ostaja na doseženi ravni zaradi večjega povečanja izvoza v letu 1982. V vseh navedenih podatkih gre za prikaz vrednosti neposrednega izvoza.

3. Plan oskrbe

Nabava surovin in energije bo v letu 1983 najbolj kritična od vseh dejavnosti, zlasti se oskrba iz uvoza. V nabavi igrajo predvsem pomembno vlogo vložne surovine za plavže in jeklarne ter polizdelki v železarnah ter valjana in vlečena žica pri predelovalcih. V tabeli 8 prikazujemo količine osnovnih surovin in energije, katerih nabavo in porabo planirajo železarnice.

Železovo rudo pričakujemo delno iz RMK Zenice, delno pa iz uvoza (Alžir, Peru). Belo surovo železo bo prav tako iz RMK Zenice in iz Bolgarije. Jekleni odpadki predstavljajo zlasti po uvozi največjo postavko. Le v manjši meri jih bo mogoče uvoziti iz SZ — klirinškega področja; večji del bo uvožen za konvertibilne devize iz zahodnih in vzhodnih dežel. Nabava grafitnih elektrod bo vključila tudi cenovno ugodno nabavo iz Japonske. Oskrba s fero zlitinami poteka v glavnem iz domačih virov; odprta je še oskrba z nikliranim SZ. Oskrba s slabi, TVT in gredicami je predvidena pretežno iz vzhodnih dežel; pri domačih virih gre za valjano in vlečeno žico iz RMK Zenica za železarno Jesenice. Omenimo še oskrbo z domačimi ognjevarnimi materiali, ki je dosti kritična, saj je vezana na združevanje deviz.

V tabeli 9 je prikazana še planirana nabava predelovalnih DO.

Pri nabavi domače žice je predvsem planirana nabava iz RMK Zenice v skupni višini blizu 24.000 ton. V uvozi količini je vključena storitev Žične za prevlečenje 10.000 ton žice.

V letu 1982 je znašal naknadno usklajeni planirani uvoz s konvertibilnega področja 94,5 mio dolarjev. Prijavljeni fizični uvoz v NB je znašal 82,6 mio dolarjev; po prvih ocenah DO pa smo uvozili za 73,7 mio dolarjev. Plan uvoza v letu 1983 po DO je naslednji (tabela 10).

Pretežni del uvoza je namenjen jeklenim odpadkom, polizdelkom, ferolitnim, elektrodam in železovi rudi; njihov uvoz predstavlja tri četrtine celotnega uvoza.

Posebej pri oskrbi omenimo še medsebojne dobave. Čeprav količin-

Tabela 3: Količinska prodaja (v tonah) in njena struktura

DO	leto	prodaja	doma	izvoz	% izvoza
Železarna Jesenice	1982	414.969	347.881	67.088	16,2
	1983	426.740	351.680	75.060	17,6
	83/82	103	101	112	
Železarna Ravne	1982	141.806	107.738	34.068	24,0
	1983	141.632	102.938	38.694	27,3
	83/82	100	96	114	
Železarna Štore	1982	179.279	143.552	35.727	19,9
	1983	179.263	140.105	39.158	21,8
	83/82	100	98	110	
Skupaj železarnice	1982	736.054	599.171	136.883	18,6
	1983	747.635	594.723	152.912	20,5
	83/82	102	99	112	
Plamen	1982	9.052	5.678	3.375	27,3
	1983	9.000	7.080	1.920	21,3
	83/82	98	125	57	
Tovil	1982	2.166	2.086	80	3,7
	1983	2.253	2.098	155	6,9
	83/82	104	101	194	
Veriga	1982	12.756	9.734	3.022	23,5
	1983	13.153	8.632	4.521	34,4
	83/82	103	89	151	
Žična	1982	11.624	10.458	1.166	10,0
	1983	22.212	12.212	20.000	45,0
	83/82	220	117	858	
Skupaj predelovalci	1982	35.599	27.956	7.643	21,4
	1983	46.618	30.022	16.596	35,6
	83/82	131	107	218	
SKUPAJ DO	1982	771.653	627.127	144.526	18,7
	1983	794.253	624.745	169.508	21,3
	83/82	103	100	117	

Tabela 4: Količinska prodaja SZ po panogah (v tonah) v planu 1983

panoga	oznaka	prodaja	doma	izvoz	% doma	% izvoza
črna metalurgija	0107	657.904	521.434	136.470	79	21
nekovine	0112	2.300	2.300	0	100	0
kovinska predelava	0113	113.686	85.711	27.975	75	25
strojgradnja	0114	13.363	9.300	4.063	69	31
proizv. prom. sred.	0115	7.000	6.000	1.000	86	14
skupaj		794.253	624.745	169.508	79	21

Tabela 5: Struktura količinskega izvoza (v tonah): konvertibilni in klirinški izvoz

DO	leto	izvoz	konvert.	kliring	% konv.	% klir.
Železarna Jesenice	82	67.087	53.102	13.985	68	32
	83	75.060	53.260	21.800	71	29
	83/82	112	100	156		
Železarna Ravne	82	34.068	30.569	3.499	90	10
	83	38.694	35.244	3.450	89	11
	83/82	114	115	99		
Železarna Štore	82	35.727	32.952	2.775	92	8
	83	39.158	38.387	771	98	2
	83/82	110	116	28		
Skupaj železarnice	82	136.883	116.623	20.259	85	15
	83	152.912	126.891	26.021	83	17
	83/82	112	109	128		
Plamen	82	3.375	1.173	2.202	35	65
	83	1.920	1.370	550	71	29
	83/82	57	117	25		
Tovil	82	80	80	0	100	0
	83	155	155	0	100	0
	83/82	194	194	0		
Veriga	82	3.022	2.114	908	70	30
	83	4.521	2.742	1.779	61	39
	83/82	150	130	196		
Žična	82	1.166	7	1.159	1	99
	83	10.000	0	10.000	0	100
Skupaj predelovalci	82	7.643	3.374	4.269	44	56
	83	16.596	4.267	12.329	26	74
	83/82	217	127	289		
SKUPAJ	82	144.526	119.997	24.528	83	17
	83	169.508	131.158	38.350	77	23
	83/82	117	109	156		

Tabela 6: Vrednost prodaje na domačem trgu in v izvozu (v mio din)

DO	prodaja 1982	plan 83	doma 83	izvoz 83	I prodaje
Železarna Jesenice	14.662,3	20.062,3	27.035,2	3.027,6	137
Železarna Ravne	8.646,9	10.955,0	7.918,5	2.996,4	126
Železarna Štore	6.003,7	9.045,1	7.670,0	1.375,1	151
Skupaj železarnice	29.312,9	40.022,9	32.623,7	7.399,2	137
Plamen	664,5	756,2	604,5	151,7	114
Tovil	284,9	357,4	343,4	14,0	125
Veriga	1.375,2	1.690,1	1.245,7	444,4	123
Žična	667,0	1.178,2	901,4	276,7	177
Skupaj predelovalci	2.991,6	3.981,9	3.095,1	886,8	133
Skupaj	32.304,5	44.004,8	35.718,8	8.286,0	136

sko niso najbolj pomembne, so po problematiki najbolj pomembne medsebojne dobave valjane in vlečene žice. Ker je v letu 1982 že začel sporazum z RMK Zenico glede dobav valjane in vlečene žice (ter železove rude in grodlja), pričakujemo, da v letu 1983 oskrba z navedenimi izdelki ne bi smela biti posebej kritična. Za leto 1983 je dogovorjena dobava 40.000 ton valjane in vlečene žice. Medsebojne dobave so v glavnem planirane nekaj nižje, kot so bile dosežene v letu 1982. Železarna Jesenice je dosegla 8.146 ton medsebojnih dobav, planira pa jih preko 10.000 ton. Železarna Ravne je dosegla 4.000 ton, planira pa jih blizu 5.000 ton. Železarna Štore je doseg-

la 21.453 ton, planira pa blizu 22.000 ton.

V poglavjih o oskrbi in prodaji smo prikazali plane neposrednega izvoza in uvoza. Ker se ne poznamo pogojev zunanjetrgovinskega poslovanja, je v tem trenutku preveč kritično prikazovati zunanjetrgovinsko bilanco in njeno usklajevanje. Zato omenimo le, da ob planiranem celotnem izvozu 114 mio dolarjev planiramo 127 mio dolarjev uvoza in da ob planiranem konvertibilnem izvozu 70 mio dolarjev planiramo 89 mio dolarjev konvertibilnega uvoza.

5. Plan kadrov

Poprečno število zaposlenih v letu 1982 v Slovenskih železarnah je bilo

Tabela 7: Izvoz v letu 1982 in plan za leto 1983 (v 000 \$)

DO	leto	izvoz	konvert.	kliring	delež konv.	delež klir.
Železarna Jesenice	1982	30.764	19.200	11.564	62	38
	1983	41.454	23.851	17.603	58	42
	83/82	135	124	152		
Železarna Ravne	1982	34.033	17.807	16.226	52	48
	1983	39.808	23.078	16.730	58	42
	83/82	117	130	103		
Železarna Štore	1982	20.012	16.640	3.372	83	17
	1983	19.644	16.773	2.871	85	15
	83/82	98	101	85		
Železarne skupaj	1982	84.809	53.647	31.162	63	37
	1983	100.906	63.702	37.204	63	37
	83/82	119	119	119		
Plamen	1982	4.468	847	3.621	19	81
	1983	2.280	1.080	1.200	47	53
	83/82	51	128	33		
Tovil	1982	131	131	0	100	0
	1983	200	200	0	100	0
	83/82	153	153	0		
Veriga	1982	4.733	3.223	1.510	68	32
	1983	6.745	4.645	2.100	69	31
	83/82	143	144	139		
Žična	1982	1.818	26	1.792	1	99
	1983	4.365	0	4.365	0	100
	83/82	240	0	244		
Predelovalci skupaj	1982	11.150	4.227	6.923	38	62
	1983	13.590	5.925	7.665	44	56
	83/82	122	140	111		
Skupaj	1982	95.959	57.874	38.085	60	40
	1983	114.496	69.627	44.869	61	39
	83/82	119	120	118		

Tabela 8: Plan nabave nekaterih osnovnih surovin in energije za železarne (v tonah)

surovina, energije	skupna nabava	lastna proizvod.	domači trg	uvoz
železova ruda	367.500	0	157.000	210.500
belo surovo železo	229.000	180.000	33.500	15.500
jekleni odpadki	702.500	267.400	192.500	242.600
grafitne elektrode	3.830	0	350	3.480
fero zlitine	37.038	0	33.180	3.858
polizdelki			20.760	82.600
mazut	65.138	0	65.138	0
elektr. energija (MWh)	831.202	40.000	791.202	0
zemeljski plin 1000 Nm ³	161.429	0	161.429	0

Tabela 9: Plan nabave nekaterih surovin in energije predelovalnih DO

surovina, energija	EM	skupna nabava	lastna proizvod.	domači trg	uvoz
valjana žica	tona	19.745	0	17.745	2.000
vlečena žica	tona	27.419	0	13.279	14.140
mazut	tona	795	0	795	0
elektr. energija	MWh	18.540	0	18.540	0
zemeljski plin	1000 Nm ³	3.500	0	3.500	0

Tabela 10: Plan uvoza v letu 1983 (1 \$ = 70,00 din) — v 000 \$

DO	uvoz skupaj	konvertibilni uvoz
Železarna Jesenice	63.237	38.306
Železarna Ravne	29.808	26.039
Železarna Štore	24.757	21.536
Plamen	2.437	445
Tovil	100	100
Veriga	3.508	2.554
Žična	3.373	0
MI	38	38
Skupaj	127.343	89.018

Tabela 11: Plan ustvarjanja in delitve dohodka v SZ (v mio din)

	železarne	predelovalci	skupaj*
celotni prihodek	59.275	5.139	64.509
materialni stroški	45.578	3.406	49.046
amortizacija	3.440	340	3.755
dohodek	10.259	1.393	11.708
obveznosti iz dohodka	4.265	576	4.849
čisti dohodek	5.993	817	6.859
OD	4.385	673	5.097
sklad za skupno porabo	659	56	715
rezervni in posl. sklad	949	88	1.047

* v seštevku je vključen tudi Metalurški inštitut

18.202. Za leto 1983 planirajo delovne organizacije 2,2 % povečanje — tako je planirano število zaposlenih 18.603. Pri tem Plamen ne povečuje števila zaposlenih, Jesenice, Žična, Tovil in Štore predvsem dopolnjujejo manjkajoče število zaposlenih, medtem ko železarna Ravne, na katero odpade več kot polovica novo zaposlenih delavcev, povečuje število zaposlenih zaradi priključitve novih TOZD.

6. Plan investicij

Delovne organizacije so za leto 1983 planirale 5,7 mia din investicij. Če samo ta številka pove, da je plan investicij oziroma njegova izvedba povsem odprta. Predlog bo lahko nekaj bolj realen sele, ko bodo usklajeni rebalansirani srednjeročni planski dogovori; že ob sedaj znanih pogojih gospodarjenja pa je jasno, da bo ta plan doživel korenite spremembe, saj je razpoložljivih investicijskih sredstev precej manj, kot bi si želeli. Kljub temu navedimo nekatere značilnosti plana. Samo prednostne investicije v jeklarne in valjarne znašajo po planu za leto 1983 okrog 3 mia din, od tega 2,4 mia din v jeseniški jeklarne. Po vrednosti sledijo investicije za namensko proizvodnjo, tem pa vrsta manjših investicij in zamenjav.

Več kot četrtina investicijskega zneska je predvidena za gradbena dela, dobra polovica pa za opremo,

medtem ko slabih 20 % predstavljajo prispevki in ostali stroški.

Zaradi sprememb, ki jih bo plan investicij še doživel, ne navajamo investicij posamično. Omenimo le, da so prav za usklajitev investicij v teku resne aktivnosti za združevanje sredstev sovlagateljev in za pridobitev bančnih kreditov ter zagotovitev ustreznega mesta naših investicij v dogovorih o planih Slovenije in Jugoslavije.

Obenem je treba opozoriti tudi na to, da bodo delovne organizacije del dinarskih in deviznih sredstev morale združiti za dobave polizdelkov in surovin; ta del bo v letu 1983 nedvomno večji, kot je bil leta 1982.

II. PLAN DOHODKA

Planirana prodaja blizu 800.000 ton jeklarskih izdelkov bo prinesla blizu 65 mia din celotnega prihodka oziroma okrog 44 mia din zunanje prodaje. Poprečna cena tone prodanih izdelkov bo okrog 55.000 din. V letu 1982 bo celotni prihodek znašal blizu 50 mia din, zunanjo prodajo pa ocenjujemo na 33 mia din, poprečno prodajno ceno pa na okrog 42.000 din/t.

Družbeni proizvod je v letu 1982 ocenjen na 12—13 mia din, od tega blizu 3 mia din amortizacija in okrog 10 mia din dohodka. Za leto 1983 planiramo 11,7 mia din dohodka in blizu 4 mia din amortizacije. Planirani

dohodek v višini 11,7 mia din se deli na 6,9 mia din čistega dohodka in na 4,8 mia din obveznosti. Iz čistega dohodka pa je namenjeno 5,1 mia din za osebne dohodke, 715 mio din za sklad skupne porabe in 1.047 mio din za rezervni in poslovni sklad.

Glavni dohodkovni podatki so prikazani v tabeli 11.

V primerjavi z letom 1982 so delovne organizacije planirale od 9—17 % povečanje osebnega dohodka na zaposlenega, tako da v poprečju predvidevamo povečanje za dobrih 12 %. Tako pri izplačilih osebnih dohodkov kot tudi pri vrsti drugih postavk tudi v letu 1983 velja vrsta omejitev, ki smo jih — vsaj doslej znane — poskušali upoštevati tudi v planu; vsekakor pa jih bo treba upoštevati pri izplačilih v teku leta.

III. PROGRAM GLAVNIH DEJAVNOSTI IN UKREPI ZA IZVAJANJE PLANA SOZD SZ

Kot je razvidno iz prikazanih planov, so za leto 1983 kljub predvidenim zaostrenim pogojem poslovanja predlagani nekaj boljši poslovni rezultati, kot so bili doseženi v letu 1982. Tako so vidna dodatna prizadevanja v izvozu z namenom doseči normalno oskrbo in prizadevanja v proizvodnji za njeno povečanje in tudi zniževanje stroškov.

Pogoji gospodarjenja so v letu 1983 še v veliki meri neznani, zlasti še v zunanjetrgovinskem poslovanju, investicijah in razporejanju dohodka. Kljub temu je zaradi stalnosti našega poslovanja dana že večina odločitev, na primer, o asortimentu, o združevanju sredstev, o investicijah itd., tako da je le od sprememb pogojev in dogovorov odvisno, kdaj in kako se bo poslovanje v podrobnostih odvijalo.

Seveda pa zastavljeni plani zahtevajo veliko napora in le z organiziranim in na glavna področja usmerjenim delom bo možno doseči njihovo izpolnitev. Zato istočasno predlagamo dejavnosti in ukrepe, ki bodo prispevali k doseganju planiranih ciljev. V njih predlagamo le najbolj pomembne naloge z vidika SOZD, pretežno so to naloge s področja zunanjetrgovinskega poslovanja.

1. Izvajanje samoupravnega sporazuma o medsebojnih dobavah z RMK Zenica (usklajuje komercialna služba delovne skupnosti)

Po v letu 1982 sklenjenem sporazumu med Slovenijo in BiH naj bi RMK Zenica dobavil Slovenskim železarnam 160.000 ton železove rude, 50.000 ton grodja in 40.000 ton valjane in vlečene žice, SZ pa bi dobavile BiH 60.000 ton izdelkov, od tega 20.000 ton Zenici in 40.000 ton ostalim OZD. Za uspešni potek medsebojnih dobav so potrebne zlasti naslednje dejavnosti:

1. Komercialne službe delovnih organizacij sklenejo na osnovi ponudb pogodbe za leto 1983 v skupni višini 60.000 ton. Pogodbe usklajuje komercialni odbor.

2. Komercialne službe spremljajo izvajanje dobav. Pri svojih dobavah BiH ločijo količinske in vrednostne dobave RMK Zenica, osmim pomenskim OZD in ostalim OZD; pri nabavi pa ločijo nabavo po osnovnih treh izdelkih (ruda, grodja, žica) in po OZD SZ. Upoštevajo tudi dobave preko trgovine. Podatke posredujejo komercialni službi SOZD, ki tromečno poroča poslovodnemu svetu preko komercialnega odbora.

3. Komercialne in finančne službe DO spremljajo izvajanje združevanja deviz s strani slovenskih kupcev izdelkov RMK Zenica in informacijo o izvajanju priključijo že omenjenemu tromeščnemu poročilu poslovodnemu svetu.

4. Delovna skupnost SOZD pripravi za predloge ureditev odnosov med DO SZ zlasti glede na razdelitev dobav RMK Zenica. Pri tem veljajo s sporazumom določene količine in s tem sovlaganje v RMK Zenico; posamezne OZD SZ pa se lahko sporazumejo o odstopitvi oziroma prevzemu količinskih in finančnih obveznosti. Tudi izvajanje naših vlaganj bo po OZD prikazano v četrtletnih poročilih.

2. Izvoz izdelkov SOZD na konvertibilni trg (usklajuje komercialna služba delovne skupnosti)

Pridobivanje deviznih sredstev bo tudi v letu 1983 najbolj pomembna naloga v gospodarstvu. Najbolj gotov vir deviz je nedvomno lasten izvoz, čeprav v tem trenutku še ni znano, s koliko devizami od letošnjega izvoza bomo v resnici razpolagali.

1. Komercialne službe DO bodo pridobile izvozna naročila, ki bodo težila k čim dražjemu asortimentu, s tem pa k izvedbi plana. Četrtletno bodo poročale o pridobivanju naročil in primerjavi s planom.

2. Proizvodnja in nabava bosta dajali prednost izvoznim naročilom. Mesečno bodo DO spremljale izvajanje proizvodnje in dejansko izvozne količine in jih primerjale s planom.

3. Prednost v izvozu bodo imeli kompenzacijski posli oziroma tista naročila, ki omogočajo čim večje možnosti uvoza.

4. V delovnih organizacijah tudi vnaprej tiste TOZD, ki relativno več izvažajo, ne bodo zaradi izvoza v primerjavi z drugimi TOZD v slabšem položaju v pridobivanju dohodka.

5. Delovna skupnost SOZD bo mesečno spremljala gibanje izvoza in o njem ter o problematiki poročala poslovodnemu svetu.

3. Združevanje deviz s kupci

Ob pomanjkanju jeklarskih izdelkov na domačem trgu visok izvoz lastnih izdelkov ni najbolj smiseln. Bolj smiselno, a žal manj zanesljivo, je skupen izvoz s kupci; čeprav so možnosti združevanja deviz še nejasne, bo pridobivanje deviz s skupnim izvozom ena od prednostnih nalog.

1. S čim več kupci naših izdelkov je treba podpisati samoupravne sporazume o skupnem izvozu in o združevanju deviz, s tem da bodisi pokriva devizni del v reproduksijskem materialu oziroma pri izvozu celo večje dogovorjene višine deviz.

2. Združevanje deviz je treba spremljati po načinih (členih) združevanja, kot bodo veljali v letu 1983. Komercialne službe bodo spremljale izvajanje mesečno in poročale o tem poslovodnemu svetu.

3. Komercialna služba DS in Interna banka bosta na osnovi podatkov o izvajanju združevanja urgirali združevanje deviz in predlagali ustrezne ukrepe poslovodnemu svetu.

4. Združevanje dinarskih sredstev kupcev za prednostne investicije v Slovenskih železarnah (usklajuje komercialna služba delovne skupnosti)

V letu 1983 prične podpisovanje in izvajanje prednostnih investicij, za katere so bili pripravljene ustrezni sporazumi v letu 1982. Pri tem bodo v letu 1983 opravljene predvsem naslednje dejavnosti:

1. V prvem četrtletju mora biti v pretežni meri zaključeno podpisovanje sporazumov z večino kupcev. Akcijo usklajevanja opravlja komercialna služba SOZD, ki sproti obvešča poslovodni svet o poteku podpisovanja.

2. Komercialne službe DO skrbijo za redno odvijanje prodaje v skladu z aneksi k sporazumom. O dobavah poročajo mesečno komercialni službi SOZD, ki četrtletno poroča poslovodnemu svetu.

3. Pri spremljanju bo pomagal tudi računalniški informacijski sistem, ki ga za vse železarne pripravila Železarna Jesenice v skladu z zamislijo službe za planiranje SOZD v l. 1982.

4. Interna banka bo spremljala in polletno poročala o združevanju sredstev sovlagateljev in njihovi porabi za prednostne investicije.

5. Nabava reproduksijskega materiala

Redna proizvodnja bo v veliki meri odvisna od nabave reproduksijskega materiala, zlasti še uvoza osnovnih surovin.

1. Nabavne službe, zlasti še nabavna služba SOZD, bodo poskušale čimbolj tekoče nabavljati in uvažati najbolj nujne surovine, da bi se izognili izpadom v proizvodnji. Pri tem bodo v okviru možnosti nadomeščale konvertibilni uvoz z nabavo doma ali pa s klirinškega področja.

2. Posebno pozornost bodo posvetile nabavi polizdelkov za čimbolj izkoristek proizvodnih zmogljivosti in blagovni menjavi z vzhodnimi državami.

3. Tehnologije, oziroma proizvodnja bodo poskušali v čim večji meri nadomeščati uvožene surovine in materiale z domačimi; isto velja za energetske medije.

6. Spremljanje zunanjetrgovinskega in devizno plačilnega poslovanja SOZD

1. Komercialne službe bodo mesečno, četrtletno in kumulativno sestavljale bilance zunanjetrgovinskega poslovanja; za ista razdobja bodo vnaprej pripravljale tudi operativne plane bilanc.

2. Finančne službe in Interna banka bodo mesečno, četrtletno in kumulativno sestavljale bilance deviznega poslovanja; za ista razdobja vnaprej bodo pripravljale operativne plane bilanc.

3. Te bilance bodo temeljile na podatkih s področja uvoza, izvoza in podobnih in bodo služile kot najpomembnejše informacije poslovodnemu svetu pri odločitvah o zunanjetrgovinskem in deviznem poslovanju.

7. Izdelava rebalansa srednjeročnega plana

V letu 1983 bodo verjetno sprejeti rebalansirani družbeni dogovori o srednjeročnem planu in rebalansirani družbeni plan; tako bodo verjetno dani elementi, na osnovi katerih bomo tudi sami sprejeli rebalansirane srednjeročne planske dokumente.

1. Razvojne službe bodo ponovno proučile investicijske zneske planiranih investicij, finančne službe po možnosti njihovega financiranja.

2. V pripravi dogovora na ravni federacije si bomo še naprej prizadevali doseči vključitev naših razvojnih programov med prednostne investicije. V pripravi slovenskega dogovora si bomo prizadevali doseči vključitev naših investicij v energetske in bančne plane.

3. Planske službe bodo izdelale predloge samoupravnih sporazumov o temeljnih planov, temelje planov in plane TOZD, DO, DS in SOZD.

8. Priprava dolgoročnih planov

V letu 1983 bo potrebno sprejeti vsaj dolgoročne usmeritve do leta 2000. Ključne naloge v tej fazi bodo naslednje:

1. Pripravi bi treba vsaj okvirno tržno analizo potreb po naših asortimanih do leta 2000 in oceniti možnost našega plasmaja.

2. Oceniti bi treba glavne značilnosti razvoja tehnologije proizvodnje jekla in jeklarskih izdelkov v prihodnjem obdobju.

3. Pripravi bi treba predlog pomembnejših investicijskih vlaganj in vsaj približno oceniti možnosti financiranja.

4. Predlagati bi treba organizacijski razvoj SOZD, upoštevaje eventualne integracije, samo organiziranost SOZD in podobno.

5. Prvi predlog dolgoročnih planov SOZD in DO bo pripravljen do konca leta.

9. Varčevanje s potrošniki

Na vsakem delovnem mestu mora vsa skrb posvetiti varčevanju z materiali, delovnimi sredstvi, delovnim časom.

1. Za vse pomembnejše potrošnike (npr. izplene) surovin in materialov ter polizdelke je treba izdelati programe njihovega zniževanja in s tem zniževanja direktnih stroškov.

2. Ob predpostavki redne oskrbe je treba vložiti vse napore za doseganje planirane proizvodnje in s tem za zniževanje poprečnih fiksnih stroškov.

3. Nadaljevati je treba z izvajanjem pa tudi spreminjanjem varčevalnih programov za zniževanje porabe energetskih medijev.

4. Pri iskanju rešitev je treba več pozornosti nameniti iskanju novih zamisli kot njihovi realizaciji v praksi.

ZAKLJUČEK

Predlagani plan predstavlja skupaj z že sprejetimi izhodišči naše zamiselnje poslovanja v letu 1983. Z njim smo poskušali na osnovi možnosti, poznavanja pogojev gospodarjenja v čim večji meri prikazati naše odločitve o asortimentu, izvozu, uvozu, investicijah in podobno. S spreminjanjem pogojev gospodarjenja in z novimi informacijami o njih bomo tudi mi smiselno prilagajali naše odločitve. To pomeni, da bomo morali posamezne odločitve — to pa pomeni naše plane — spremeniti, dopolniti, jih vključiti v operativne plane; pri tem ne bo najbolj pomembno, če in v kolikšni meri bomo pripravili tudi formalne rebalanse.

V stanju sprememb, ki so se dogajale ob pripravljanju plana in ki se bodo dogajale v času izvajanja, je zato pomembno:

— da nenehno spremljamo spremembe pogojev gospodarjenja in ugotavljamo njihov vpliv na spremembe naših planskih odločitev;

— da smiselno prilagodimo naše operativne odločitve, v primerih večjih odstopanj pa pripravimo rebalansne planov;

— da s stalnim spremljanjem izvajanja plana in programa ukrepov v čim večji meri izvajamo zastavljene odločitve.

Železarski globus

ZRN

Zmanjšanje povpraševanja po premogu za koksiranje, za kar je vzrok nižja proizvodnja železarske industrije, bo povzročilo, da bodo po desetih letih ponovno ustavili obratovanje enega izmed premogovnikov v Porurju z letno proizvodnjo 1,4 milij. ton. Zahodnonemški premogovniki so zaradi gospodarske recesije prodali leta 1982 79 milij. ton premoga, kar je 8 milij. ton manj kot leta 1981. Vzporedno z manjšo proizvodnjo so se zaloge premoga dvignile na 23 milij. ton in pri tem niso upoštevale obvezne državne rezerve 10 milij. ton. Proizvodnja premoga je lani padla na 89 milij. ton, medtem ko letos predvidevajo še nadaljnje znižanje na 84 milij. ton. Današnja proizvodna zmogljivost zahodnonemških premogovnikov je 92 milij. ton.

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

V Podvinu, nekaj kilometrov vzhodno od Radovljice in le okoli 100 metrov od kraja, kjer so delavci pod varstvom nemške policije izsekavali obcestno drevje, se je česti približalo pet odrednih obveščevalcev. Vodil jih je šef OC.

Prišli so iz odrednega štaba, ki je tedaj še taboril v Dragi pri Begunjah. Ko je pripeljal črn osebni avto s policijskimi oficerji, so obveščevalci, večinoma oboroženi z brzostrelkami, nanj užgali le z nekaj deset metrov razdalje. Pri tem je bil avto tako uničen, da ni mogel nadaljevati poti; en oficer je bil ubit, dva pa ranjena. Orožja ali kakih dokumentov pa ni bilo mogoče dobiti, ker je nemška zaseda, ki je v bližini varovala gozdne delavce, proti obveščevalcem takoj začela streljati. Ti so se kljub dnevu in neugodnemu terenu brez izgub umaknili.

Poročilo o akciji odrednih obveščevalcev z dne 21. 10. 1944 dopolnjuje takratni šef OC, podporočnik Janez Jan-Svoboda:

«K cesti so šli z menoj Alojz Pristavec-Boris, vodja obveščevalne točke OT »Dobrča«, ki je kot domačin dobro poznal teren, dva tovariša iz sedeža OC in neki tovariš, ki se je ravno zadrževal v štabu KO, doma iz Logatca, in je nosil ameriško brzostrelko. Vem, da je imel naboje večjega kalibra, verjetno 12,4 mm.

Za akcijo sploh, in to na tako izpostavljenem kraju, sem se odločil iz dveh razlogov: prvič, ker v tistem času v bližini že dalj časa naši niso izvedli kake večje akcije oziroma napada, in drugič: hoteli smo dokazati, da so taki napadi možni tudi z majhnimi, drznimi skupinami, in po mišljenju nekaterih tudi na nemožnih krajih.

Ko se je pripeljala črna gestapovska limuzina, smo zadeli tri gestapovce ali oficerje... (Na osnovi dokumentov in svojih spominov je Janez Jan-Svoboda, stanujoč v Ljubljani, za zapis prispeval avgusta 1975.) (Tekst v avtorjevem arhivu.)

Zdaj je bilo pričakovati, da bodo Nemci po svojem običaju na kraj napada pripeljali iz Begunj talce in jih postrelili. Toda nič takega se ni zgodilo. Nemci so zdaj imeli zobe že pomoljene.

Res je, da je bilo take diverzije to možno izvajati samo z majhnimi, gibljivimi in prilagodljivimi skupinami. S celimi bataljoni se to podnevi ni bilo mogoče neopazno gibati, močno streljanje pa ni tako učinkovalo.

Tej drzni diverziji, na katero okupator še ni nič reagiral, so brž sledile še tri podobne. Prva je naslednji dan, 22. oktobra, na cesti blizu Brezij, druga 25. oktobra ob cesti v dolini Podlube, in tretja 27. oktobra spet na avtomobilski cesti med Kranjem in Radovljico, v znamenitem klancu Gobovci.

Prvo so izvedli člani štaba KO, ki sta jih vodila odredni komandant poročnik Janko Prezelj-Stane in načelnik štaba kapetan Damjan Globočnik-Boris. Skupini je pomagala tudi patrulja 1. bataljona, ki je tedaj

kročila po ravninskem predelu. Odelek, ki je štel le 13 borcev, se je približal cesti in postavil zasedo na Črnivcu blizu Brezij, niti kilometer od sovražnikove postojanke. Ob cesti so čakali na kak osamljen avto. Res je spet pripeljal osebni avto z oficerji, ki pa ga je spremljal tovornjak, poln policistov. Zaseda je užgala po obeh in se takoj zatem po čistini, vendar brez žrtev umaknila proti Begunjski.

Da je tedaj padlo 12 policistov, kaže njihov pogreb v Kranju, a odredna poročila govore o več kot 30 mrtvih in ranjenih. (Fotografijo z nemškimi podatki o tem sem dobil šele med tiskom v fototeki Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani.) Zdaj je bilo pričakovati, da bodo Nemci iz bližnjih Begunj na kraj napada zares pripeljali talce in jih postrelili, vendar tudi tokrat nič.

Razpoloženje med prebivalstvom in tudi med partizani se je naglo vzpenjalo in delo na terenu je bilo vsak dan uspešnejše. Odredno poveljstvo se je tedaj preveč izpostavljalo. Dasi ravno ni imelo žrtev in je doseglo lep uspeh, vendar so se vodilni preveč izpostavili.

Naslednji uspeh je 25. oktobra ob cesti prek Ljubelja dosegla 2. četa 3. bataljona, ki sta jo vodila Mihael Karo-Korel in Franc Bučar.

Z 29 borci, ki so bili oboroženi s šestimi strojnicami, sta že več dni krožila nad Tržičem, da bi kje napadla Nemce ali domobrance. Pri tem so sodelovali tudi politični delavci tržiškega okraja.

Pri vsem tem hajkanju v teh dneh, ko je sovražnik neprestano križaril po strminah Storžiča in Kriške gore, pa noben bataljon ni imel žrtev. Najhušja je bila negotovost, zgubljanje novincev, zgubljanje opreme ter izostanek zadosti hitrih in zanesljivih poročil, ki bi omogočala nasprotne ukrepe. V hajkah med 17. in 21. oktobrom 1944 je sodelovalo okoli 700 Nemcev in domobrancev. Prvih neprimerno več kot drugih.

V takih razmerah bataljona nista mogla vzpostaviti prave medsebojne zveze niti nista smela tvegati položajnega spopada. Vzrok je zapisan v poročilu 2. bataljona z dne 22. oktobra 1944, ki pravi, da so bili »vedno napadeni z več strani naenkrat, kar pomeni, da smo vedno izdani. V takih primerih ni mogoče zasedati ustreznih položajev in sprejeti boj, ker smo številčno v manjšini in imamo precej neoboroženih.«

V času teh hajk je z močnim odredkom in s tremi strojnicami šel v ravnino Franc Ribnikar-Lenart, komandant 3. bataljona KO, da bi motili sovražnikove premike. Zasedo so 19. oktobra zjutraj postavili ob cesti blizu Udinega boršta. A tudi tu je sovražnik odkril in nemško oklepno vozilo jo je presenetilo z obstreljevanjem, zato se je Ribnikarjev odelek vrnil nazaj pod Storžič.

Izdajanje Jožeta Urbanca-Gašperja je torej povzročilo veliko politično in vojaško škodo ter širilo preplah. Bili so uničeni razni partizan-

ski bunkerji, iz 2. bataljona pa sta izginila dva borca (ujeta). V okolici Kranja, zlasti v podnožju Storžiča pa so aretirali celo vrsto ljudi.

Dne 20. 10. so Nemci in domobranci požgali tudi koč na Veliki Poljani, ostanke koč na Mali Poljani in Krničarjevo koč na kranjski strani storžškega pobočja.

Partizani so pogosto hodili mimo hribovskih kmetov Počivalnika in Završnika, katerih domova sta stala med obema dolinama nad Tržičem. Tu so živeli partizanski sodelavci, nekaj pa jih je že bilo med partizani. Dne 25. 10. 1944 se je tod z Nemci spoprijela patrulja 3. bataljona KO, ki pa se je zaradi velike sovražnikove premoči po kratkem obstreljevanju morala umakniti. Tedaj so Nemci požgali Završnikovo hišo. Tako je bilo spet zgubljeno eno izmed partizanskih oporišč.

Po vsem tem je bilo politično delovanje pod Storžičem in v okolici Tržiča nekaj časa oteženo. Da bi se izognili še večjim izgubam, so partizani menjali smeri kurirskih poti, obveščevalci, politični delavci in kurirji pa so na drugih krajih zgradili nova bivališča. Predvsem so se za nekaj časa preselili na severno stran Storžiča in Kriške gore. To pa je bilo od krajev okoli Kranja in Golnika precej daleč. S tem so bile tudi partizanske poti v dolino dosti podaljšane in zato napornjše.

Prvi bataljon je na območju Stola deloval v drugačnih okoliščinah.

Najprej je treba ugotoviti, da so se tudi pod Stolum ubadali z zatiranjem notranjih sovražnikov, a tu razni vrtnjenci niso mogli priti toliko do izraza kakor pod Storžičem. Vsak tak pojav so partizani zatrli že v kalu, poleg tega pa je prebivalstvo simpatiziralo z NOB, če ni že aktivno sodelovalo. Domobranstvo tu ni moglo pognati korenin.

S tem pa ni rečeno, da tod sploh ni bilo domobrancev. Bili so na bližnjih Brezjah, kamor so se preselili iz Lesc, skušali pa so se širiti še dalje.

Prvi bataljon je 9. oktobra 1944 šel v Zapuže pri Begunjah in s smrtjo kaznoval gostilničarja in lesnega trgovca Alojza Stroja, ki je bil obtožen, da izdaja in da organizira domobranstvo. Ta dan, 9. oktobra 1944, je dolžnost novega komandanta 1. bataljona prevzel mladi Jože Košenina.

Nakaj kasneje, 22. oktobra, je odelek 15 mož 1. bataljona miniral in požgal Strojovo hišo v Zapužah. Domobranci so jo namreč hoteli preurediti v postojanko. Posledj stavba ni bila uporabna za vselitev.

Vendar pa so tudi v vasi pod Stolum in Begunjsko oziroma pod Dobro ob Begunjski prihajale domobranske patrulje; najprej iz Lesc, nato z Brezij in iz Kovorja. Iz 1. bataljona je 10. oktobra šla 15 borcev močna patrulja, da bi iz zasede ali kako drugače izvedla kako akcijo. Dne 14. 10. 1944 je prišla tudi v Dvorsko vas, kjer se je zadrževala skupina domobrancev. Partizani so jih napadli. Ker so se domobranci utrdili v hišah, se je partizanska patrulja raje umaknila. Žrtev ni bilo na nobeni strani.

Na sektorju 1. bataljona pod Begunjsko in Stolum so bile še naprej prvi sovražnik nemške posadke, ki pa so se omejevale predvsem na varovanje komunikacij in industrije ter na večje hajke.

(SE NADALJUJE)

Dijak hodi z mislimi tudi okoli možnosti, ki bi peljala prek sorodnice Helene do komandanta žandarmerijske postaje v trgu... Visoka žival se morda spominja njega, dijaka?...

Ali bi to kaj zaleglo?...

Ali pa obratno!

Ali sploh ve, da je Podgorc moj oče?...

Razdvojen in zamorjen je prišel dijak s svojo materjo v trg.

Potrt je bil tudi dan navrh, ko se je vozil do Celovca. Zadirčen glas je dvakrat presekati tišino v vagonu:

— Pokažite izkaznice!

To je bilo povelje! Ne prošnja. Temna dedca sta bila od gestapa. Še dvakrat se je moral dijak legitimirati do Kranja.

Neprizadeto togo je storil, kar so oblastniki zahtevali.

V njegovi duši pa je divjalo, se kuhalo in zdihovalo: Ali ima šolanje sedaj sploh kak pomen?

Jaz, sin, se šolam pri teh vragih kljukastega križa. Ob istem času pa trpinčijo drugi suroveži kljukastega križa mojega očeta nekje v zaporu ali pa ga že pripravljajo, da mu glavo odsekajo.

Ne! Šola zame nima več pomena. Šola je sedaj napram mojemu atiju izdajstvo! Pregreha! Čemu se bom šolal? Da bom sproti zatajeval svojega očeta? Da bom zaničeval svojega brata?

Da bom osramotil svojo sestro?

Ne! Šolanje je zame sramota. Zdaj...

VALENTIN POLANŠEK

61

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Zavežalo se mu je. Preveč se je ogorčilo mlado srce! Ni pa znalo najti izhoda.

Kaj podvzeti, da bo prav?

Da ne bo za očeta izdajstvo?

Da ne bo za brata zaničevanje?

Da ne bo za sestro osramotitev?

Mladenec s petnajst leti in pol ne ve izhoda. Kako ga naj ve? Ko ga niti odrasli ne bi vselej vedeli! In ga v toliko primerih tudi niso vedeli!

Kaj pa tisti, ki so služili nemško vojsko, se tolkli za Nemce na ruski fronti, doma pa so jim nemški krvniki zaprli svojece, jih pokončali? Kaj naj človek v taki zagati?

Človek, izkušen in poln ljubezni do življenja in svojega naroda? Dijak je prispel v Kranj zbit in mračen. S težkimi mislimi in koraki je vlek koveček s sabo. Neprisoten se je pojavil v domu.

Dežurni dijak v ponošeni hajot uniformi se je zvedavo zazrl vanj:

— Kaj ti je?

Javi se v bolniško sobo, če imaš vročino...

Kako je bil naenkrat dijak sebi in vsemu svetu v napoto...

10.

SENCA KLJUKASTEGA KRIŽA SE ŠOPIRI VSEPOVSOD NAD ZBEGANIMI IN NESREČNIMI ZEMLJANI... In Zdravko si je želel dolgih noči, dolgih, brez konca, da bi bil sam nemoten s svojimi mislimi, čustvi in sanjami, ki so ga zavijale v neki svet, ki je bil edino približališče. Blagodejno je vplivalo nanj zasoplo spanje drugih dijakov v spalnici. V sobi 20 so bili sami taki mladinci, ki so se dobro razumeli. Vse je potekalo v tovarištvu. Soba je zaradi zgledega reda bila večkrat pohvaljena. V šoli pa so ugotavljali tudi stalne dobre uspehe.

Zdaj dijaki spijo. V spanju je vsak najbolj naraven. Zdravko je imel priljubljenost še in še, da je dolgo živel v svojem svetu, preden je zapal. Prijetno je bivati med soletniki, ki so nekje po isti usodi združeni v življenjsko skupnost, ki stremi za istim ciljem!

Zdravko je vsako noč slikal v svojem spominu svojega očeta: Lepo se drži moj atej na vsaki fotografiji. Katrica mu je v oči najbolj podobna. Kaj drugi očetje, ki jih poznam?

Z mojim atijem bi jih ne mogel primerjati! Že sam glas je nekaj posebnega. Rahel je in vseeno dosti razločen, da ga vsak lahko razume. Ati je govoril tudi veliko z očmi. Njegov pogled je bil razumljiv. Ati je vselej to govoril, kar je mislil in to so tudi njegove jasne oči izžarjevale! Njegov obraz je vedno pripravljen, da se šegavo in dobrohotno zasmee, kakor da samo njemu sonce na svetu sij! Po očetovem obrazu je kot po prijazni planini skrito vse polno redko dosegljivih rož, nasmeškov in prijaznosti, da se nobenemu pogledu ne mudi z očetovih potez. Pod lepim nosom — kaj na očetovem obrazu ne bi bilo lepo? — so tičale brčice. Včasih jih je pobožal, kot bi ljubeval mlad ververico. Usta so zaokrožena, kot bi se pravkar nasrkala predobre medicine. Moja mama ve povedati, da sem očetu podoben... Skrivaj sem se ogledoval že kot otrok v zrcalu in držal poleg sebe očetovo fotografijo ter jo primerjal. Ne vem, pač pa bo držalo, če mama ve tako povedati. Ni čuda, da ga ima še sedaj rada. Že zaradi mene. Če z mambo oba ljubiva očeta, se ne reče, da ga komu drugemu hočeva vzeti. Vsi atijevi ga imajo radi. In vsi atijevi se imamo radi! Kako je pravzaprav naš atij bogat, ker ima toliko otrok. In vsi ga imamo tako radi! Kot šolarji smo s polbrati vedno radi govorili o našem atiju. Enkrat nam je nehote prisluškoval. Tedaj je imel ati posebno globoke oči, ko smo ga odkrili...

MIHA KLINAR

28

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNICA)

To je bila težka bitka, iz katere se je moral partizanski bataljon prebijati in se je tudi prebil na Uništa (nečitljivo kot prej). Zato je bataljon izvedel demonstrativno bojno akcijo po Polaci, Kovačiču in drugod, mimo tega pa so napadli in zavzeli Janovič in Poglavec in ju držali v svojih rokah dvajset dni. Te akcije so povzročile dotok novih borcev in ustanavljanje novih bataljонов. Večina med njimi je prišla iz severne in srednje Dalmacije. Tako se je konec novembra 1942 formirala prva Dalmatinska brigada. Vanjo se je vključil tudi bataljon Ante Juniča. Formirali so tudi mladinsko jurišno četo, v katero je vstopil tudi Acim Prijič. Poleg drznih naskokov na tamkajšnje vojaške garnizone je ta četa opravljala mobilizacijo novih borcev. Dne 5. novembra 1942 so jo hoteli obkoliti četniki iz Kovačiča. Okrog 200 jih je odšlo v akcijo, partizanska mladinska četa pa je štela ta čas samo 33 borcev z dvema strojnicama. Vseeno so etnikom postavili zasedo in jih iznenadili, tako da so se četniki z izgubami razbežali nazaj proti svoji postojanki. Zato pa se 28. novembra 1942 razplamtela večurna bitka s četniki na Dstri Glavici.

Kdo bi našteval vse Acimove bitke s četniki: Orliška skaka, Pješavica, Korita... Okrog 25. januarja 1943 je njegova mladinska četa z naglimi vdori v četniške postojanke v Kovačiču in Medici s seboj odvela šest četnikov na Dinaro, da bi pri tako do natančnejših podatkov o dejanski četniški moči na

tamkajšnjem operativnem področju. V italijansko-četniški ofenzivi na odseku Dinara—Kozjak je bila Prijičeva četa v sestavi Kninskega bataljona zapletena v težke boje na Polaci, ki so nekoliko popustili šele s prihodom druge dalmatinske brigade na ta sektor. Pri razbitju te sovražnikove ofenzive so sodelovali še bataljon IV. črnogorske brigade in nekatere enote II. Proletarske brigade. Dne 30. januarja 1943 se je Kninski bataljon prebil čez Biskupinjsko polje in prek železniške proge v Vrbnik, kjer je napadel četniško komoro, ujel 25 četnikov in zaplenil 17 konjev. V tem času so se formirale III., IV. in V. dalmatinska brigada in se skupaj s I. in II. dalmatinsko brigado februarja 1943 združile v IX. dalmatinsko divizijo NOV Jugoslavije.

To je bil seveda že čas IV. sovražnikove ofenzive, ki se je, kakor vemo, začela 22. januarja 1943 in trajala do srednje maja 1943. Naperjena je bila proti osrednjemu partizanskemu osvobojenemu ozemlju, na katerem je bil tudi vrhovni štab NOV in POJ pod Titovim poveljstvom. Boji so potekali vse od Karlovca, se razplamteli v vsej Liki, na Kordunu in Baniji. Poleg okupatorskih nemških in italijanskih vojnih sil so sodelovali tudi domači sovražniki — Paveličevi ustaši in domobranci ter četniki Draže Mihajlovića. Glavnina NOV s vrhovnim štabom in vrhovnim komandantom Titom se je umakala na področje okrog Prozora, Konica in Jablanice in se ustavila na Neretvi, kjer so se razplamteli boji v bitko, ki je trajala več kakor mesec dni. Ta bitka je pomenila rešitev življenj okrog štiri tisoč ranjenih partizanov. Kninski bataljon, mi je pripovedoval Acim Prijič leta 1946, se je zaradi močnega sovražnega pritiska iz Knina na Polace umaknil prek Vrdova-Bitoljica na Velič. Tam je prišlo do pregrupačije enot. Kninski bataljon je prešel v sestavi V. brigade IX. dalmatinske divizije, in sicer kot II. bataljon te brigade. Okrog 18. februarja ponoči so demonstrativno napadli Trilj, potem pa se umaknili v vas Veliči, kjer so nekaj dni počivali. Deset dni kasneje se je proti njihovim položajem pomikalo okrog 400 četnikov, in sicer iz Knina prek Sinja na Trilj in pritiskali z Jabuke na njihove položaje, kjer so jih pričakali in jih odbili, ponoči pa so se začeli umikati v smeri Rženova. Od tam so nadaljevali premik vse do Trbnovića, kjer so sprejeli bit-

ko z legionarsko Vražjo divizijo. Ponoči so se izmaknili iz bitke in se napotili v smeri Mandino selo.

Dne 5. marca 1943 je Kninski bataljon prevzel 80 ranjenec in se v snežnem metežu premaknil na Zlopolje. Tam jih je vnovič napadla Vražja divizija. Bili so prisiljeni sprejeti bitko na življenje in smrt zaradi ranjenec, ki so jih nosili s seboj. Tudi druge enote njihove brigade in divizije so bile bitko za ranjence, saj jih je bilo okrog 500, katerih življenje je bilo odvisno od izida te bitke. V osemurni bitki so nosači odnesli okrog 500 ranjenec z Zlopolja, tem pa so se pridružili novi iz pravkaršnje bitke. Šele potem so se borci Kninskega bataljona in drugih enot začeli umikati s položajev in se z ranjenci napotili v smeri proti Drežnici. Hodili so 24 ur brez počitka.

»Okoli 9. marta 1943. godine prešao je moj bataljon preko srušenog mosta na Neretvi,« slišim še danes mirno pripovedovanje večno resnega in nikoli nasmejanega načelnika štaba V. bataljona našega odreda v cona A, podporočnika Acima Prijića. Toda ta resnost ni bila ostra, vojaška, marveč zamišljena, skoro melanholična.

Po prehodu preko porušenega mosta na Neretvi zgodaj zjutraj je Kninski bataljon zopet sprejel v svoje varstvo ranjence in otovorjen z njimi nadaljeval premik ob levem bregu Neretve. Po petih urah hoda se je ustavil, pripravil kosilo in se nekoliko odpočil. Počitek pa je bil kratek. Ranjence je bilo treba prenesti na čim varnejše mesto. Zato so krenili naprej. Tudi komandant in komisar bataljona sta si oprtala nosila. Stopala sta na čelu kolone.

»Komandant je bio Mirko Ščepanović, a politkomisar Todor Ceruvija.«

Dala sta zgled. Zato je bilo tudi borcem lažje nositi svoje ranjene tovariše. Kljub dolgi prehojeni in naporni poti so našli v sebi moč, da so celo zapeli. Tako je pesem nosila Kninski bataljon, optan z ranjenci, da je kot prvi od vseh enot, ki so nosile ranjence, prispel na določeno mesto.

Toda sovražnik ni odnehal. Pot nad Treskavico, boji pri Konjicu s četniki, bitke in pohodi... Pri prehodu čez Treskavico so se od naporov, nemogli nekateri tovariši...

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 34. seji 25. januarja obravnaval odlok o posebnem občinskem davku za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane v občini Radovljica, osnutek odloka o elementih za določanje cene za razlašena stavbna zemljišča v letu 1983, predlog družbenega dogovora o spremembah in dopolnitvah dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini Radovljica, program občinskih blagovnih rezerv in predlog aneksa k samoupravnemu sporazumu o združevanju sredstev za financiranje krajevnih skupnosti. Na seji so izvolili delegate izvršnega sveta v družbene svete ter izrekli soglasje k pooblastilu za zamenjavo prometnih dovoljenj občanom občine Radovljica pri pooblaščenih delovnih organizacijah na Jesenicah.

Predsedstvo občinskega sveta ZSS Radovljica je na 7. seji 25. januarja sprejelo delovni program za prvo tromesečje 1983 in potrdilo dogovor za akcijo razprav o zaključnih računih v delovnih organizacijah in skupnostih. Obravnavalo je tudi gradivo občinskega komiteja zveze komunistov za akcijsko konferenco o turističnem gospodarstvu, družbeni plan za obdobje 1981-1985 ter resolucijo za leto 1983. Na seji so potrdili tudi program samoupravnega sklada za pospeševanje kmetijstva in intervencije v porabi hrane v letu 1983 in odlok o uvedbi samoprispevka.

Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je na januarski seji obravnavalo o osnutkih družbenega plana občine in programa dela zborov občinske skupščine za leto 1983 izreklo celo vrsto pripomb in predlogov. Mladi so zelo kritični zlasti pri obravnavi ključnih vprašanj razvoja na področju gospodarstva, družbenih dejavnosti ali izvajanja dogovorjenih planov in akcij. Pripombe in predloge je predsedstvo OK ZSMS poslalo skupščini občine in občinskim družbenopolitičnim organizacijam. Upajo, da bodo upoštevani?

Po dogovoru in sklepu predsedstva občinskega odbora ZVB NOV Radovljica se bodo letne skupščine v vseh 20 krajevnih organizacijah ZVB NOV izvršile od januarja do konca marca 1983. Na skupščinah bodo obravnavali enoletno delo krajevnih odborov in organov ZVB NOV, spregovorili bodo o programih v letu 1983 s posebnim ozirom na naloge pri reševanju zadev borcev, pri vodenju natančnega pregleda odlikovanih članov in zgodovinopisju. Ponekod bodo opravili kadrovske izpolnitve predsedstva in drugih delovnih teles. Letna skupščina občinske organizacije ZVB NOV bo predvidoma maja, republiška pa junija 1983.

Komisija za informiranje in propagando pri občinskem komiteju ZKS Radovljica bo na drugi seji danes, 3. februarja obravnavala gradivo o organiziranosti in usposobljenosti osnovnih organizacij ZK, ki je bilo v javni razpravi pred 6. sejo CK ZKS v vseh osnovnih organizacijah. Sočasno bo komisija oblikovala poročilo o svoji dejavnosti, ki bo obravnavano z drugimi poročili delovnih teles in OK ZK na programski seji občinskega komiteja. Na seji bodo ocenili tudi delo in problematiko INDOK centra občine Radovljica.

Delovna skupina občinskega komiteja ZKS Radovljica, ki je konec lanskega leta obiskala gozdarsko-kmetijsko zadružno Srednja vas v Bohinju, je izdelala poročilo s posnetkom stanja in razmer, ki bremenijo to kmetijsko delovno organizacijo. Poročilo je obravnavalo predsedstvo OK ZKS Radovljica v januarju in ugotovilo, da je bil upravičen predlog oz. pobuda za uvedbo začasnega delovnega varstva. Delovna skupina je naznala vrsto izredno težkih kršitev poslovanja in nezakonitosti, zato je predlagala tudi ustrezne ukrepe. O stanju GKZ v Srednji vasi je razpravljala tudi izvršni svet OS Radovljica in soglašal s pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja, da se uvede ukrep družbenega varstva in opravi kadrovske zamenjave.

Predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov Radovljica in sekretar sekretariata za občo upravo in družbene dejavnosti sta sklicala 21. januarja delovni razgovor s predsedniki in tajniki SIS družbenih in materialnih dejavnosti v občini Radovljica. Beseda je tekla o načrtih poročil o delu in izvrševanju programov SIS v letu 1982. Ta poročila bodo posredovali v javno razpravo v vse OZD sočasno, ko bodo razpravljali o svojih zaključnih računih.

Na drugi seji komisije za informativno dejavnost pri predsedstvu občinske konference ZRVS Radovljica prejšnji teden so presojali dosedanje izide akcije razširjanja revija Naša obramba in se dogovorili o pridobivanju novih naročnikov revije. Oblikovali so tudi program dela komisije za leto 1983.

V vseh osnovnih organizacijah ZK v radovljiški občini, pa tudi v delovnih telesih občinskega komiteja ZK, potekajo že od sredine januarja pospešene razprave o gradivu iz priloge Komunistična, ki se nanaša na organiziranost in akcijske sposobnosti osnovnih organizacij ZK, idejnopolično usposabljanje, sistem kadrovanja, prilagajanje novih oblik organiziranja v večjih delovnih organizacijah v takojmenovane stalne akcijske konference ZK. Razprave sodijo v okvir priprav na 6. sejo CK ZKS.

Do konca srednjeročnega obdobja 1985. leta bo predvidoma zgrajenih v občini Radovljica 401 zasebnih stanovanjskih hiš. Leta 1981 so začeli graditi zasebniki 75, lani pa 89 hiš. V letu 1983 je predvidena individualna gradnja 82 hiš, v letu 1984 94 in v letu 1985 61 stanovanjskih hiš.

Predsedstvo občinske konference ZRVS je že lani med drugim naložilo komisiji za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito, da pripravi predlog za primerne nagrade udeležencem - učencem 7. razredov osnovne šole na partizanskem taboru narodnega heroja Antona Dežmana Tončka. Te nagrade bodo podelili na prihodnjem taboru v letu 1983 najbolj zaslužnim mladincem in mladinkam.

Na predlog komisije za kulturo pri občinskem svetu ZSS Radovljica naj bi bili prispevki OZD in delovnih skupnosti podpisnic družbenega dogovora o organiziranju in financiranju prireditve po programu kulturne akcije za delovne kolektive tudi v letu 1983 do 100 zaposlenih 10 din na delavca, do 200 zaposlenih 8 din in nad 200 zaposlenih 7 din na delavca.

V januarju je Delavska univerza Radovljica odprla več novih oblik usposabljanja odraslih. Načrtujejo tečaj za pripravo na sprejemne izpite za vpis na višje in visoke šole, dopolnilne tečaje za kadre, ki so zaključili delovodske šole tekstilne in strojne stroke, gospodinske tečaje za snažilke, tečaje šivanja in krojenja, tečaje za skladiščnike in kot vsako leto tečaje tujih jezikov, higienskega minimuma in strojepisne tečaje.

Od okoli 1.100 krav molznic, kolikor naj bi jih po zadnjih statističnih podatkih bilo v sedmih kmetijskih farmah na Gorenjskem, jih je samo na družbenem posestvu v Poljčah 200. Čeprav je posestvo vzorno urejeno in vsaka krava daje v poprečju na leto kar 7.500 litrov mleka, se podobno kot drugod nenehno srečujejo s težavami. O tem je tekla razprava na OK ZKS Radovljica v pripravah na akcijsko konferenco ZK o kmetijstvu in živilstvu na Gorenjskem.

Za dejavnost delovnega organa pokrajinskega in okrajnega odbora OF pri Gorenjskem muzeju v Kranju, ki se ukvarja z zbiranjem gradiva in raziskovanjem zgodovine NOB na območju Gorenjske, je Kulturna skupnost Radovljica namenila od leta 1980 do 1982 skupaj nad 262 tisoč din. Z zgodovinopisjem NOB na območju radovljiške občine se ukvarja tudi kustos Muzejev radovljiške občine.

Komisija za kulturo pri občinskem svetu ZSS Radovljica je na januarski seji potrdila letošnji program kulturne akcije za delovne kolektive, ki bo od predloženega večji za okoli 20 prireditev, pri tem bodo imele prednost domače amaterske gledališke, zborovske in folklorne skupine. Izbor skupin bo opravila Zveza kulturnih organizacij Radovljica.

Letos mineva 12 let, odkar imajo v prostorih stare sirarne v Stari Fužini odprto stalno muzejsko zbirko sirarstva in planšarstva v Bohinju, ki so jo strokovno uredili in postavili delavci Gorenjskega muzeja iz Kranja. Stavba je last tamkajšnje krajevne skupnosti, ki skrbi tudi za vzdrževanje oz. varstvo zbirke ter za vodnika. Del sredstev za dejavnost je vseskozi prispevala Kulturna skupnost Radovljica. Vse kaže, da zaradi vlage in neustreznih prostorov ta zbirka ne bo mogla več obstajati v stari stavbi. Zato so že stekli razgovori med muzejskimi in krajevnimi predstavniki o premestitvi zbirke in določitvi statusa takšnega muzejskega oddelka.

V okviru programa sodelovanja med pobratenimi kulturnimi društvoma Anton Umek-Okiški iz Boštana pri Sevnici ter DPD Svoboda Rudi Jedretič Ribno so prejšnji teden gostovali pevci in folklorna skupina z godcem na citrah iz Boštana. V soboto, 22. januarja, zvečer so nastopili v kulturnem domu na Bohinjski Beli, v nedeljo 23. januarja, popoldne pa v domu Partizana v Zgornjih Gorjah.

Spodbudno kulturno sodelovanje in delovanje kulturnih delavcev radovljiške in jeseniške občine se kaže na številnih področjih, zlasti v gledališki in likovni dejavnosti. V januarju sta spet razstavljala v radovljiški občini dva priznana likovnika-člana jeseniške likovne skupine DOLIK. Rudolf Arh se je predstavil s svojimi deli v poslovnih stavbah skupnih služb v LIP Bled na Bledu, Branko Čušin pa v razstavnom prostoru Almire Radovljica v graščini Grimšče na Bledu.

ČISTO OKOLJE ...

V zvezi s člankom v prejšnji številki ŽELEZARJA »Zakaj bolj ne skrbimo za čisto okolje?« bi radi širšo javnost seznanili z okoliščinami za kritične primere in našimi stališči.

Temeljna organizacija Komunalne službe komunalnega podjetja KOVINAR Jesenice odvažajo odpadke. Odvoz poteka po veljavnem odloku, ki ga je Skupščina občine Jesenice po poglobljeni razpravi sprejela v novi vsebini v preteklem letu. Temeljna organizacija ima med drugimi tudi zaradi te dejavnosti status organizacije posebnega družbenega pomena.

Ni mogoče zanikati, da je prevrnjene oz. poškodovane koške za smeti treba čimprej, najbolje pa takoj usposobiti. Poškodovan pa ni samo ta košek, ki je fotografiran - naš delavci morajo skoraj dnevno nameščati in popravljati koške. Da pa je ta ostal prevrtnjen, je nedvomno naša krivda.

Pri novih vselitvah je ustaljen običaj, da se zaradi večje količine odpadkov namesti zadostno število posod za odpadke. To pri stolpnici Titova 47 brez naše krivde ni bilo narejeno. Na to je pravilno reagirala krajevna skupnost Plavž in smeti smo še istega dne odpeljali in postavili

ustrezno posodo za večje odpadke. Napaka je nastala zaradi tega, ker upravljaletc stavbe ni pravočasno nabavil in postavil, oz. naročil zadostne količine posod.

Glede smeti za trgovino Kovinotehne Celje pa je treba povedati, da veter ne more gospodariti z odpadki, če so le-ti v standardnih 80-litrskih posodah, ki so zaprte. Če število posod ne zadošča, je po veljavnem odloku hišni svet dolžan nabaviti dodatne posode, če so dotrajane, pa namestiti nove.

Naš interes je, da odpadke čimbolj v redu odvažamo in s tem prispevamo svoj del k ohranitvi čistega okolja. Želimo pa opozoriti na to, da smo za čisto okolje poleg organizacij, ki si posebej prizadevajo na tem področju (krajevne skupnosti, turističnega društva idr.) najbrž zainteresirani vsi občani in da moramo temu cilju slediti tudi kot uporabniki.

Menimo, da so tudi taki članki, kot ga je napisal Jože Mrovlje, ustrezni pozivi k ohranitvi čistega okolja.

TOZD Komunalne službe

načrte za delo, ki ga moramo opraviti, vendar vsega ne naredimo tako, kot bi morali. V zadnjih dveh letih se je zaradi boljšega sodelovanja s krajevno skupnostjo stanje precej izboljšalo.

Uspešno smo uredili 400 m jezerske obale, obnovili spomenik na Straži, zgradili objekte za razgibavanje, uredili ploščadi v centru Bleda. Skupaj s krajevno skupnostjo Bled smo uredili sprehajalno stezo pod vilo Bled.

Akcija »očistimo Bled« je tudi letos lepo uspela, k čemur ste pripomogli tudi vi, mladi, učenci šole.

IN KAKŠNI SO VAŠI NAČRTI ZA NAPREJ?

Nadaljevali bomo z urejanjem obale in z ureditvijo različnih zemljišč. Obnovili bomo cesto od grajskega kopališča do hotela Toplice, uredili stara jedra naselij in postorili še marsikaj drugega. Naša največja želja je, da bi rešili problem parkirnih prostorov.

Želimo si, da bi tudi prebivalci Bleda in okolice bolj skrbeli za lepše okolje. V to akcijo se morate vključiti tudi vi, mladi. Želimo si, da bi bila vez med turističnim društvom in turističnim podmladkom na vaši šoli še naprej tako trdna in uspešna kot je sedaj.

Zahvalili smo se za zanimiv in pri srčen pogovor z željo, da se bomo še srečali.

Bojana Grilc in Helena Kavaš, literarno-novin. krožek
OŠ prof. dr. J. Plemlja Bled

POHVALE ZA GOJITEV ROŽ IN VARSTVO OKOLJA

POHVALE STANOVALCEM NA ULICI TONETA TOMŠIČA

Za posebno prizadevanje v akciji »lepe rože in varstvo okolja« so od turističnega društva Jesenice prejeli pohvale naslednji stanovalci: Tone BOHINC, Marija ČUFAR, Ivica ČUK, Friderik KODER, Tone KORANTAR, Vinko KORANTAR, Meta in Jože MAJETIČ, Pavel MRAVLE, Drago POGAČAR, Kristina SOKLIČ, Pepca ŠOREN, Jožica SODJA in Tončka TAVŽELJ.

Z ulice DOBRAVSKA, SAVSKA, PIONIRSKA in STRELSKA so prejeli pohvale naslednji prebivalci: Štefka CVETIČIČ, Leopold KASTELIČ, Ivanka LUKEŽ, Neno MOLOŠEVIČ, Ana MULEJ, Marija NOČ, Peter OBID, Gusti ROZMAN, Majda RUGELJ, Vida ZUPAN in Alojz ŽAKELJ.

B. B.

POHVALE STANOVALCEM NA ULICI MARŠALA TITA

Pohvale za posebno prizadevanje v letu 1982 v akciji »lepe rože in varstvo okolja« so od Turističnega društva Jesenice prejeli naslednji stanovalci Ceste maršala Tita.

Mara ANTONIČ, Francka BAVDAZ, Karla BOGATAJ, Francka BOHINJC, Marija BREGANT, Mirko ČOVDIČ, Ivica EVZAVEC, Greta GERDEJ, Ivanka GRILC, Silva GROBOTEK, Draga FOZAL, Majda HORVAT, Marija JERMAN, Anica JERŠIN, Mile KLOPČIČ, Marija KOBE, Cilka KORDEŽ, Danica KORITNIK, Milka KRAMAR, Anica KREK, Marija KUNSIČ, Ida MAZOVEC, Jovanka MESIČ, Anica PETERNEL, Francka PETERNEL, Ivanka PIBERČNIK, Bernard PINTAR, Draga RABIČ, Stojadinka SEDLAREVIČ, Silva SIMIČ, Tončka STARE, Ana VIHAR, Vera ZUKIČ, Hilda ŽLOGAR, Anica ŽNIDAR in Tilka ŽVAN.

B. B.

SREČANJE S PREDSTVNIKI TURISTIČNEGA DRUŠTVA NA BLEDU

Članice literarno-novinarskega krožka smo obiskale predstavnike Turističnega društva Bled. Predsednik društva Bogdan Šanca in tajnik Franc Šnid sta nam povedala veliko zanimivega.

MEMO, DA VAŠE TURISTIČNO DRUŠTVO ZELO USPEŠNO DELUJE, KAR DOKAZUJEJO NAGRADE, KI STE JIH DOBILI V ZADNJIH LETIH. NAM LAHKO KAJ VEČ POVESTE O TEM?

Letos slavi naše turistično društvo 30-letnico svojega pojavnega delovanja. Deluje pravzaprav že več kot 30 let, toda šele leta 1953 se je bolj uveljavilo. V teh letih je bila naša glavna naloga skrb za ureditev in varstvo okolja. Da smo svoje naloge zares skrbno opravljali, dokazujejo nagrade, ki smo jih dobili, in sicer več kot sto. Povedala vam bova nekaj več o nagradah in priznanjih, ki smo jih dobili v zadnjih dveh letih.

Leta 1981 smo dosegli prvo mesto v akciji »turistična izvidnica«. Komisija je ugotavljala, kdo ima najboljšo

turistično ponudbo. Istega leta je Gorenjska turistična zveza organizirala tekmovanje za najbolj urejeno mesto. Takrat smo bili drugi. Leta 1982 pa je bil Bled proglašen za najbolj urejen kraj na Gorenjskem. Tudi v akciji »izbiramo najbolj prizadeven kraj v Sloveniji« smo bili najuspešnejši. V akciji Turistične zveze Jugoslavije »ureditev turističnih krajev v Jugoslaviji« je bil Bled zopet visoko uvrščen, takoj za Plitvicami. Prejeli smo tudi zlato plaketo na zboru gostinskih delavcev v Portoržu, poleg tega pa še diplomu Turistične zveze Jugoslavije kot priznanje za 30-letno delovanje.

KAKŠNO JE VAŠE MNENJE O UREJENOSTI BLEDA?

Prav gotovo bi se dalo še marsikaj izboljšati. Vsako leto pripravljamo

ANONIMNO PISMO V ZVEZI Z OCENJEVANJEM ROŽ IN OKOLJA

Turistično društvo Jesenice je prejšnji teden, 28. januarja, prejelo anonimno pismo z naslednjo vsebino: »Z vašim ocenjevanjem rož se ne strinjam in se čudim, da ste spregledali vrt pri Šlibarju v ulici Viktorja Kejžarja. Da ste ocenili hišo v sosesčini, se pa tudi čudim. Komisija naj drugič bolje ogleduje!«

Pri Turističnem društvu so zadevo takoj pregledali in ugotovili, da bosta Marija in Franc Šlibar na cesti Viktorja Kejžarja 33 prejela višji rang priznanja od doslej objavljenih

pohval v Železarju. Ta priznanja pa se dajejo vsako leto na letni skupščini, ki je običajno v mesecu marcu. Imenovana bosta prejela pisno priznanje, razen tega pa je bil Franc

slikan ob svojih rožah in bo pred začetkom skupščine poleg drugih predstavljeno z diapozitivom kot vzoren primer gojitelja rož.

Takšno je pojasnilo za ta konkreten primer. Že ko smo pričeli objavljati imena, je bilo pojasnjeno, da se za ta prizadevanja dajejo pohvale, ki jih objavljata Železar in radio Triglav Jesenice, da pa bodo pisna priznanja in značke, ki so najvišje priznanje, podeljene na letni skupščini.

V zvezi s tem naj povemo, da je Turistično društvo Jesenice hvaležno za vsak predlog, pripombo in pomoč pri ocenjevanju, ker kljub temu, da v ocenjevalni komisiji deluje precej članov, ni vedno mogoče prav vse videti in natančno oceniti.

Za pripombo se turistično društvo kljub anonimnosti zahvaljuje.

B. B.

SVEČANOST NA KARAVLI EDVARD KARDELJ-KRIŠTOF NA TROMEJI

V soboto, 29. januarja, so na karavli na Tromeji pripravili spominsko svečanost ob 73-letnici rojstva Edvarda Kardelja-Krištofa, po katerem se imenuje karavla. Na prostoru pred karavlo, kjer stoji poprsni kip Edvarda Kardelja, so se poleg predstavnikov JLA, družbenopolitičnih organizacij in graničarjev zbrali tudi ugledni gostje, med njimi zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc, član sveta federacije Ivan Maček-Matija, predsednik skupščine SRS Vinko Hafner, članica CK ZKS Marija Zupancič-Vičar in drugi.

Navzoče je najprej pozdravil predsednik Skupščine občine Jesenice Franc Brelih, o življenjski poti Edvarda Kardelja in o njegovem velikem prispevku pri gradnji socialistične samouprave Jugoslavije pa je spregovoril namestnik komandanta ljubljanskega armadnega območja Vinko Šunjar. Poudaril je veliko Kardeljevo delo pri razvoju znanstvene socialistične misli, ki jo je vtkal v izgradnjo političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Edvard Kardelj je delal in ustvarjal skupaj s tovarišem Titom v najburnejšem obdobju nove jugoslovanske zgodovine. Vinko Šunjar je med dru-

gim tudi poudaril, da so pripadniki JLA vedno razumeli in upoštevali njegove nasvete, ki jih je dajal. Med drugim je svetoval, da v skrbi za modernizacijo in razvoj nikakor ne pozabimo na družbenopolitični pomen naše armade, ki mora biti tudi naprej eden od nosilcev našega revolucionarnega gibanja in stremeljenja.

Nasveti in misli Edvarda Kardelja so vgrajeni v razvojne programe v JLA in žive v vseh delovnih sredinah pripadnikov JLA, vojaških enotah in ustanovah ter v življenju in delu graničarjev, tudi na karavli na Tromeji, ki s ponosom nosi njegovo ime.

Na proslavi so podelili knjižno nagrado, delo Edvarda Kardelja: Zveza komunistov Jugoslavije, graničarju Stojanu Momiču za doseganje izrednih rezultatov pri vojaškem urjenju in družbenopolitičnem delu. Za lep in pester kulturni program so poskrbeli učenci osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica in vojaki na karavli. Udeleženci so si ogledali karavlo, kjer je tudi zelo lepo urejena Kardeljeva spominska soba. Iz zbirke Kardeljevih knjig mladi graničarji črpajo znanje na družbenopolitičnem in drugih področjih.

Edvard Kardelj je rad zahajal k graničarjem na karavlo na Tromeji, kjer je v lepem naravnem okolju našel mir in sprostitve. Zanj so ga graničarji v svoji sredi pozdravili novembra leta 1977. Karavlo na Tromeji so pomenovali po Edvardu Kardelju-Krištofu na slovesnosti ob dnevu graničarjev 15. avgusta leta 1979.

J. R.

SEJA PREDSEDSTVA KO ZRVS BLEJSKA DOBRAVA

Zadnja seja krajevne organizacije ZRVS na Blejski Dobravi je dokazala, da je uspešno delo rezervnih vojaških starešin pogojeno s skupinskim delom in načrtovanjem sleherne skupne akcije ter sprotno analizo izvršenih nalog.

Čeprav deluje organizacija RVS na Blejski Dobravi komaj leto dni, so že dosegli nekaj zelo pomembnih rezultatov. Posebej se je izkazala komisija za družbeno dejavnost, SLO in družbeno samozasčito. Množična udeležba na strelskih tekmovanjih, spominskih pohodih in proslavah v občini in tudi izven nje nam dokazuje, da so bili RVS množično angažirani.

Ugodno so člani ocenili tudi delo informativne komisije, čeprav so izrazili željo po še večji prisotnosti aktivnosti RVS v sredstvih javnega obveščanja.

Program strokovnega usposabljanja in idejno-političnega izobraževanja je bil realiziran, čeprav pri tem komisija za strokovno usposabljanje in idejno-politično izobraževanje ni imela dosti dela, ker se je program izvajal v KO RVS Javornik-Koroška Bela.

Komisija za kadrovske in splošne zadeve bo morala v prihodnje posvetiti vso pozornost pridobivanju novih članov, ki sicer niso člani RVS, so pa po funkcijah na pomembnih mestih v SLO in družbeni samozasčiti. S takim načinom se organizacija RVS odpira navzven, je pa to tudi neposredna oblika podružbljanja SLO in družbene samozasčite.

Obširno so spregovorili tudi o prostorskih težavah, ki bodo nastopile zlasti pri izvajanju strokovnega programa in idejno-političnega izobraževanja. Prostori oz. zgradba družbenopolitičnih organizacij na Blejski Dobravi že na zunaj kaže zelo klavno podobo, da o njeni notranjosti niti ne govorimo, zlasti o dvorani, ki je do skrajnosti zanemarjena.

Člani predsedstva RVS so tudi obširno spregovorili o nekaterih pomanjkljivostih delegatskega sistema v krajevni skupnosti. Predsednik komisije za informiranje je prav tako kritično ocenil delo delegatov sveta KS in SZDL na Kočni, ker se od njih ne more dobiti nobenih pojasnili ali informacij, ker, kot sami trdijo, se ne udeležujejo sestankov v KS in SZDL. Na seji so ugotovili, da na Blejski Dobravi zelo dobro delujejo

gasilci, TVD Partizan in katoliška verska skupnost.

Nadalje so na seji sklenili tudi, da bo pred letno skupščino še seja predsedstva RVS, na kateri bodo obširno spregovorili o programu dela in priporočilih na letno skupščino.

J. Urh

VEČER S POLONO ŠKRINJARJEVO

Zveze kulturnih organizacij, knjižnica A. T. Linhart in kulturno društvo Radovljica organizirajo v torek, 8. februarja, ob 18. uri v dvorani KUD Radovljica v radovljiški graščini VEČER S POLONO ŠKRINJARJEVO, mlado pisateljico iz Lancovega, ob izidu njenega prvenca PAVLA. Gost večera bo pisatelj Ivan Potrč, urednik Prešernove družbe, pri kateri je PAVLA izšla.

Odlomke iz PAVLE bodo brale Maruša Avguštin, Alenka Bole Vrabec, po katere zamisli bo tudi potekal večer in Alenka Weithauser, slovenske ljudske pesmi pa bosta na citre igrali in peli Helena Vidmar in Melita Jelen.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Lewis PATTEN: **Okostja bizonov**. — Prešernova družba 1982.

Ne spominjam se, da bi bil v tej rubriki že kdaj posebej pisal o westernu ali indijanarici. Pravzaprav pa že nekaj let nisimo dobili prevoda iz tega žanra. Zdi se mi, da zadnje čase nasploh poenjuje zanimanje za Z. Greya in K. Maya. Pred dvema-tremi desetletji je bil Karl May vseskozi na vrhu »top lestvice« najbolj iskanih knjig, — ne samo v naši knjižnici, pač pa tudi drugod. Zdaj ga berejo redki. Nekaj se je spremenilo v ljudeh — nekaj se je spremenilo v vzgoji, to je očitno. Vendar je res, da filmski westerni še vedno privabljajo občinstvo. Morda je tako, da je film prevzel določeno funkcijo, ki jo je imela prej tovrstna književnost.

Torej, roman **Okostja bizonov** niso klasična indijanarica. Ta roman ima skupno s Karlom Mayem samo snov. Izšel je v zbirki Ljudska knjiga, vendar nima spremne besede. O avtorju ne vemo ničesar. Zelo verjetno se mi zdi, da je bil izvirnik napisan v zadnjih 20. morda celo v zadnjih desetih letih: opazni so vplivi novjših literarnih in filmskih del.

Karla Maya sem bral v osnovni šoli, od Z. Greya sem prebral samo **Jezdece škrlatne kadulje**. Nisem ljubitelj filmskih westernov, in vendar sem jih videl že toliko, da se mi v spominu zlivajo v enega samega. V čem odstopa pričujoči roman od šablonskih romantičnih predstav, ki nam jih vsiljuje (kot radi izjavljamo, vendar morda v resnici sploh ne gre za vsiljevanje) producenti tovrstne plaže? Ne bi rad pogreval moralističnih obsodb kliča — koliko smo jih že lahko prebrali? — kaj bi opozoril na dejstvo, da se v moderni filmski industriji menda vedno producira za določeno publiko. In če gre za westerne — v glavnem za otroke določene starosti, na določeni stopnji duševne (čustvene, spolne) zrelosti. Temu primerni so kličjeji, ki jih ti filmi uporabljajo — in kajpak se zdijo odraslemu bralcu otročji. Verjetno na otroka najbolj močno vplivajo liki, ki so »podobni« njegovim lastnim neizoblikovanim, meglenim in hkrati s silovitim libidom nabitim predstavam.

Zdaj govorim kajpak o znanih črno-belih likih, ki so po mnenju mnogih značilni za kličasto množič-

no umetnost. Če hočete delovati na množice, se morate obračati na njihovo podzavest, morate prebujati temne sile v njih, morate uporabljati preskušene kličjeje. Če to velja za demagogijo v politiki — zakaj ne bi veljalo za literarne izdelke, ki naj bi »osvajali srca množice«?

Kot rečeno, pa je pričujoči roman daleč od te poetike. **Okostja bizonov** so konec koncev kljub vsemu pustolovski roman, hkrati pa tudi zgodovinski roman, saj je romaniopisec nedvomno upošteval zgodovinska dejstva, nemara celo v nekaterih nadrobnostih. Gre za primer genocida v pionirskem obdobju zgodovine Združenih držav. Kdo je pravzaprav kriv za genocid, kadar pride do njega? Zločinski politiki, zaslepljeni zasebniki? Brezdušni izvajalci ekonomske moči ali abstraktna zgodovina? Zakoni družbe, vsi in nihče? Realistični pisatelj iz konca prejšnjega stoletja bi v skladu s svojo ambiciozno doktrino dejansko poskušal raziskati mehanizem zgodovine, ozadje dogodkov, ki jih nekateri knjižijo kot slavno (ali pa vsaj romantično) preteklost, drugi spet kot zločin ali kot zgodovinsko nujno.

Pattnov roman je skromnejši; omejuje se na prikaz dogodkov na terenu, pri čemer se poslužuje pripovedne tehnike, kakršno poznamo prvotno iz filma: dejanje prehaja iz enega nosilca na drugega, posamezni junaki ali skupine junakov kakor v štafeti prevzemajo (povzemajo) nit zgodbe — prihajajo zapovrstjo v žarišče. Indijanci iz plemena Saje-nov so se samovoljno odločili, da bodo zapustili vsiljeni jim rezervat, kjer zaradi neprimerne podnebja množično umirajo, in so se napotili na sever, v svoja prejšnja lovišča. (V resnici, kot se je izkazalo po cinični logiki zgodovine: v večna lovišča.) Ta pohod bi nas lahko spominjal na beg Izraelcev iz Egipta; za prizadete belce pa je bil to kajpak roparski in morilski pohod.

Patten ne govori o plemenu na eni in o civilizaciji belcev na drugi strani, pač pa o posameznikih. Med belci je izbral nekaj vojakov (ki naj bi preprečili prodor Saje-nov na sever), razen njih pa še dva civilista, ki sta se nehote znašla na bojni črti: rančerja, ki so mu Sajeni pobili družino; pa še nekdanjega lovca na bizone, ki je nekoč sam živel med Sajeni in je z njimi krvno povezan, saj je pri njih pustil sina — zdaj pa je v spopadu s taistim plemenom zgubil najbližjega sodelavca. Prav

lahko bi se zgodilo, da bi v teh bojih ubil sina ali da bi sin ubil njega. — Med Sajeni je nosilka zgodbe mlada ženska, ki so ji beli vojaki že prej pobili vse svojece, zdaj pa se ji bo zgodilo isto.

Zdi se, da bi za ta roman lahko uporabljeno uporabili Bahtinov izraz polifoni roman. (Ruskega teoretika Bahtina sem v teh zapisih že večkrat omenil). Polifonija oziroma mnogoglasje v romanu pomeni nekako tole: pisatelj naj bi v romanu prepustil besedo posameznim likom, ki zastopajo različne ideologije. Patten je storil dejansko nekaj podobnega. Kadar opisuje dogajanje v indijanskem taboru, govori dosledno z njihovega stališča; kadar opisuje njihove sovražnike, se z isto zavzetostjo vživlja v njihov »prav«.

Kabinetni teoretiki so kdaj že prosto po Heglu napovedali (oziroma: registrirali) konec romana. Mišljen je kajpak roman po šabloni taistih teorij, ki govorijo o »romanesknem junaku«, o »polomu evropskega subjektivizma« ipd. — kar vse uporabljajo v svojih spisih tudi naši kritiki, ki izhajajo iz istega seminarja. Zanimivo je, da so vzhodnjaški disidenti bolj imuni za dokončnost takih teorij: podobno kot se je češki pisatelj Kundera izrekel proti veljavnosti (zase) teorij novega romana, se je tudi Solženicin uprl prepričanju, da je roman kot zvrst mrtev. Solženicin se pri tem opira prav na Bahtina in na mnogoglasje, ki je dejansko nekakšno omogočanje pluralizma ideologij v romanu. Prav v polifoniji naj bi bila po Solženicinu prihodnost romana. Seveda pa je roman po Bahtinu zelo posvetna, plebejska zvrst. V njem naj spregovorijo ideje časa: v tem je njegova posebnost, v tem so njegove šanse. Gre za angažiranost, ki pa ni enosmerna.

Pričujoči roman morda nehoti potrjuje Bahtinove zamisli in jih delno uresničuje. In te zamisli se kažejo kot plodne. Tak roman omogoča, da pride do besede nadideološka resničnost (ki pa vsebuje človeške resničnosti nasprotujočih si posameznikov). Hkrati pa je tak roman učinkovit, berljiv: v bralcu zbujajo živ interes za posamezne like. In tako je ta primerek nizke in propadajoče zvrsti v bistvenih potezah zelo podoben najbolj zvišeni zvrsti na vrhuncu razcveta: starogrški tragediji. Dejansko se **Okostja bizonov** nekje iztekajo v čisto tragičnost.

Marko Hudnik

DOVJANI ŽELIMO BOLJ UREJEN PREVOZ

Na relaciji Dovje—Jesenice in nazaj se redno vsak dan vozim z avtobusom že od leta 1967, vendar je ta vožnja iz leta v leto slabše urejena. Pred leti smo uporabljali mesečne (dijaške) karte z neomejenim številom voženj. Ko so te karte ukinili, so prišle v uporabo karte z datumi, ki jih je voznik avtobusa črtal pri odhodu in pri povratku.

Z uvodbo bencinskih bonov se je povečala gneča v avtobusih, s tem pa tudi druge nevedčnosti. Ta čas so bile za mestni promet uvedene letne karte, celo z neomejenim številom voženj, za nas, ki se vozimo iz Doline, pa nič. Vendar to ni najhuje. Huje je to, da avtobus iz Mojstrane, ki naj bi peljal skozi Dovje ob 5.23, večkrat pelje mimo, ker je voznik malo potegnil spanje. To razumem, saj se mu vsak drugi dan vožnja konča ob 22.30, toda to ni edini avtobus, ki pelje skozi Dovje. Tu je še tako imenovani »spalnik« iz Rateč, ki na avtobusni postaji Dovje ne ustavi, čeprav je tam včasih 31 potnikov (17. 1. 1983) ali 24 potnikov (18. 1. 1983), avtobus

»spalnik« pa na pol prazen, ker baje nima sprevoznika. Sprevoznik baje do Kranjske gore opravila svoje opravilo na enem avtobusu, od Kranjske gore naprej pa na drugem avtobusu. Ali ni mogoče, da bi sofer v »spalniku« nadomestil sprevoznika? Če to ni mogoče, predlagam INTEGRALU TOZD Potniški promet Jesenice, da zaposli še enega sprevoznika, ki ga ob pomanjkanju delovnih mest verjetno ne bo težko dobiti. TOZD bo pokrival te stroške s potniki, ki jih pusti »spalnik« in se nato pregnetejo v avtobusu za Ljubljano ob 6.30, ob zamujenih dneh.

Upam, da se bo to vprašanje ugodno rešilo za nas potnike z Dovjega. Želimo si odgovora v glasilu Železar.

OSREDNJA PROSLAVA OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Osrednja občinska proslava ob Prešernovem dnevu — kulturnem prazniku Slovencev, bo v kulturnem domu na Breznici v organizaciji DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica v soboto, 5. februarja ob 19.30.

Na proslavi sodelujeta: moški pevski zbor SPD JEPJA BAŠKO JEZERO iz Loča na Koroškem — Avstrija in tamburaški orkester iz istega kraja.

IZ ZBOROVSTVA V RADOVLJIŠKI OBČINI

Če površno premislimo, se nam zdi, da v življenju pevskega zborovstva ni posebnih razlik. Vadijo, nastopajo doma in drugod, se borijo z različnimi težavami, nadaljujejo tradicijo bogate slovenske pevske kulture (praviloma so iz krajev, kjer je ta vedno uspevala, kljub sušnim obdobjem) — vendar so to le osnovne skupne značilnosti.

Pa je vsak zbor kot organizem, ki se v danih okoliščinah razvija po svoje, se jim prilagaja po svoje in živi svoje življenje. Mnogo je stvari, ki povzročajo razlike med zbori. Če imajo temeljne možnosti za delo — vaje in nastope, potem so odločilne sposobnosti pevcev, predvsem pa strokovna in umetniška moč dirigenta. Ta da zborom tisto izvajalsko moč, ki jih potegne iz poprečja. Razlika je tudi v tem, da je poprečje za nekoga velik uspeh, za drugega zadovoljevanje.

Vsiljuje se primerjava s šolstvom, kjer je ves čas prisotna dilema, kako delati, da bodo deleži vzgoje in izobraževanja enaki za slabše, boljše in nadarjene učence. Kako doseči v ljubiteljski kulturi, da ne bo misel, **važno je sodelovati**, glavno vodilo? Razlike med slabšimi in boljšimi bodo vedno. Zdi se pred dejstvom največkrat zatisnemo oči in ušesa, največkrat tudi usta. Ponekod so se otrsli te napake. Tako so na Primorskem zbor razdelili v več kakovostnih razredov, s čimer pot navzgor se ni nikomur zaprt. Najbolj prav in tudi najbolj enostavno bi bilo, da bi se dirigenti zavedali svojih zmoglosti, v njihovem okviru usmerjali zborovno pot in svojih pevcev ne slepili z nezdravo konkurenco, ko bolj ali manj upravičeno kažejo na napake drugih zborov, o svojih pa so tihi, ali se jih niti ne zavedajo. **Prava pot bi bila, da bi se vsak zbor trudil doseči svoj maksimum.** Potem ne bo več treba metati vsega v en koš. Zdi pa v glavnem hvalimo vse, dostikrat tudi nobenega. In to iz bojazni, da bi kdo ne bil prizadet. Resnično gre za občutljive zadeve, vendar nikakor le v škodo slabših, ampak tudi tistih, ki si pohvalo zaslužijo tudi po strožjih merilih.

Prav gotovo bodo te besede spodbudile razna razmišljanja, kakor pač kdo doživlja vse tisto, kar spremlja naše zborovstvo. Zapisane so tudi kot uvod k izviru iz kronike dveh zborov iz radovljiške občine, k poskusu prikaza poti, po kateri si ob prizadevanju oblikovati sebi primeren podoben dobrega ljubiteljskega postvarjanja, zračnega z okoljem, v katerem delujeta.

Mnogi naši kraji se ponašajo z več desetletji staro kulturno dejavnostjo. Ponekod so peli, druge muzicirali ali igrali na odrskih deskah, marsikje pa imeli vse te tri najbolj običajne zvrsti množične ljubiteljske kulture. Žal je že mnogo tega utonilo v pozabo, le redki so uspeli dolgoletno delo vaških in tudi mestnih društev na podlagi dokumentacije popisati in ohraniti.

Najbolj trdoživi so bili zbori, slabši časi pa so prišli za igralske družine in nekatere godbe. Vzrokov ne kaže posploševati, saj se razlikujejo od kraja do kraja.

V Podnartu se je vedno pelo in veliko igralo. Zdi se občasno recitira, stalno pa pri DPD Svoboda deluje le moški zbor. Ko se je začelo leto 1982, je bil zbor v svoji 17. sezoni. Ob ustanovitvi so vanj vstopili prav mladi pevci, tako da tudi tisti, ki so mu ves čas ostali zvesti, še zdaj ne dvigajo kaj dosti poprečne starosti. Zbor se je sproti dopolnjeval in še pomlajeval. Zdi se številčno najmočnejši v radovljiški občini. To in načrtno delo (redne vaje, vsako leto nov koncertni spored) bi se z leti morale obrestovati. Nujnosti takega načina dela se zavedata vodstvo in zbor kot celota, hkrati pa v tem ne pretiravata, saj namenoma ostajata v mejah, ki zagotavljajo dostojno raven petja, hkrati pa zdravo, privlačno tovariško družabnost. Zato pri vstopu v zbor ni nobenih meril in omejitev. **Le volja za delo in nekaj poslušala!**

V začetku leta smo ob letnem sporodu še posebej vadili za koncerte Prešernovih pesmi, ki so bili v načrtu skupaj s kroparskim zborom. Slovenski skladatelji so radi segali po Prešernovih besedilih in številna so uglasbena večkrat. Izbrali smo štiri pesmi v dveh različnih glasbenih upodobitvah. **Zdravljico** sta napisala Benjamin Ipavec in Stanko Premrl, **Pod oknom** Jurij Fleišman in Anton Hajdrih, **Strunam** Davorin Jenko in Kamilo Mašek, **Soldaško** Kamilo Mašek in Pavel Šivic. Na koncertih v Kropi, Podnartu, Radovljici in jeseni v cerkvi sv. Marka v Vrbi sta bila oba zbora skupaj na odru in izmenjaje pela te pesmi, povezane s kratko besedno oznako razlik v glasbeni govorici. Podobne predstavitve in primerjave Prešernovih pesmi najbrž še ni bilo, zato je bila za poslušalce toliko bolj zanimiva.

Godbe in zbor se srečujemo tudi na pogrebi. Prve imajo to sodelovanje menda precej urejeno v okviru de-

lovnih organizacij. Pri zborih je to drugače; gre bolj za naključne, a v glavnem nič manj pogoste obveze, ki jih rešujejo bolj ali manj načelno. Na splošno velja, da gre za tiste trenutke na človekovi poti, ko je zares težko odreči pomoč.

Podnartovski zbor se — s kakšno izjemo — drži načela, da poje v krajevni skupnosti. Tako je pri pogrebi pel v letu 1982 večkrat v Podnartu in Otočah, po enkrat pa v Ljubnem, na Dobravi in v Radovljici.

Pevci se radi spominjajo tiste lepe zimske nedelje, ko so 21. februarja peli na prireditvi za udeležence pohoda na Stol. Po uradnem delu, kjer je pesmi s harmoniko spremljal Franci Solar, je bilo prepevanja veliko še v Valvasorjevem domu, pa še jutraj in popoldne pri Trebušniku.

Med nastopi ob koncu zime sta bila proslava ob dnevu ženske v Podnartu in skupni koncert z zborom iz Zasipa. Prav s tega zadnjega je ostal tudi spomin na nesporazum, ki so ga zagrešile spremene besede. Rečeno je bilo: »Izbrali smo take pesmi, da bi bile naše najboljše.« Mišljeno je bilo tako, da bi bile najboljše od tistega, kar premoremo. Razumljeno pa je bilo, da bi naj bile boljše od pesmi domačega zbora. Nesporazum je bil zgoljen, toliko lažje, ker je zbor iz Zasipa s to sezono stopil z dirigentom Janezom Boletom na pot, ki je bila hitra bližnjica iz slovenskega (ne le občinskega) poprečja.

Aprila je zbor najprej skupaj z radovljiško recitacijsko skupino gostoval v Bohinjski Bistrici, potem pel na partizanskem mitingu v domačem kraju in bil med zbori, ki so bili izbrani za koncert Pevske zveze Gorenjske 16. aprila v Kranju. Vmes se je vneto ukvarjal z novimi pesmimi, pozdravil magistrski izpit peva Andreja, meril nove obleke, se prijavil za radijsko tekmovanje, tri pevce izgubil zaradi odhoda k vojakom, obžaloval odsotnost solista zaradi operacije in se veselil Tonetovega prihoda od vojakov.

Pred prvim majem je gostoval na proslavi Gorenjskega tiska v Kranju, na sam praznik pa skupaj s kroparskim zborom na tradicionalnem delavskem shodu ob Sobčevem bajerju pod Lescami. V prvi polovici maja so imeli pevci zadrego; saj so ob vajah opravili veliko dela s pravico srečelova in veselice, s katerima so želeli »pozdraviti« družveno blagajno. Vsi trdijo, da se bodo vedno veselili spomina na ta 15. maj 1982. Na vajah po njem je bilo veliko zadovoljstva, a že tudi novih priprav za letni koncert. Prišle so nove koncertne obleke, narejeni so bili novi praktikabli, zbor je pilil še vedno oglate nove pesmi, opravil generalko v Podblici in drugi dan junija opravil snemanje za radijsko tekmovanje. Zanj je skladno z natečajem pripravil tri ljudske pesmi — eno znano koroško, pa skoraj nepoznano z Dolenske in še prvo izvedbo gorenjske s področja Ribnega. Pevci so se zavedali, da morajo od strokovne tekmovalne žirije pričakovati marsikakšno kritično besedo. Vendar to ne sme biti vzrok, da bi se odrekli sodelovanju in se s tem po nojevo ognili kritiki.

Letni koncert je bil lep dogodek, dostojen zaključek sezone in organizacijsko dobro pripravljen. Dvorana je bila tega 12. junija polno zasedena in so številni poslušalci morali stati. Sledila je še vaja s kratko strokovno razčlenitvijo pevskega dela koncerta in obvezni piknik z družinami pevcev.

Premor do nove sezone je najprej pozivila Tonetova fantovščina, najbolj vneti so prepleskali in preuredili pevsko sobo, za petje v zboru pa navdušili še nekaj novih pevcev. Sedem takih je hodilo na prve jesenske vaje, a so trije drug za drugim odpadli; obdržali so se štirje. Tistim v vojaški uniformi sta se pridružila še dva, tako da ima zbor trenutno med vojaški pet svojih članov. Večino vaj od septembra do novega leta je torej obiskovalo 25 pevcev: 6 prvih tenoristov, 5 drugih tenoristov, 7 prvih basov in 7 drugih basov. Z vojaški vred je to 30 pevcev, ki bodo v polni zasedbi in ob dobrem delu lahko tudi dobro peli.

Tekoča sezona je v znamenju vojaške pesmi. Spored sestavljajo ljudske pesmi, ki tako ali drugače pojejo o odnosu med vojaško obveznostjo in fanti še v prejšnjem stoletju, pa tudi umetne pesmi od Benjamina Ipavca izpred več kot 150 let do Rada Simonitija in Matije Tomca iz povojne časa.

Med nastopi, ki jih je imel zbor v začetku jeseni v Radovljici, Podnartu in drugod, je treba posebej omeniti koncert pri Roblekovem domu na Begunjsčici. Lični plakati so privabili veliko ljudi, več od pričakovanih,

koncert s prevladujočimi pokrajinskimi motivi pa je bil doživetje za vsakogar, kdor je sozvenel z naravo in pesmijo.

Jeseni se je zbor večkrat pripravil, da ima pri vojakih dobre člane. Kadar je kdo od njih prišel na dopust, je bil tudi redno na vajah! To so bili tudi tisti tedni, ko je mrzlica z bencinskimi boni vzbudila nekaj strahov, kaj neki bo z vajami in nastopi, saj je v zboru precej vozačev, ki hodijo iz Kranja, Podbrezje, Rovt, Česnje, Ljubnega, Podblice, Radovljice in Lesc. Pokazalo se je, da je še najboljše zdravilo v dobri volji.

Okrog 1. novembra so bile na vrsti komemoracije v Radovljici, Dragi, Begunjah in na Ovišah. V šali pravi pevci tej obvezi »turneja treh dežel«, kar pa ne pomeni, da ni opravljena z vso resnostjo, s katero prav za to priložnost nastudirajo primerne izbrane pesmi. Tretjega novembra so računali na toplo Primorsko, ko so šli na gostovanje v Šmarje nad Koprom. Pričakala jih je mrzla in ostra kraška burja, ki je hitro do kosti preprihala jesensko oblečene Gorenjce. Koncert v polni dvorani je pomenil lepo obnovo stikov izpred več let.

DPD Svoboda Podnart je prevzela organizacijo skupnega koncerta pevskega zborov radovljiške občine za leto 1982. Kot se spodobi, so vzorni organizatorji poskrbeli za polno dvorano, primerno malico in tudi za priznanja. Slučaj pa je nanesel, da je bila pravičljiva številka 13 tudi tokrat nesrečna. Drobna pozabljenost poklicnega delavca občinske ZKO je zagrešila, da avtobusi niso prišli po zbor, ki so doma čakali nanje. Zaradi velikega števila poslušalcev so štirje zbori (od desetih), ki so tako ali drugače prišli v Podnart, izvedli koncert. Napaka tega 13. novembra je bila nekako popravljena s ponovnim koncertom, ki je bil 18. decembra v Lescach.

Podnartovski zbor je bil delaven tudi pred dnevom republike. Nastopal je v Kranju (OŠ Simona Jenka), Ljubnem (proslava KS) in doma. Ponovno je gostoval 19. decembra; ko je skupaj z gornjsko godbo pripravil novoletni koncert v Bohinjski Bistrici in Gorjah. Tako je dočkal še zadnji dogodek leta, svojo tradicionalno »novoletno vajo«. Na samem mestu so si pevci naredili klobase, jih spekli in pojedli, pospravili nekaj vina, ki so si ga pripeljali iz Šmarje, se tako ali drugače sprijaznili s statistično resnico o obisku na vajah in nastopih, poslušali s Stanetovo literarno žilico napisani portret zborovskega leta 1982 in si zaželeli nič slabše prihajajoče 1983. leto.

(SE NADALJUJE)

DOLIKOVCI KOLEKTIVNO ZA KULTURNI PRAZNIK

V soboto ob 18. uri bodo v razstavnih prostorih Delavskega doma na Jesenicah v počastitev 8. februarja — obletnice smrti dr. Franceta Prešerna in slovenskega kulturnega praznika že tradicionalno odprli kolektivno razstavo likovnih del članov likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Ob otvoritvi bo tudi krajši kulturni program, ki ga bodo izvajali učenci Glasbene šole Jesenice in recitatorji amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice. Razstava bo odprta do vključno 16. februarja vsak dan, razen nedelje, od 16. do 19. ure in ob ponedeljkih, sredo in petkih od 9. do 12. ure.

PRAZNOVANJE SLOVENSKEGA KULTURNEGA PRAZNIKA NA JAVORNIKU

Že tradicionalno praznovanje slovenskega kulturnega praznika na Javorniku bo letos še bolj slovesno kot običajno. Na letošnji proslavi bo prvič kot gost nastopal slovenski pesnik in gledališki igralec Aleksij Pregarc iz Trsta. Predstavil se bo z odlomki iz svoje pesniške zbirke *Moja pot do tebe*, ki je izšla pri založbi Obzorja v Mariboru. V kulturnem programu bodo sodelovali še ženski pevski zbor DU Javornik-Koroška Bela pod vodstvom Brede Prašnikar, folklorna skupina DU z Javornika in kvintet godal in pihal Glasbene šole Jesenice.

Nad letošnjim praznovanjem slovenskega kulturnega praznika na Javorniku je pokroviteljstvo prevzela TOZD Valjarna bluming-štel, ki se na ta način aktivno vključuje v kulturna dogajanja na območju krajevne skupnosti Edi Giorgioni.

Pri organizaciji te prireditve poleg pokrovitelja sodelujejo še DPD Svoboda — France Mencinger, krajevna organizacija SZDL in krajevna skupnost Edi Giorgioni.

Z gostovanjem pesnika in vsestranskega kulturnega delavca iz Trsta bodo na Javorniku med drugim tudi pospešili in obogatili praznovanje 50-letnice ustanovitve in delovanja dramskega odseka DPD Svoboda France Mencinger.

Gostovanje Aleksija Pregarca ob praznovanju slovenskega kulturnega praznika na Javorniku pa družbenopolitičnim organizacijam, posebno DPD Svoboda France Mencinger, ponuja enkratno možnost, da po večletnem premoru zopet navežejo stike z zamejskimi Slovenci na Tržaškem. Načrtujejo tudi pogovor o izmenjavi obiskov, s čimer bo kulturnoprosvetna dejavnost v krajevni skupnosti še bogatejša.

Organizatorji vabijo občane na proslavo praznovanja slovenskega kulturnega praznika, ki bo v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku v soboto, 5. februarja, ob 18. uri.

FRANCI BERCE RAZSTAVLJA V ELANU

Pretekli ponedeljek, 24. januarja, so v avli ELANA v Begunjah odprli samostojno razstavo slik člana likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice **FRANCIJA BERCE**. To je njegova druga samostojna razstava, sicer pa se zelo redno udeležuje kolektivnih razstav likovnih del članov DOLIKA. Na razstavi v Begunjah, ki bo odprta do jutri, 4. februarja, se Berce predstavlja s 15 akvareli, na katerih predvsem predstavlja krajino.

OBČINSKO PIONIRSKO FOTO TEKMOVANJE

Foto klub Andrej Prešern in klub mladih tehnikov osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice prirejata v okviru občinskega srečanja mladih tehnikov 12. februarja v osnovni šoli Prežihov Voranc občinsko pionirsko foto tekmovanje. Poleg pregleda znanja in usposobljenosti mladih fotoamaterjev v občini naj bi tekmovanje prispevalo tudi k širjenju tehnične kulture med mladimi.

Vsaka šola oziroma klub bo lahko sodeloval na tekmovanju z dvočlansko ekipo, ki bo morala opraviti določene naloge, kot so: 36 foto posnetkov in film razviti, vsak član izdelati dve sliki oziroma fotografiji iz narejenih posnetkov, ki jih bo ocenil član foto kluba Andrej Prešern Vitoimir Pretnar in bodo razstavljene v šolski avli, vsak član ekipe pa bo moral odgovarjati tudi na testne naloge iz fotografiranja.

Dva tekmovalca z najboljšim uspehom bosta sodelovala kot člana občinske ekipe na regijskem srečanju mladih tehnikov.

SREČANJE Z NAŠIMI ZBORI

ZVEZA KULTURNIH ORGANIZACIJ JESENICE RAZPISUJE VSAKOLETNO OBČINSKO SREČANJE ODRASLIH PEVSKIH ZBOROV POD NASLOVOM »SREČANJE Z NAŠIMI ZBORI '83«

Srečanje bo v petek, 15. aprila, ob 19. uri v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah.

Na srečanju lahko sodeluje vsak odrasli pevski zbor, ki deluje na področju občine Jesenice ter pošlje svojo prijavo do vključno 25. marca na naslov: ZKO Jesenice, p. p. 20, pod oznako »srečanje z našimi zbori '83«.

Prijava mora vsebovati:

- naziv zbora,
- naslove treh skladb (narodna, borbeno in umetna pesem, ki mora biti iz novejšje vokalno glasbene literature),
- ime in priimek skladatelja ter pisca besedila,
- število nastopajočih pevcev ali pevk,
- ime in priimek zborovodja.

VABILO NA PREDAVANJE

Komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj občine Jesenice in samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu organizirata

predavanje

dr. prof. Franca Zagožna z Biotehnične fakultete v Ljubljani: »Razvojne možnosti pospeševanja ovčjereje in tehnologija reje na Gorenjskem«.

Predavanje bo v sejni dvorani Skupščine občine Jesenice 9. februarja ob 17. uri.

Panorama Jesenic zadnjega dne januarja (Foto I. Kučina)

BOGAT PROGRAM DEJAVNOSTI POSTAJE GRS JESENICE

V petek, 28. januarja, so se na letnem obnem zboru zbrali člani postaje GRS Jesenice. Danes postaja šteje 36 članov, deset pripravnikov in osem zaslužnih članov. Na obnem zboru so bili navzoči tudi predstavniki sosednjih postaj GRS in Planinskega društva Jesenice.

V uvodu je načelnik postaje GRS Jesenice Pavel Dimitrov zelo podrobno opisal delo jeseniških reševalcev na organizacijskem, vzgojnem, preventivnem in reševalnem področju. V preteklem obdobju so se člani redno vsak mesec sestajali in obravnavali tekočo problematiko ter program akcij. Posebno je potrebno poudariti, da so v lanskem letu uspeli kupiti štiri radijske oddajnike, ki so danes nepogrešljiv pripomoček pri reševalnih akcijah. Prav tako so postajo tudi opremili z drugo tehnično opremo.

Na Španovem vrhu nad Planino pod Golico imajo jeseniški reševalci zavetišče. Zaradi dotrajanosti so morali obnoviti streho. Opravili so veliko udarniških ur in do jeseni prekrili zavetišče z aluminijasto pločevino, ki jo je brezplačno odstopila — TOZD Jeklarja v jeseniški železarni, za kar so ji na obnem zboru izrekli vso zahvalo. Prav tako so v preteklem letu dobili tudi nove prostore v kletnih prostorih samskega doma na Jesenicah, ki so jih odobrili člani odbora za gospodarstvo TOZD Družbena prehrana Železarn, za kar so tudi izrekli vse priznanje za pomoč in razumevanje pri humanem delu gorskih reševalcev.

Postaja GRS Jesenice ima bogato in dolgoletno tradicijo. Kmalu bodo praznovali 60-letnico. Ob tem so se odločili, da pripravijo kroniko postaje, vendar je bila žal do sedaj slabo vodena. Nalogo, da obudi spomine na uspešna leta dela postaje, je prevzel Ciril Praček, ki upa, da bo uspel zajeti čim več podatkov, da bo kronika vsebinsko bogata in dejansko odraz dela postaje.

V lanskem letu smo v Sloveniji proslavili 70-letnico dela gorske reševalne službe. Jeseničani so prispevali svoj delež k tem slovesnostim s tem, da so se povzpeli na najvišjo goro v Evropi Mont Blanc, izvedli so skupno turo Vršič—Grlo—Tamar in pohod na Menino planino. Prav tako so se udeležili smučarskega tekmovanja za memorial Zvoneta Kollerja v Vratih.

V preteklem letu so veliko pozornost namenili tudi vzgojni dejavnosti. V zimskem času so izvedli predavanje ter opravili izpite. Organizirali so enodnevno vajo za dežurne na žičnici v Španovem vrhu. Izvedli so zimske vaje na Vršču z namenom, da obogatijo znanje za reševanje v zimskih mesecih. Prav tako so izvedli letno vajo.

Člani postaje GRS so sodelovali pri preizkusu znanja za minerje snežnih plazov, na dnevu varstva pred snežnimi plazovi, tečaju za reševalce letalce v Vratih, zimskem in letnem tečaju za reševalce pripravnike in pripravnike za inštruktorje.

V okviru postaje zelo uspešno deluje tudi odsek za lavinske pse. Imajo največ psov, ki so sposobni reševati pod najtežjimi pogoji, za kar pa seveda vestno skrbijo tudi vodniki teh psov. Lani, ob 30-letnici delovanja odseka lavinskih psov pri nas, so organizacijo proslavili zaupali jeseniškemu odseku, ki je nalogo pod vodstvom Joža Feleta uspešno opravil.

Na področju preventive so reševalci sodelovali na različnih množičnih pohodih, kot so zimski pohod na Stol, pohod po poteh partizanske Jelovice, smuk karavanskih kurirjev, pohodi slovenskih železarjev, dežurni pa so tudi na različnih tekmovanjih v jeseniški občini. Reševalci dežurajo na žičnici v Španovem vrhu tudi v času solskih zimskih počitnic. To je za reševalce dodatna obremenitev, saj morajo dežurni koristiti tudi svoj letni dopust. V zadnjem obdobju so člani postaje tudi vedno bolj angažirani pri varovanju pohodnikov na raznih družbenopolitičnih manifestacijah.

Za naslednje področje dela si vsaka postaja GRS želi, da ima čim manj dela. To so reševalne akcije ponesrečenih planincev in alpinistov iz sten. Pri tem velja poudariti, da je krog delovanja jeseniške postaje zelo

omejen, saj nimajo posebnih reševalnih akcij v stenah. Kljub temu so reševalci dobro usposobljeni in izvežbani za vsako reševanje tudi v elementarnih in drugih nesrečah. Lani niso imeli posebnih reševalnih akcij, razen nekaj akcij na smučišču v Španovem vrhu.

V razpravi so med drugim poudarili, da kljub temu, da nimajo zahtevnih akcij v stenah, vedno obnovljajo svoje znanje tudi za primere najtežjega reševanja. Reševanje s helikopterjem je danes v veliko pomoč reševalcem, vendar se ob tem ne gre uspraviti, kajti tudi helikopter ne more vedno takoj do ponesrečenca. Nadalje so menili, da je treba v vrste GRS vključiti tudi več mladih, ki so pripravljeni opravljati to humano poslanstvo, prav tako potrebujejo pridne in marljive mlade ljudi v odseku lavinskih psov. Pohvalili so uspešno sodelovanje s koordinacijskim odborom planinskih društev jeseniške občine, Planinsko društvo Jesenice pa je izreklo pohvalo za pomoč reševalcev pri gradnji nove koče na Golici.

Spregovorili so tudi o bodočem delu in nalogah. Zastavili so si pester in zahteven program, ki vsebuje naloge na področju vzgojne dejavnosti, zimski reševalni tečaj, pomladanske vaje, vaje reševanja s helikopterjem, lavinski tečaj in še druge vaje. Tudi letos bodo dopolnili opremo, predvsem sanitetno, spet sodelovali na različnih pohodih skratka dela bo dovolj.

Na obnem zboru so podelili več značk in plaket. Za 25-letno delovanje so častni znak GRS prejeli: Florjan Jakelj, Ciril Cencelj in Janez Rakovec. Zlati častni znak Planinske zveze Slovenije je prejel Peter Ferjan, srebrni častni znak PZS pa: Roman Česnik, Mihael Fenz, Vlado Hele, Franci Koblar, Alojz Novak, Boris Pervanja in Miro Zakrajšek. Bronasti častni znak PZS so prejeli: Jože Fele, Branko Klinar in Lovro Noč.

Na obnem zboru so pripravnik Ivana Uličarja sprejeli v vrste članov postaje GRS Jesenice.

J. Rabič

Med obnovo Prešernove koče na Stolu

PLANINCI Z JAVORNIKA-KOROŠKE BELE PREGLEDALI SVOJE DELO IN NAČRTOVALI

Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela je v letu 1982 praznovalo 35-letnico svojega dela. Veliko članov in ljubiteljev planin se je zbralo na rednem letnem obnem zboru 22. januarja v delavskem domu Julke in Albina Pišernik na Javorniku, da bi skupno s člani upravnega odbora planinskega društva pregledali delo v pretekli planinski sezoni in si postavili nove naloge za leto, ki je pred nami.

V imenu 1.823 članov društva je upravni odbor usmerjal in naravnal delo društva. V enoletnem obdobju je imel odbor 12 sej s poprečno udeležbo 17 članov in tri seje gradbenega odbora za obnovo in povečavo Prešernove koče na Stolu.

Na obnem zboru so člani odbora poročali o delu društva z vseh področij dela in aktivnosti. Kljub težavam, ki so se pojavljale, je društvo dobro delalo. Članstvo je bilo prisotno na vseh pomembnih akcijah v krajevni skupnosti, občini, gorenjski regiji in v okviru Planinske zveze Slovenije.

Člani se organizirano ali spontano udeležujejo pohodov, ki obeležujejo pomnike iz NOB (Dražgoše, Stol, Porezen, Kališče, Blegoš...). Sodelujejo aktivno pri organizaciji kurirskega smuka karavanskih kurirjev, ob dnevu mladosti na Pristavi in ob raznih pohodih v organizaciji SOZD Slovenske železarnice.

Poleg teh stalnih aktivnosti so bili v letu 1982 organizatorji 11. srečanja z zamejskimi planinci na Pristavi. Ni skromno če rečemo, da je srečanje uspelo, samo vreme je nekoliko zagodlo.

Za krajevni praznik je društvo organiziralo planinsko srečanje na Pristavi. Na tem srečanju je sodelovala s svojim programom tudi folklorna skupina Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela. Za dobro planinsko zabavo je igral ansambel Mirka Noča.

Dan planincev je bil na Lisci. Člani društva tudi tu niso izostali.

Markacijski odsek je v tem obdobju opravil veliko dela pri obnovi, nadelavi in markiranju planinskih poti. Dobro vzdrževane poti so osnovni pogoj za dobro počutje obiskovalcev naših gor.

Poročilo mladinskega odseka je bilo zelo zanimivo in pestro. Iz njega je bilo razvidno, da društvo polaga veliko pozornost mladini. Mladi planinci bodo nekoč nadomestili starejše na vseh področjih planinske dejavnosti in so jamstvo, da društvo ne bo propadlo.

Finančno poročilo je pokazalo rezultat dela v postojankah. Nadzorni odbor je ugotovil, da je društvo delalo dobro v vseh pogledih.

Ena izmed osnovnih dejavnosti je planinsko gospodarstvo. Ob oskrbovanju štirih planinskih postojank je društvo vse svoje finančne, fizične in umske sposobnosti usmerilo v obnovo in povečanje Prešernove koče na Stolu. Sprejeti plani v letu 1981 so bili glede na razpoložljiva finančna sredstva doseženi, celo preseženi. Ob gradnji pa je postojanka vseskozi normalno obratovala in nudila usluge vsem obiskovalcem Stola.

Društvo ima velike težave za zagotovitev ustreznega osebeja po postojankah, posebno visokogorskih. V času, ko je bila sezona na višku, so morali v Prešernovi koči in Staničevem domu uvesti dežurnost, ker je osebe iz raznih razlogov zapustilo postojanke. Ta problem pa ni prisoten samo v tem društvu.

V letu 1983 praznuje slovensko planinstvo 90-letnico organiziranega planinstva v Sloveniji. Pred 90 leti so se zbrali na Stolu »pi-parji« in sklenili, da se mora v naših gorah slišati slovenska govornica in pesem.

V tem letu praznujemo tudi 80-letnico planinstva za kranjskogorski sodni okraj. Ob obeh pomembnih jubilejih planinstva je predvideno, da bo 10. septembra 1983 odprta obnovljena Kredarica. Vse to se bo dogajalo v naši neposredni bližini. Društvo se je ponudilo, da organizira »15. dan planincev« v dolini Krme. V imenu 165 društev in prek 100.000 članov mu je bila ta čast tudi dodeljena, s tem pa tudi zaupanje, da ne bodo razočarani. Za to organizacijo bo potrebno mnogo dela.

Drugi zastavljeni cilj je otvoritev posodobljene in povečane Prešernove koče na Stolu za občinski praznik Jesenic 1. avgusta. Novi upravni odbor bo imel v tem letu dovolj dela, pri čemer mu želimo veliko uspeha.

Ob koncu obnega zboru so bila podeljena še priznanja Planinske zveze Slovenije in Planinske zveze Jugoslavije najbolj zaslužnim članom društva. Priznanja je podelil predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec.

Ob veselih zvokih ansambla Noč so se planinci vrteli v zgodnje jutranje ure.

M.

FILMI S PODROČJA CIVILNE ZAŠČITE

Občinski štab civilne zaščite občine Jesenice obvešča vse delovne ljudi in občane, da bodo filmi s področja civilne zaščite, ki so namenjeni usposabljanju štabov in enot civilne zaščite ter samozasčitnemu usposabljanju prebivalstva, predvajani na televiziji Ljubljana v naslednjih terminih:

4. februarja ob 18.40 — Začasna nastanitev prebivalstva
11. februarja ob 18.40 — Radiološko-biološko-kemična dekontaminacija
18. februarja ob 18.40 — Osebnostna in skupna RBK zaščita
25. februarja ob 18.40 — Civilna zaščita v bivalnem okolju
Priporočamo ogled filmov.

OBVESTILO ČLANOM DRUŠTVA INVALIDOV JESENICE

Društvo invalidov Jesenice organizira sedemdnevno klimatsko letovanje na Malem Lošnju od 2. do 9. maja (prijavljencev je 100).

Ker je še povpraševanje, a je navedeni termin polno zaseden, obveščamo o možnosti letovanja od 18. do 25. aprila. Če bo prijavljencev za en avtobus, bomo letovanje organizirali.

Cena sedemdnevnega letovanja, vključno s prevozom, je 4.200 din. Ob prijavi se vplača akontacija 1000 din, ostali znesek pa se poravnava do 15. aprila (lahko v obrokih).

Prijave sprejemamo v pisarni društva vsako sredo od 16. do 18. ure, lahko tudi pri poverjenikih, vključno do 23. februarja.

HTDO GORENJKJA JESENICE, N. SOL. O. — TOZD HOTELI KRAJNSKA GORA, N. SOL. O., ODBOR ZA MEDSEBOJNA RAZMERJA,

objavlja prosta dela in naloge

natakarja — poslovođa v pensionu Kepa Mojstrana

POGOJI: — VKV natakar ali
— KV natakar in tri leta delovnih izkušenj na podobnih delih in nalogah
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

kuharja v pensionu Kepa

POGOJI: — KV kuhar
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Za objavljena prosta dela in naloge je zaželen zakonski par, stanovanje je na razpolago.

natakarja v gostilni Krma Mojstrana

POGOJI: — KV natakar
— delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidati naj pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi pošljejo na naslov: HTDO Gorenjka Jesenice, kadrovska služba, Prešernova 16, 64270 Jesenice.

Izvršni odbor splošno komunalnega podjetja VODOVOD JESENICE na podlagi 8. člena pravilnika o delovnih razmerjih razpisuje prosta dela in naloge

VODJE SPLOŠNEGA SEKTORJA

POGOJI: — višja upravna šola in tri leta delovnih izkušenj ali
— ekonomska srednja šola in pet let delovnih izkušenj,
— trimesečno poskusno delo.

Rok za prijavo je osem (8) dni od razpisa. Kandidati naj ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo na naslov: »VODOVOD« Jesenice, Sp. Plavž 6 a. O izbiri bomo kandidate obvestili v 15 dneh po končanem roku za prijavo.

JESENIŠKI DRŠALCI NA MEDKLUBSKI TEKMI V CELJU

V petek, 22. januarja, smo prispeli v Celje. Doživeli smo prav prijetno presenečenje. Na železniški postaji so nas čakali Celjani in glede prenočišča je steklo vse gladko — spali smo na domovih tekmovalcev, kjer smo bili deležni celo boljše postrežbe kot v hotelu. Gostoljubnost bomo vrnili.

V soboto se je ob 7. uri začelo medklubsko tekmovalstvo. Pravzaprav nista sodelovala le dva kluba — Jesenice in HDK Cinkarna Celje, ampak se jima je priključila še Olimpija »Stanko Bloudek« iz Zaloge. To prvenstvo je bilo hkrati tudi izbirno za pokal republik, ki je bilo 30. januarja v Novem Sadu.

Tekmovalstvo smo pričeli z malce treme, saj smo branili dvakratno zmago. Še enkrat bi morali osvojiti prehodni pokal, pa bi bil naš. Vendar so nam Celjani rekli, da se nam ga ne splača nositi na Jesenice, če smo ga že prinesli v Celje.

Prav na koncu tega prvenstva smo se ki-slo nasmejnili tej njihovi ponudbi, saj smo jim res prepustili pokal (vendar ne zaradi prej omenjenega razloga). Priznati smo morali, da so Celjani v obveznih likih boljše od nas (če izvajam mladinke in mladince). Sani Avsenik je zasedel po obveznih likih prvo mesto in kasneje ga je tudi obdržal, saj konkurenca ni bila premočna. Irina Vauhnik, ki je bila prav tako prva po obveznih likih, je kasneje prišla na drugo mesto. Pri mladinkah pa je bila konkurenca zelo močna in vse tekmovalke so bile dokaj izenačene. O končni razvrstitvi je odločala v glavnem le še trema in objektivnost sodnikov.

Končna razvrstitev mladink pa je vsem za prta sapo, saj nismo domeli, kako je mogoče, da je bila naša članica v končni razvrstitvi četrta (Moja Kurboš), medtem ko je Celjanka Lea Vodušek s precej nižje ocenjenim programom zasedla tretje mesto.

Razvrstitev mladink: 1. Mateja Grenko (Celje), 2. Irina Vauhnik (Jesenice), 3. Lea Vodušek (Celje), 4. Moja Kurboš (Jesenice), 5. Romana Kučina (Jesenice), 6. Nataša Mezarič (Celje).

Med članicami je tekmovala le Celjanka Metka Hladin, ki je pokazala izredno pripravljenost, medtem ko se njena konkurent-

ka (iz istega kluba) tekmovalja ni udeležila zaradi treninga v tujini. Tudi član Matej Pangerl ni tekmoval zaradi poškodbe.

Največ pozornosti pa smo posvečali ostremu boju skupine A in B. V skupini A sta z veliko prednostjo zmagali Celjanki — 1. Jerneja Perc, 2. Klavdija Perlič. Pokazali sta izredno veliko. Tretje mesto je zasedla Urša Klasinc (»Stanko Bloudek«). Naši tekmovalki Petra Nagode in Maruša Urbanc pa sta imeli malo smole in sta zasedli šesto in sedmo mesto.

Razvrstitev »A«: 1. Jerneja Perc (Celje), 2. Klavdija Perlič (Celje), 3. Urša Klasinc (»S. Bloudek«), 6. Petra Nagode, 7. Maruša Urbanc (obe Jesenice).

V skupini B je zmagašla Špela Perc (Celje), ki je pokazala velik napredek, druga je bila Petra Prodan, tretja pa Alenka Hrovat (Jesenice). Alenka je pokazala svoje znanje že v obveznih likih, potem pa se v prostem programu, tako je šla kot edina predstavnica jeseniškega kluba v Novi Sad, kjer je v konkurenci jugoslovanskih drsalcev v skupini A in B zasedla odlično šesto mesto.

Razvrstitev »B«: 1. Špela Perc (Celje), 2. Petra Prodan (Celje), 3. Alenka Hrovat, 4. Stanka Podlesnik, 5. Helena Konobelj, 6. Moja Nagode, 9. Andreja Thaler (vse Jesenice).

Prav v B skupini je bila zelo opazna trema tekmovalk, saj so nekatere celo pozabile svoj program.

V skupini C smo imeli dva predstavnika. Drugo mesto je zasedel Peter Novak, ki je šele letos stopil v klub, a je že pokazal napredek, četrto mesto pa je zasedla Moja Konobelj.

Skupina »C«: 1. Petra Kuralt, 2. Alja Becari, 3. Moja Brezigar (vse Celje), 4. Moja Konobelj (Jesenice).

Pionirji: 1. Miha Strehar (Celje), 2. Peter Novak (Jesenice).

Vsekakor, uspeli ali neuspeli — to zdaj ni vprašanje. Namen teh tekmovalj je, da spletno športne in prijateljske vezi med kluboma, čeprav za to trčujemo več let, kakšno višje mesto in spregledamo kakšen napreden seštevček točk. Napake se dogajajo hote ali nehoti, a to zdaj ni pomembno. Pomembno je, da smo se pripravili na republiško prvenstvo, ki sledi. Bo tam več uspeha!

KATRA

Pogled z obronkov Mežakle zadnjega dne januarja (Foto I. Kučina)

A black and white portrait of a man with dark, curly hair. He is looking directly at the camera with a neutral expression. He is wearing a light-colored, possibly white, shirt with a dark, high-collared garment underneath. The background is dark and textured.

